Digitized by Google

NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
2 M A
23

T. 3.

XXV.11.(15

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ἉΛΙΚΑΡ-
νασέως πρὸς Γναῖον Πομπήϊον ἐπιστολή.

Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴ πρὸς Ἀμμαῖον.

DIONYSII HALICARNAS-
ſei reſponſio ad Gn. Pompeij epiſtolam, in qua ille de reprehenſo ab eo Platonis ſtylo conquerebatur.

Eiuſdem ad Ammæum epiſtola.

Alia præterea, quæ tertia pagina recenſentur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVTETIAE,
Apud Carolum Stephanum, Typographum Regium.
M. D. LIIII.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡ-
ναστέως πρὸς Γναῖον Πομπήϊον ἐπιστολή.

Τοῦ αὐτοῦ, σύγκρισις Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου, Ξενοφῶντός τε καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἀμμαῖον ἐπιστολὴ, κατὰ τῶν λεγόντων τὸν Δημοσθένην παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους τὰς ῥητορικὰς τέχνας ἐκμαθεῖν.

Τοῦ αὐτοῦ τινα, ἐκ τοῦ περὶ τῆς τῶν λόγων ἐξετάσεως κεφαλαίου.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΠΕΡΙ ΑΛΥΤΩΝ
ἀντιθέσεων.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DIONYSII HALICARNASſei reſponſio ad Gn. Pompeij epiſtolam, in qua ille de reprehenſo ab eo Platonis ſtylo conquerebatur. p. 1.

Eiuſdem, Comparatio Herodoti cum Thucydide, & Xenophontis, Philiſti, Theopompi, inter ſe.

Eiuſdem ad Ammæum epiſtola, aduerſus eos qui Demoſthenem ab Ariſtotele præcepta eloquentiæ didiciſſe contendebant. p. 20.

Eiuſdem, De præcipuis linguæ Græcæ autoribus elogia. p. 35.

MAXIMI ILLIVS QVI IVliani Imperatoris præceptor extitit, Libellus de oppoſitionibus inſolubilibus. p. 44.

*.ii.

ΕΡΡΙΚΟΣ Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἀμβροσίῳ Ὀδέττῳ Σέλβᾳ τῷ τοῦ μεγάλου τῶν Κελτῶν βασιλέως πρὸς τὴν τῶν Ἐνετῶν γερουσίαν πρεσβευτῇ, εὖ πράττειν.

ΑΓΕΛΘΩΝ παρά σου, καὶ ἀφικόμενος ἐνταῦθα, ὦ φίλη μούσαις κεφαλή, ἐκομισάμην βιβλία ἄττα παρά τινος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ φίλων· ὃν ἐγὼ τέως μὲν ἡγούμην μείζους ποιεῖσθαι τὰς ὑποσχέσεις ὧν ἤμελλεν ἐπιτελεῖν· νῦν δὲ παρ' αὐτοῦ καὶ μείζω τῶν ἐπαγγελιῶν δεξάμενος, ἐκεῖνον μὲν τῆς σπουδῆς ἄγαμαι, ἐμαυτοῦ δὲ πολλὴν ἀκρισίαν καταγινώσκω. ἐν γοῦν τοῖς ἄλλοις οἷς ἔπεμψεν, ἦν καὶ ταῦτα τὰ τοῦ Διονυσίου συγγράμματα, ὅσῳ καλλίω, τοσούτῳ χαλεπώτερα διευρίσκεσθαι ὄντα, ὁμολόγως νὴ δία τῇ παροιμίᾳ. καίτοι εἶχε μὲν αὐτὰ καὶ Ἐρρῖκος ὁ Σκριμγέρος, ἀνὴρ διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα παντὸς ἐπαίνου κρείττων, διὰ δὲ τὴν σπουδὴν ἣν ὁσημέραι περὶ τὴν τῶν παλαιῶν βιβλίων συγκομιδὴν ποιεῖται, καὶ ἐν τῷ τῶν μουσῶν πρυτανείῳ τρέφεσθαι ἄξιος. ἀλλὰ γραφικῶν ἁμαρτημάτων γέμει ἃ εἶχε Διονυσίου ἀντίγραφα. παραλαβὼν οὖν ἓν ἐγὼ εἰ καὶ οὐχ ὅλως ἀναμάρτητον ὄν, πολλῷ γε ἀκριβέστερον γραφέν, ταῦτα τὰ συντάγματα ἐν ἀφανεῖ κεῖσθαι ἐπὶ πλείω χρόνον οὐκ εἴασα· πᾶσι μὲν τοῖς φιλομαθῶς ἔχουσι χαρίσασθαι οἰόμενος, ἐκείνοις δὲ μάλιστα οἳ ξένοις καὶ παραδόξοις χαίρουσιν ἀκούσμασι. τί γὰρ τῶν πάντων ἔχοι τις παραδοξότερον εἰπεῖν, ἢ τὸ τοῦ θείου τῶν φιλοσόφων Πλάτωνος τολμᾶν καθάπτεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ᾧ αὐτὸς ἑαυτοῦ κρείττων εἶναι νομίζεται; λέγω δὲ ἐν τῷ χαρακτῆρι, ὃν πάντες ὑπερεκπεπληγμένοι, κανόνα ἑαυτοῖς πα-

σῶν τῶν ἐν τῷ λόγῳ ἀρετῶν περιάπτεται; μή ποτέ γε εὐθυνῶν δεῖσθαι νομίζοισιν; εἰ δὲ καὶ αὐτὸς παρανόμων ἁλίσκεται καὶ δίκην ὀφλισκάνει, τίνα περὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων ἔχοιμεν ἂν διάνοιαν; τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις τῶν ἀρχομένων, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἤδη πολεμουμένου; οὐ γὰρ ἂν καταπολεμουμένου ὑπομείναιμι εἰπεῖν· οὐχ οὕτω μαίνομαι· εἴ γε ὑπεραπαιτήσειν τὸν Πομπήιον ἔχει. ἀλλὰ πρὸς τῶν θεῶν, βούλει καὶ συνηγορῶμέν τι τῷ Πομπηίῳ, ὦ δέπε βέλτιστε, καὶ τῷ φιλαλήθειαν προφασιζομένῳ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀλήθειαν ἀντιπαράττωμεν, τοῖς λογισμοῖς αὐτῆς χρώμενοι; ἀλλ' οὐδὲν, οἶμαι, κωλύει παρρησιάζεσθαι, αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ἀργυραμοιβικῶς ἐξετάζειν πειρώμενον. λέξω οὖν τὰ δοκοῦντά μοι, τοῦτο προειπὼν, ἵνα ἐὰν μὴ ὀρθῶς εἰρηκέναι δόξω, σπουδάζειν με νομίζῃς· ἐὰν δὲ μὴ, τοῖς ἐμοῖς λόγοις, ἀνδρὸς εἶναι ὑπολάβῃς παίζειν προῃρημένου. ἄκουσον δὴ ἐμοῦ τὸν Διονύσιον τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι, καθάπερ βέλεσί τισιν, ἀντιτοξεύοντος. εἰ μὴ γὰρ ὁ Πλάτων ὅτι εἰς τοσοῦτον ὄγκον ἐξαίρει τὸν λόγον, ὥστε καὶ διθυράμβοις τινὰ ποιεῖν παραπλήσια, τοῦτο ποιοῦντος ἑαυτοῦ οὐκ αἰσθάνοιτο, τὴν αὐτοῦ ἀμαθίαν καὶ ἀκρισίαν εἰκότως ἄν τις διαβάλοι· εἰ δὲ οὐ μόνον αἰσθάνεται, ἀλλὰ καὶ ὁμολογεῖ, πῶς οὐ φανερὸν ὅτι τοῦτο ἐξεπίτηδες ἐποίησεν; οὐκοῦν λανθάνει ἑαυτὸν τοῦτο ποιῶν. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. πῶς γάρ; ὃς καὶ κατ' ἐπιτήδευμα εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐγείρει τὸν λόγον, ὡς τοιούτῳ εἴδει χαίρων; ἤτοι οὖν τοῦτο οὐχ ἁμάρτημά ἐστιν, ἢ ἁμάρτημά γε ἑκούσιον. ἀλλ' εἰ μὲν ἁμάρτημα ὅλως οὐκ ἔστι, τί σε ἐχρῆν τοιούτου καταβέχειν ἀνδρός; εἰ δὲ ἑκούσιον εἶναι φῂς ἁμάρτημα, ὅρα ὦ Διονύσιε μὴ βουλόμενος εἶναι διορθωτὴς, λάθῃς σεαυτὸν παραδιορθωτὴς γενόμενος. τίνα γὰρ τῶν πάντων καὶ τισὶ λόγοις

πιστεύσας ἂν, οὕτω κακοήθη εἶναι τὸν ἄνδρα, ὥς τι καὶ ἐκ προαιρέσεως ἁμαρτάνειν; ἀλλ' ἐρεῖς ἴσως, αἰσθάνεται μὲν ἑαυτοῦ ἁμαρτάνοντος ὁ ἀνήρ, καὶ μάλα δὴ καὶ φυλάξασθαι βούλοιτο. ἀλλ' οὐ δύναται· τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἔμφυτόν ἐστι. καὶ πῶς ὦ βέλτιστε φυλάξασθαί τις ὃν τρόπον βούλεται, ᾧ ἐμφιλοχωρεῖ; ἐῶ γὰρ λέγειν ὅτι ἡ μεγαλόνοια τοῦ ἀνδρὸς εἰς μεγαλοφωνίαν αὐτὸν προσκαλεῖται. εἰ οὖν τὴν ἁρμονίαν ἐντεινάμενος, ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ Τιμόθεος, εὐθέως καὶ χαλάσαι βούλεται, τί ἄτοπον ποιεῖ; ἢ τί παρὰ τοῦτο; ἴσως δὲ καὶ τόδε τις εἰπὼν οὐχ ἁμαρτήσεται, ὅτι προσῆκεν ἡμᾶς περὶ τοῦ Πλάτωνος ὡς δαιμονίου ἀνδρὸς διανοουμένους, οὕτω γνώμης ἔχειν, ὅτι οὐδὲν ἄτοπον ἐν τούτοις ἐκεῖνος ποιεῖ, μᾶλλον δὲ ἄτοποί εἰσιν οἱ σμικρολογεῖσθαι καὶ τὰ θεῖα περιεργάζεσθαι βουλόμενοι, πρὸς τὸν ἀνθρώπινον λογισμὸν αὐτὰ ἀναφέροντες. εἰ γὰρ νυμφόληπτος, ὡς αὐτὸς λέγει, γινόμενος, ἀλλόκοτά τινα καὶ ξένα ἡμῖν δοκοῦντα τοῖς χαμαὶ ἐρπύζουσι φθέγγεται, τί θαυμαστόν; ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ καὶ ὁ Πομπήϊος τοιοῦτος ἀνὴρ τῷ Διονυσίῳ, οἷα δὴ τὰ τοιαῦτα, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ἀκνῶ ὅτι, παραχωρεῖν τῆς κρίσεως οὐκ ἠξιώθη, συγγνώμην σε ἔχειν ἐμαυτῷ παραιτοῦμαι, τολμήσαντι προσέτι καὶ ἀντιπλέκειν. βέλτιον οὖν σε, ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον, ἅπαντα ὃν περὶ τούτων ἐποιησάμην λόγον, οὐ σπουδῆς, ἀλλὰ παιδιᾶς εἶναι νομίζειν. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις. ἴσως δὲ ἔπεισί τινι ἐρωτᾶν Ο δέλτε, τοῦ Διονυσίου θαυμάζειν, πῶς εἰς τοσοῦτο τόλμης προσῆλθεν, ὥστε καὶ τοῦ μεγάλου Πλάτωνος ἐπιλαβέσθαι. ἐγὼ δὲ ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖσθαι, βέλτιον ἡγοῦμαι αὐτὸν ἑαυτῷ συνήγορον παραγενέσθαι. ἀγχινούστατος γὰρ ὢν ἀνὴρ ἐκεῖνος, τῆς ταῖς τῶν πολλῶν διανοίαις ἐγγίνεσθαι δυναμένης περὶ αὐτοῦ ὑπολή-

ψιως ἤχθετο, ὡς αὐθάδους τινὸς καὶ ἀλαζόνος ὄντος. δὲ ὅτι
ἔνιοι ἴσως πολλὴν αὐτοῦ ἀκρισίαν, ἢ καὶ ἄνοιαν ἐγκαλέ-
σουσιν, εἰ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει τῇ περὶ τοὺς λόγους θαρρῶν,
τοὺς τῶν ἄλλων χαρακτῆρας ἐξετάζειν ἐπιχείρησεν. Οὐδὲν
δὲ χεῖρον ἴσως καθάπερ εἰς μέσον προελθόντα, οὕτως αὐτῷ
διαλέγεσθαι, Εἰπέ μοι πρὸς τῶν θεῶν ὦ φίλτατε Διονύ-
σιε, τί παθὼν σὺ οὕτω θερμῷ ἐπεχείρησας ἔργῳ, ὥστε οὐκ
ἀρκεσθῆναι τῇ τοῦ Θουκυδίδου καταδρομῇ, καὶ ἄλλων πολλῶν,
ἀλλὰ καὶ τοῦ δαιμονίου Πλάτωνος καθάψασθαι, ὃς τοῖς ἄλ-
λοις ἀντὶ κανόνος ἐστίν; ἆρα νομίζων ἡττᾶσθαί σου ἐκεῖνον
τῇ ἐν τοῖς λόγοις δεινότητι; τούτοις μὲν ἢ τούτοις γε παρα-
πλησίοις ἔχοι τις ἂν αὐτῷ λόγοις προσενεγκεῖν. νῦν δὲ
ὥρα ἐστὶν ἀκοῦσαι τί πρὸς τούτοις ἀποκρίνεται ἐν τῷ
πρὸς τὸν Κόϊντον Αἴλιον Τυβέρωνα ὑπομνηματισμῷ,
τῷ περὶ τοῦ Θουκυδίδου. μετὰ γὰρ ἄλλα πολλά, τελευτῶν δὲ
" τάδε φησίν, Ἓν ἔτι λείπεταί μοι μέρος ἀπολογιῶν δεόμενον,
" ἐπίφθονον μέν τι κατηγόρημα, καὶ τοῖς πολλοῖς κεχαρισμέ-
" νον, ῥᾳδίως δὲ ἐξελεγχθῆναι δυνησόμενον, ὡς οὐκ ἔστιν
" ὑγιές. οὐ γὰρ εἰ τῇ δυνάμει λειπόμεθα Θουκυδίδου τε καὶ
" τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, καὶ τὸ θεωρητικὸν αὐτῶν ἀπολωλέκαμεν.
" οὐδὲ γὰρ τὰς Ἀπελλοῦ καὶ Ζεύξιδος καὶ Πρωτογένους καὶ τῶν
" ἄλλων γραφέων τῶν διωνομασμένων τέχνας, οἱ μὴ τὰς αὐ-
" τὰς ἔχοντες ἐκείνοις ἀρετάς, κρίνειν κεκώλυνται· οὐδὲ τὰ
" Φειδίου καὶ Πολυκλείτου καὶ Μύρωνος ἔργα οἱ μὴ τηλικοῦτοι
" δημιουργοί. ἐῶ γὰρ λέγειν ὅτι πολλῶν ἔργων οὐχ ἧττον τοῦ τε-
" χνίτου κριτὴς ὁ ἰδιώτης, τῶν τε δι' αἰσθήσεως ἀλόγου καὶ
" τοῖς πάθεσι καταλαμβανομένων· καὶ ὅτι πᾶσα τέχνη τούτων
" στοχάζεται τῶν κριτηρίων, καὶ ἀπὸ τούτων λαμβάνει τὴν ἀρ-
" χήν. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Διονύσιος. ἴσως δὲ καὶ τὸ τοῦ Ισο-

κράτους εἰς ἀπολογίαν οὐκ ἀπεικότως ἄν τις παραλάβοι. ἐρωτηθεὶς γὰρ ἐκεῖνος, διὰ ποίαν αἰτίαν, τοὺς ἄλλους διδάσκων λέγειν, αὐτὸς σιωπᾷ, ἔφη, καὶ γὰρ ἡ ἀκόνη, αὐτὴ μὲν οὐ τέμνει, τὰ δὲ ξίφη ὀξέα ποιεῖ. Καὶ περὶ μὲν τούτου ἀρκεῖν οἶμαι τὰ ῥηθέντα, τοῖς γε νῦν ἔχουσιν. ἔστι δὲ καί τι ἄλλο παρὰ τῷ Διονυσίῳ, μέμψεώς τινος ἄξιον εἶναι δοκοῦν. ποῖον δή ἐστιν ἐκεῖνο; ὅτι τοῦ μὲν Θουκυδίδου ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν προῃρημένου, τοῦ δὲ Ἡροδότου τῇ ἑαυτοῦ ἱστορίᾳ ψεύδη πολλὰ ἐγκαταμίξαντος, τὸν Ἡρόδοτον τοῦ Θουκυδίδου προτιμᾷ ἐν τῇ τῆς ὑποθέσεως ἐκλογῇ. φέρε γάρ, εἰ πάντες Ἡροδότου μιμηταὶ ἠβουλήθησαν εἶναι, παρὰ τίνι ἂν ἀληθὴς ἱστορία εὑρέθη; εἰ δὲ οὐχ οὕτω λαμπρὰ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Θουκυδίδου ὥσπερ ἡ τοῦ Ἡροδότου, αὐτὰ τὰ πράγματα αἴτια. ἅπερ μνήμῃ παραδίδοσθαι ὑπό τινος ἔδει, εἰ μὴ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν ἀφανεῖ κεῖσθαι ἤμελλε. τί δὲ τῶν τοῦ Ἡροδότου μύθων ὄφελος; καί τις οὐκ ἂν εἰκότως αὐτὸν διαβάλοι, ὡς αἰσχύνην μεγάλην καὶ ὄνειδος τοῖς ἱστορικοῖς προστριψάμενον, διὰ τὴν ἑαυτοῦ μυθολογίαν; Καὶ περὶ τούτου δὲ ἄξιον εἰς ἀπολογίαν τὰ τοῦ Διονυσίου ῥήματα παραθέσθαι, ἃ ἔγραψεν ἐν τῇ προειρημένῃ πραγματείᾳ. εἰπὼν γὰρ ὅτι οὐδὲν μυθῶδες ὁ Θουκυδίδης τῇ ἱστορίᾳ προσῆψεν, μηδ᾽ εἰς ἀπάτην καὶ γοητείαν τῶν πολλῶν ἐξέτρεψε τὴν γραφήν, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ πάντες ἐποίησαν, τούτοις
» ὀλίγῳ ὕστερον ἐπιλέγει τάδε, Ταῦτα δ᾽ εἰπεῖν προήχθην, οὐκ
» ἐπιτιμῶν ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔχων συγ-
» γνώμην εἰ καὶ τῶν μυθικῶν ἥψαντο πλασμάτων, ἐθνικὰς
» καὶ τοπικὰς ἐκφέροντες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις καὶ
» κοινῇ κατὰ τόπους καὶ κατὰ πόλεις ἰδίᾳ μνῆμαί τινες ἐσώζοντο
» καὶ τῶν τοιούτων ἀκουσμάτων, ὥσπερ ἔφην· ἃς διαδεχό-

» μένοι παῖδες παρὰ πατέρων, ἐπιμελὲς ἐποιοῦντο παρα-
» διδόναι τοῖς ἐκγόνοις. καὶ τοὺς βουλομένους αὐτὰς εἰς τὸ κοι-
» νὸν ἐκφέρειν, οὕτως ἠξίουν συγγράφειν ὡς παρὰ τῶν ἀρ-
» χαίων ἐδέξαντο. ἐκείνοις μὲν οὖν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον
» ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀνα-
» γραφάς. Θουκυδίδης δέ φησι, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἔστιν οὖν ἐκ τού-
των καταμαθεῖν ὅτι καὶ ὁ Ηρόδοτος δίκαιος συγγνώμης τυ-
χεῖν, τοὺς περὶ αὐτοῦ μιμησάμενος, καὶ τῇ ἐκείνων χρησά-
μενος ἐξουσίᾳ. καὶ τούτοις δὲ ἐγὼ κατὰ τὸ παρὸν ἀρκεσθήσο-
μαι. νῦν δὲ σόν ἐστιν ὦ βέλτιστε Ὀδέτε, περὶ τούτων γνώ-
μην ἀποφαίνεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ἀναβιοὺς αὐτὸς ὁ Διονύσιος ὁ κρι-
τικὸς ἐπονομασθεὶς, ἡδέως ἂν σοι τὰ ἑαυτοῦ ἀναθείη, ἅτε
δὴ πάντων ἀνθρώπων ἀγχινοίᾳ διαφέροντι, καὶ τὸ κριτή-
ριον ὀξύτατον ἔχοντι. οὗ δείγματα πολλὰ καὶ ἐγὼ ὅτε ἦν
παρά σοι, καθεώρακα, καὶ σὺ νῦν καθ' ἑκάστην τοῖς
πρός σε πανταχόθεν πέμπουσιν ἐκφέρειν εἴωθας. ἀλλὰ γὰρ
τί δεῖ μηκύνειν τὸν λόγον, περὶ τῶν πᾶσιν ὁμολογουμένων
διαλεγόμενον; ἐνταῦθα οὖν καταπαύσω τὴν ἐπιστολὴν,
δεόμενος κἀγὼ συγγνώμης τυχεῖν παρά σου, εἰ ἀντὶ πολλῶν
καὶ μεγάλων ὧν σοι ὑπεσχόμην, ὀλίγα τινὰ καὶ μικρὰ πέμ-
πω σοι. οὐδὲ γὰρ ἐγὼ αἴτιος, ἀλλ' ἡ τῶν ἐμῶν πραγμάτων
πονηρὰ κατάστασις. ἐπειδὴ δὲ τὰ πράγματα οὐ γίνεται
ὡς βουλόμεθα, ὡς γίνεται βουλώμεθα. Ἔρρωσο, καί με
ἀγαπῶν διατέλει.

HENRICVS STEPHANVS PEtro Victorio patricio Florentino S. D.

Meum quidem erat conſilium, Petre Victori, hæc Dionyſii opuſcula tantiſper meis ſcriniis incluſa ſeruare, dum cæteros eiuſdem autoris eiuſdémque argumenti libellos nondũ uulgatos (eúmque præſertim qui ad Q. AElium Tuberonem ſcriptus eſt) illis addere, omnéſque unà edere poſſem. Sed quum mirũ in modum deprauati eſſent, expectandáque mihi forent alia exemplaria: hæc interim, amicorum conſilium meo anteponens, edenda cenſui: tum ut ijs, quibus debeo, morem gererem: tum ut his lectis, quaſi patefacta uia, unuſquiſque ad cætera ueniret paratior. Hæc igitur mi Victori nunc accipe, dum me ad Anacreontis Teij editionem comparo: cuius tu quidem certè poeſin una ex oda, uel potius ex odario uno, quod à me acceperas, (ut ille olim ex ungue leonem) æſtimaſti: quantum uerò ea in re iudicio ualueris, tum demum facilè intelliges, quum corpus totum protulero. Proferam autem, ut ſpero, propediẽ: & iam protuliſſem, niſi me uana ſpes tenuiſſet, fore ut ad duo eius exemplaria, quæ diuerſis in locis nõ ſine immenſo labore inuenire mihi contigit, tertium accederet. Nam ex duobus his alterum in membranis, alterum in cortice arboris ſcriptum erat: illud, confuſum, & alicubi non ſatis emendatum: hoc, adeò antiquum, ut in ſingulis uerbis litera aliqua oculos fugeret. ut taceam, adeò diuerſam fuiſſe elementorũ formam à noſtris, ut prius an poſſet legi, cogitandũ

fuerit, quàm an poſſet intelligi. Nec tamen interim ſum paſſus in meis manibus, ut ſine luce, ita ſine fructu, tanto tempore uerſari. ex uno enim Anacreonte tres feci: ut iam non Græcus tantùm, ſed Latinus etiam & Gallicus prodíturus ſit hic poeta. ídque eo feci, ut etiam à linguæ Græcæ rudibus aliquam gratiam inirem. Sed iam Dionyſium, quem tibi in manum do, accipe: Anacreontem uerò, uti dixi, breui te accepturum confide: ea tamen lege, ut tu quoque ſtes promiſſis mi Victori, & tragœdiam illam Aeſchyli, quam mihi Florentiæ oſtendiſti, publicæ utilitati (cuius tu ſemper apprime ſtudioſus fuiſti) largiaris: ut ita utrique de literis certatim bene mereri cupientes, cæteros exemplo noſtro ad idem faciendum inuitemus. Vale.

Προοίμιον τῆς τοῦ Διονυσίου περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων πραγματείας, ὃ λείπει ἐν τοῖς τετυπωμένοις βιβλίοις.

ΠΟΛΛΗΝ χάριν ᾔδειν εἰδέναι τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ δίκαιον, ὦ κράτιστε Ἀμμαῖε, καὶ δι' ἄλλων μέν τινων ἐπιτηδευμάτων ἕνεκα νῦν κάλλιον ἀσκουμένων ἢ πρότερον, οὐχ ἥκιστα δὲ τῆς περὶ τοὺς πολιτικοὺς λόγους ἐπιμελείας, οὐ μικρὰν ἐπίδοσιν πεποιημένης ἐπὶ τὰ κρείττω. ἐν γὰρ δὴ τοῖς πρὸ ἡμῶν χρόνοις ἡ μὲν ἀρχαία καὶ φιλόσοφος ῥητορικὴ προπηλακιζομένη καὶ δεινὰς ὕβρεις ὑπομένουσα κατελύετο, ἀρξαμένη μὲν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος τελευτῆς ἐκπνεῖν καὶ μαραίνεσθαι κατ' ὀλίγον, ἐπὶ δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς ἡλικίας μικροῦ δεήσασα εἰς τέλος ἠφανίσθαι. ἑτέρα δέ τις ἐπὶ τὴν ἐκείνης παρελθοῦσα τάξιν, ἀφόρητος ἀναιδείᾳ θεατρικῇ καὶ ἀνάγωγος, καὶ οὔτε φιλοσοφίας, οὔτε ἄλλου παιδεύματος οὐδενὸς μετειληφυῖα ἐλευθερίου, λαθοῦσα καὶ παρακρουσαμένη τὴν τῶν ὄχλων ἄγνοιαν, οὐ μόνον ἐν εὐπορίᾳ καὶ τρυφῇ καὶ μορφῇ πλείονι τῆς ἑτέρας διῆγεν, ἀλλὰ καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς προστασίας τῶν πόλεων, ἃς ἔδει τὴν φιλόσοφον ἔχειν, εἰς ἑαυτὴν ἀνηρτήσατο· καὶ ἦν φορτική τις πάνυ καὶ ὀχληρά· καὶ τελευτῶσα παραπλησίαν ἐποίησε γενέσθαι τὴν Ἑλλάδα ταῖς τῶν ἀσώτων καὶ κακοδαιμόνων οἰκίαις. ὥσπερ γὰρ ἐν ἐκείναις ἡ μὲν ἐλευθέρα καὶ σώφρων γαμετὴ κάθηται μηδενὸς οὖσα τῶν αὑτῆς κυρία· ἑταίρα δέ τις ἄφρων, ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ βίου παροῦσα, πάσης ἀξιοῖ τῆς οὐσίας ἄρχειν, σκυβαλίζουσα καὶ δεδιττομένη τὴν ἑτέραν· τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν πάσῃ πόλει, καὶ οὐδεμιᾶς ἧττον ἐν ταῖς εὐπαιδεύτοις (τουτὶ γὰρ ἁπάντων τῶν κακῶν ἔσχατον) ἡ μὲν Ἀττικὴ μοῦσα καὶ ἀρχαία καὶ αὐτό-

χθων ἄτομον εἰλήφει σχῆμα, τῶν ἑαυτῆς ἐκπεσοῦσα ἀγαθῶν. ἡ δὲ ἔκ τινων βαράθρων τῆς Ἀσίας ἐχθὲς καὶ πρῴην ἀφικομένη μοῦσα ἢ Φρυγία τις, ἢ Καρικόν τι κακὸν, ἢ βάρβαρον, Ἑλληνίδας ἠξίου διοικεῖν πόλεις, ἀπελάσασα τῶν κοινῶν τὴν ἑτέραν, ἡ ἀμαθὴς τὴν φιλόσοφον, καὶ ἡ μαινομένη τὴν σώφρονα. ἀλλὰ γὰρ οὐ μόνον ἀνδρῶν δικαίων χρόνος σωτὴρ ἄριστος, κατὰ Πίνδαρον, ἀλλὰ καὶ τεχνῶν νὴ Δία καὶ ἐπιτηδευμάτων γε, καὶ παντὸς ἄλλου σπουδαίου χρήματος. ἔδειξε δὲ ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος, εἴτε θεῶν τινος ἀρξαντος, εἴτε φυσικῆς περιόδου τὴν ἀρχαίαν τάξιν ἀνακυκλούσης, εἴτε ἀνθρωπίνης ὁρμῆς ἐπὶ τὰ ὅμοια πολλοὺς ἀγούσης. καὶ ἀπέδωκε τῇ μὲν ἀρχαίᾳ καὶ σώφρονι ῥητορικῇ τὴν δικαίαν τιμὴν, ἣν καὶ πρότερον εἶχε, καλῶς ἀπολαβεῖν. τῇ δὲ νέᾳ καὶ ἀνοήτῳ παύσασθαι δόξαν οὐ προσήκουσαν καρπουμένῃ, καὶ ἐν ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς τρυφώσῃ. καὶ οὐ καθ' ἓν ἴσως τοῦτο μόνον ἐπαινεῖν τὸν παρόντα χρόνον καὶ τοὺς συμφιλοσοφοῦντας ἀνθρώπους ἄξιον, ὅτι τὰ κρείττω τιμιώτερα ποιεῖν τῶν χειρόνων ἤρξαντο (καίτοι μέρος γε τοῦ παντὸς ἥμισυ ἀρχὴ λέγεταί τε καὶ ἔστιν) ἀλλ' ὅτι καὶ ταχεῖαν τὴν μεταβολὴν καὶ μεγάλην τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν παρεσκεύασε γενέσθαι. ἔξω γὰρ ὀλίγων τινῶν Ἀσιανῶν πόλεων, αἷς δι' ἀμαθίαν βραδεῖά ἐστιν ἡ τῶν καλῶν μάθησις, αἱ λοιπαὶ πέπαυνται τοὺς φορτικοὺς καὶ ψυχροὺς καὶ ἀναισθήτους ἀγαπῶσαι λόγους. τῶν μὲν πρότερον μέγα ἐπ' αὐτοῖς φρονούντων, αἰδουμένων ἤδη καὶ κατὰ μικρὸν ἀπαυτομολούντων πρὸς τοὺς ἑτέρους, εἰ μή τινες παντάπασιν ἀνιάτως ἔχουσι. τῶν δὲ νεωστὶ τοῦ μαθήματος ἁπτομένων, εἰς καταφρόνησιν ἀγόντων τοὺς λόγους, καὶ γέλωτα ποιουμένων τὴν ἐπ' αὐτοῖς σπουδήν. αἰτία δ' οἶμαι καὶ ἀρχὴ τῆς τοσαύτης με-

ταβολῆς ἐγένετο ἡ πάντων κρατοῦσα Ῥώμη, πρὸς ἑαυτὴν
ἀναγκάζουσα τὰς ὅλας πόλεις ἀποβλέπειν. καὶ ταύτης δὲ
αὐτῆς οἱ δυναστεύοντες, κατ' ἀρετὴν καὶ ἀπὸ τοῦ κρατίστου
τὰ κοινὰ διοικοῦντες, εὐπαίδευτοι πάνυ καὶ γενναῖοι τὰς
κρίσεις γενόμενοι· ὑφ' ὧν κοσμούμενον τό, τε φρόνιμον τῆς
πόλεως μέρος ἔτι μᾶλλον ἐπιδέδωκε, καὶ τὸ ἀνόητον ἠνάγ-
κασται νοῦν ἔχειν. τοιγάρτοι πολλαὶ μὲν ἱστορίαι σπουδῆς
ἄξιαι γράφονται τοῖς νῦν, πολλοὶ δὲ λόγοι πολιτικοὶ χα-
ρίεντες ἐκφέρονται, φιλόσοφοί τε συντάξεις, οὐ μὰ Δία εὐ-
καταφρόνητοι· ἄλλαι τε πολλαὶ καὶ καλαὶ πραγματεῖαι καὶ
Ῥωμαίοις καὶ Ἕλλησιν εὖ μάλα διεσπουδασμέναι προε-
ληλύθασί τε καὶ προελεύσονται, κατὰ τὸ εἰκός. καὶ οὐκ ἂν
θαυμάσαιμι, τηλικαύτης μεταβολῆς ἐν τούτῳ τῷ βρα-
χεῖ χρόνῳ γεγενημένης, εἰ μηκέτι χωρήσει προσωτέρω μιᾶς
γενεᾶς ὁ ζῆλος ἐκεῖνος τῶν ἀνοήτων λόγων. τὸ γὰρ ἐκ παν-
τὸς εἰς ἐλάχιστον συναχθὲν, ῥᾴδιον ἐξ ὀλίγου μηδὲν εἶναι.
ἀλλὰ γὰρ τὸ μὲν εὐχαριστεῖν τῷ μεταβαλόντι τὰ πράγματα
χρόνῳ, καὶ τοῖς τὰ κράτιστα προαιρουμένοις ἐπαινεῖν, καὶ τὸ
τὰ μέλλοντα ἐκ τῶν γεγονότων εἰκάζειν, καὶ πάντα τὰ πα-
ραπλήσια τούτοις, ἃ κἂν ὁ τυχὼν εἰπεῖν δύναιτο, ἀφήσω.
ἐξ ὧν δ' ἂν ἔτι μείζω λάβοι τὰ κρείττονα ἰσχὺν, ταῦτα
πειράσομαι λέγειν, ὑπόθεσιν τοῦ λόγου κοινὴν καὶ φιλάν-
θρωπον καὶ πλεῖστα δυναμένην ὠφελῆσαι λαβών. ἔστι δὲ
ἤδη, τίνες εἰσὶν ἀξιολογώτατοι τῶν ἀρχαίων ῥητόρων τε καὶ
συγγραφέων, καὶ τίνες αὐτῶν ἐγένοντο προαιρέσεις τοῦ τε
βίου καὶ τοῦ λόγου, καὶ τί παρ' ἑκάστου δεῖ λαμβάνειν ἢ φυ-
λάττεσθαι· καὶ θεωρήματα καὶ ἀναγκαῖα τοῖς ἀκούουσι τὴν
πολιτικὴν φιλοσοφίαν, καὶ οὐδέ που μὰ Δία κοινὰ, οὐδὲ
καθημαξευμένα τοῖς πρότερον. ἐγὼ γοῦν οὐδεμιᾷ τοιαύ-

τῇ περιτυχὼν οἶδα γραφῇ, πολλὴν ζήτησιν αὐτῶν ποιησάμενος. οὐ μὴν δὴ διαβεβαιοῦμαί γε, ὡς δὴ καὶ σαφῶς εἰδώς. τάχα γὰρ ἂν εἶέν τινες αἳ ἐμὲ διαλανθάνουσαι τοιαῦται γραφαί. τὸ δὲ τῆς ἁπάντων ἱστορίας ὅρον ἑαυτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ τοῦ μὴ γεγονέναι τι τῶν δυνατῶν γενέσθαι, λέγειν, αὔθαδες πάνυ καὶ οὐ πόρρω μανίας. περὶ μὲν οὖν τούτων οὐδὲν ἔχω, καθάπερ ἔφην, διαβεβαιοῦσθαι. τῶν δὲ ῥητόρων τε καὶ συγγραφέων ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος, πολλῶν πάνυ ὄντων καὶ ἀγαθῶν, τὸ μὲν ὑπὲρ ἁπάντων γράφειν, μακροῦ λόγου δεόμενον ὁρῶν, ἐάσω· τοὺς δὲ χαριεστάτους ἐξ αὐτῶν προχειρισάμενος κατὰ τὰς ἡλικίας, ἐρῶ περὶ ἑκάστου· νῦν μὲν περὶ τῶν ῥητόρων· ἐὰν δὲ ἐγχωρῇ, καὶ περὶ τῶν ἱστορικῶν. ἔσονται δὲ οἱ μὲν παραλαμβανόμενοι ῥήτορες, τρεῖς μὲν ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, Λυσίας, Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος· τρεῖς δὲ ἐκ τῶν ἐπακμασάντων τούτοις, Δημοσθένης, Ὑπερείδης, Αἰσχίνης. οὓς ἐγὼ τῶν ἄλλων ἡγοῦμαι κρατίστους. καὶ διαιρεθήσεται μὲν εἰς δύο συντάξεις ἡ πραγματεία· τὴν δὲ ἀρχὴν ἀπὸ ταύτης λήψεται τῆς ὑπὲρ τῶν πρεσβυτέρων γραφείσης. προειρημένων δὴ τούτων, ἐπανάγειν καιρὸς ἐπὶ τὰ προκείμενα. ΛΥΣΙΑΣ ὁ Κεφάλου Συρακουσίων μὲν ἦν γονέων, ἐγεννήθη δὲ Ἀθήνησι μετοικοῦντι τῷ πατρί. καὶ τὰ ἑξῆς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΓΝΑΙΩ
Πομπηΐῳ χαίρειν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ἵνα παρὰ σοῦ κομισθεῖσαν ἐδεξάμην εὐπαίδευτον τῆς καὶ πάνυ μοι κεχαρισμένην· ἐν ᾗ γράφεις ὅτι τὰς συντάξεις τὰς ἐμὰς ἐπιχορηγοῦντός σοι Ζήνωνος τοῦ κοινοῦ φίλου διαπορευόμενος, καὶ πάνυ διατιθέμενος οἰκείως ἐν αὐταῖς, τὰ μὲν ἄλλα θαυμάζεις, ἑνὶ δὲ μέρει δυσχεραίνεις τῶν ἐν αὐταῖς καταχωρισμένων, τῇ Πλάτωνος κατηγορίᾳ. ὅτι μὲν οὖν σεβαστικῶς διάκεισαι πρὸς τὸν ἄνδρα, ὀρθῶς ποιεῖς· ὅτι δὲ περὶ ἡμῶν ταῦτα ὑπείληφας, οὐκ ὀρθῶς. εἰ γάρ τις ἄλλος ἐκπλήττεται ταῖς Πλατωνικαῖς ἑρμηνείαις, εὖ ἴσθι νῦν κἀγὼ τούτων εἷς εἰμι. ὃ δὲ πέπονθα πρὸς ἅπαντας ὅσοι τὰς αὐτῶν ἐπινοίας εἰς τὴν κοινὴν φέρουσιν ὠφέλειαν, ἐπανορθοῦντες ἡμῶν βίους τε καὶ λόγους, ἐρῶ σοι· καὶ πίστω γε νὴ δία πιστεύειν καινὸν οὐδὲν εὑρεῖν οὐδὲ παράδοξον, οὐδ' ὃ μὴ πᾶσιν ὁμοίως δοκεῖ. ἐγὼ οὖν νομίζω δεῖν, ὅταν μὲν ἔπαινον προέλῃ γράφειν τις πράγματος, εἴτε σώματος ὁποιουγέτινος, τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ καὶ οὐ τὰ ἀτυχήματα, εἴ τι προσέστι τῷ πράγματι ἢ τῷ σώματι, δεῖν προφέρειν· ὅταν δὲ βουληθῇ διαγνῶναι τί τὸ κράτιστον ἐν ὁτῳδήποτε βίῳ, καὶ τί τὸ βέλτιστον τῶν ὑπὸ ἑαυτοῦ ἄλλως ἔργων, τὴν ἀκριβεστάτην ἐξέτασιν προφέρειν,

καὶ μηδὲν παραλείπειν τῶν προσόντων αὐτοῖς εἴτε κακῶν, εἴτε ἀγαθῶν. ἡ γὰρ ἀλήθεια οὕτως εὑρίσκεται μάλιστα, ἧς οὐδὲν χρῆμα τιμιώτερον. τοῦτο δὲ προθέμενος, ἐκεῖνο λέγω, εἰ μὲν ἔδει μοι κατὰ Πλάτωνος λόγος τις, καταδρομὴν περιέχων τοῦ ἀνδρὸς, ὥσπερ Ζωΐλῳ τῷ ῥήτορι, ἀσεβεῖν ὁμολογῶ. καὶ εἴ γε βουληθεὶς ἐγκώμιον αὐτοῦ γράφειν, λόγους τινὰς συγκαταπλέκω τοῖς ἐπαίνοις νόμους. οὐ γὰρ ὅτι διαβολὰς οἴομαι δεῖν γράφειν ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἀπολογίας. εἰ δὲ χαρακτῆρας λόγου προελόμενος σκοπεῖν, καὶ τοὺς προὔχοντας ἐν αὐτοῖς φιλοσόφους τε καὶ ῥήτορας ἐξετάζειν, τρεῖς μὲν ἐξ ἁπάντων ἐξελεξάμην τοὺς δοκοῦντας εἶναι λαμπροτάτους, Ἰσοκράτην τε καὶ Πλάτωνα καὶ Δημοσθένην, ἐκ δὲ τούτων αὐτῶν πάλιν προέκρινα Δημοσθένην, οὐδὲν ᾤμην οὔτε Πλάτωνα οὔτε Ἰσοκράτην ἀδικεῖν. νὴ Δία, φησὶν, ἀλλ' οὐκ ἔδει σε τὰ Πλάτωνος ἁμαρτήματα ἐξελέγχειν, βουλόμενον ἐπαινεῖν Δημοσθένην. ἔπειτα πῶς ἄν μοι τὴν ἀκριβεστάτην βάσανον ὁ λόγος ἔλαβεν, εἰ μὴ τοῖς ἀρίστοις λόγοις τῶν Ἰσοκράτους τε καὶ Πλάτωνος τοῖς κρατίστοις Δημοσθένους ἀντιπαρέθηκα, καὶ καθ' ὃ μέρος ἥττους οἱ τούτων λόγοι εἰσὶ τῶν ἐκείνου, μετὰ πάσης ἀληθείας ἐπέδειξα; οὐχ ἅπαντα τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις ἡμαρτῆσθαι λέγων (μανίας γὰρ τοῦτό γε) ἀλλ' οὐδ' ἅπαντα ἐπίσης κατωρθῶσθαι. εἰ δὲ τοῦτο οὐκ ἐποίουν, ἐπῄνουν δὲ Δημοσθένην, πάσας διεξιὼν αὐτοῦ τὰς ἀρετὰς, ὡς μὲν ἀγαθὸς ὁ ῥήτωρ, ἔπεισα πάντως ἂν τοὺς ἀναγινωσκομένους· ὡς δὲ καὶ κράτιστος πάντων τῶν προσπυσάντων περὶ λόγους, οὐκ ἂν ἔπεισα, μὴ παρατιθεὶς αὐτῷ τοὺς ἀρίστους. πολλὰ γὰρ τῶν καθ' αὐτὰ φαινομένων καλῶν καὶ θαυμαστῶν, ἑτέροις ἀντιπαραλεθέντα κρείττοσιν, ἐλάττω

τῆς δόξης ἐφάνη. οὕτω γέ τοι καὶ χρυσὸς ἑτέρῳ χρυσῷ παρατεθεὶς, κρείττων τε καὶ χείρων εὑρίσκεται, καὶ πᾶν ἄλλο χρούργημα, καὶ ὅσων ἐναργὲς τὸ τέλος. εἰ δὲ ἀχάριστον ὑπολήψεταί τις ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις τὴν ἐκ τῆς συγκρίσεως ἐξέτασιν, καὶ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον ἀξιώσει σκοπεῖν, οὐδὲν κωλύσει τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ποιεῖν, καὶ μήτε ποίησιν ἀντεξετάζειν ἑτέρᾳ ποιήσει, μήτ' ἱστορικὴν σύνταξιν ἑτέρᾳ συντάξει, μήτε πολιτείαν πολιτείᾳ, μὴ νόμον νόμῳ, μὴ στρατηγὸν στρατηγῷ, μὴ βασιλεῖ βασιλέα, μὴ βίῳ βίον, μὴ δόγματι δόγμα. τοῦτο δὴ οὐκ ἄν τις συγχωρήσειε νοῦν ἔχων. εἰ δὲ δεῖ καὶ τὰς ἐκ τῶν μαρτυριῶν παραδέχεσθαί σοι πίστεις, ἐξ ὧν μᾶλλόν σοι γενήσεται καταφανὲς ὅτι κράτιστος ἔλεγχος ὁ κατὰ σύγκρισιν γινόμενος, ἀφεὶς τοὺς ἄλλους, αὐτῷ χρήσομαι μάρτυρι Πλάτωνι. βουληθεὶς γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐπιδείξασθαι τὴν αὑτοῦ δύναμιν ἣν εἶχεν ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις, οὐκ ἠρκέσθη ταῖς ἄλλαις γραφαῖς, ἀλλὰ καὶ κρά-
* τιστον τῶν τότε ῥητόρων ἕτερον αὐτὸς ἐν τῷ Φαίδρῳ συνετάξατο λόγον ἐρωτικὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν. καὶ οὐδὲ ἄχρι τούτου προελθὼν ἐπαύσατο, καταλιπὼν ἐν τοῖς ἀναγινωσκομένοις τὴν διάγνωσιν, ὁπότερός ἐστι κρείττων λόγος· ἀλλὰ καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἥψατο τῶν Λυσίου, τὰς μὲν λεκτικὰς μαρτυρῶν τῷ ἀνδρὶ ἀρετὰς, τῶν δὲ πραγματικῶν ἐπιλαμβανόμενος. ὁπότε οὖν Πλάτων τὸ φορτικώτατον καὶ ἐπαχθέστατον τῶν ἔργων προελόμενος, αὐτὸν ἐπαινεῖν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν λόγων, οὐδὲν ᾤετο ποιεῖν κατηγορίας ἄξιον εἰ παρὰ τὸν ἄριστον τῶν τότε ῥητόρων τοὺς ἰδίους ἐξετάζειν ἠξίου λόγους, ἐπιδεικνύμενος Λυσίαν τε ἐν οἷς ἡμάρτηκε, καὶ ἑαυτὸν ἐν οἷς κατώρθωκε, τί θαυμαστὸν ἐποίουν ἐγὼ τοῖς Δη-

μοσθένους λόγους συγκρίνων τοὺς Πλάτωνος, καὶ εἴ τι μὴ καλῶς ἐν αὐτοῖς ἔχειν ᾤμην, ἐπιλογιζόμενος; ἐῶ γὰρ τὰς ἄλλας αὐτοῦ γραφὰς παραφέρειν, ἐν αἷς κωμῳδεῖ τοὺς περὶ ἑαυτοῦ, Παρμενίδην τε καὶ Ἱππίαν, καὶ Πρωταγόραν, καὶ Πρόδικον, καὶ Γοργίαν, καὶ Πῶλον, καὶ Θεόδωρον, καὶ Θρασύμαχον, καὶ ἄλλους συχνοὺς, οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πάντα περὶ αὐτῶν γράφων, ἀλλ᾽ εἰ βούλει, καὶ ἀπὸ φιλοτιμίας. ἦν γὰρ ἦν μὲν τῇ Πλάτωνος φύσει πολλὰς ἀρετὰς ἐχούσῃ τὸ φιλότιμον. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο μάλιστα διὰ τῆς πρὸς Ὅμηρον ζηλοτυπίας, ὃν ἐκ τῆς κατασκευαζομένης ὑπ᾽ αὐτοῦ πολιτείας ἐκβάλλει, στεφανώσας καὶ μύρῳ χρίσας, ὡς δὴ τούτων αὐτοῦ δέον ἐκβαλλομένῳ, δι᾽ ὃν ἥ τε ἄλλη παιδεία πᾶσα παρῆλθεν εἰς τὸν βίον, καὶ τελευτῶσα φιλοσοφία. ἀλλὰ θῶμεν, ἀπὸ τοῦ βελτίστου δι᾽ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν πάντα λέγειν ἀληθῆ Πλάτωνα. τί οὖν ἄτοπον ἐποιοῦμεν, τοῖς ἐκείνου νόμοις χρώμενοι, καὶ αὐτὴν παρεξετάζειν αὐτοῦ τοῖς τῶν ἐπακμασάντων λόγοις βουλόμενοι; ἔπειτ᾽ οὐδὲ μόνος οὐδὲ πρῶτος ἐπιφανήσομαι περὶ Πλάτωνος ἐπιχειρήσας τι λέγειν. οὐδ᾽ ἄν τις ἔχοι κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο μέμψασθαί με τὸ μέρος, ὅτι τὸν ἐπιφανέστατον τῶν φιλοσόφων, καὶ πλείοσιν ἢ δώδεκα γενεαῖς ἐμαυτοῦ πρεσβύτερον ἐξετάζειν ἐπεβαλόμην, ὡς δὴ διὰ τοῦτο δόξης τινὸς τευξόμενος. πολλοὶ γὰρ εὑρεθήσονται πρὸ ἐμοῦ τοῦτο πεποιηκότες, οἱ μὲν, κατὰ τὸν ἐκείνου γενόμενοι χρόνον, οἱ δὲ, λίαν ὕστερον ἐπακμάσαντες. καὶ γὰρ τὰ δόγματα διέβαλον αὐτοῦ τινὲς, καὶ τοὺς λόγους ἐμέμψαντο. πρῶτον μὲν ὁ γνησιώτατος αὐτοῦ μαθητὴς Ἀριστοτέλης, ἔπειτα οἱ περὶ Κηφισόδωρόν τε καὶ Θεόπομπον καὶ Ζωΐλον καὶ Ἱπποδάμαντα καὶ Δημήτριον, καὶ ἄλλοι συχνοὶ, οὐ διὰ φθόνον, ἢ διὰ φιλαπεχθημοσύνην κωμῳδοῦντες, ἀλλὰ τῆς

ἤθισαν ἐξετάζοντες. τοσούτοις δὴ καὶ τηλικούτοις ἀνδράσι παραδείγμασι χρώμενος, καὶ παρὰ πάντας τὸν μέγιστον Πλάτωνι, οὐδὲν ἡγούμην τῆς φιλοσόφου ῥητορικῆς ποιεῖν ἀλλότριον, ἀγαθοὺς ἀγαθοῖς ἀντεξετάζων. Περὶ μὲν οὖν τῆς προαιρέσεως ἣν ἔχον ἐν τῇ συγκρίσει τῶν χαρακτήρων, ἱκανῶς ἀπολελόγισμαι, καὶ σοί γε ἡμῖν φίλτατε.

Λοιπὸν δέ μοι καὶ περὶ αὐτῶν ὧν εἴρηκα λόγων περὶ τἀνδρὸς, ἐν τῇ περὶ τῶν Ἀττικῶν πραγματείᾳ ῥητόρων, εἰπεῖν. θήσω δὲ αὐταῖς λέξεσιν ὡς ἐκεῖ γέγραφα, Ἡ δὲ δὴ Πλατωνικὴ διάλεκτος βούλεται μὲν εἶναι καὶ αὐτὴ δεῖγμα ἑκατέρων τῶν χαρακτήρων, τοῦ τε ὑψηλοῦ καὶ ἰσχνοῦ, καθάπερ εἴρηταί μοι πρότερον· πέφυκε δὲ οὐχ ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας εὐτυχής. ὅταν μὲν οὖν τὴν ἰσχνὴν καὶ ἀφελῆ καὶ ἀποίητον ἐπιτηδεύῃ φράσιν, ἐκτόπως ἡδεῖά ἐστι καὶ φιλάνθρωπος. καθαρά τε γὰρ ἀποχρώντως γίνεται καὶ διαυγὴς, ὥσπερ τὰ διαφανέστατα τῶν ναμάτων· ἀκριβής τε καὶ λεπτὴ παρ' ἡντινοῦν ἑτέραν τῶν εἰς τὴν αὐτὴν διάλεκτον εἰργασμένων· τήν τε κοινότητα διώκει τῶν ὀνομάτων, καὶ τὴν σαφήνειαν ἀσκεῖ, πάσης ὑπεριδοῦσα κατασκευῆς ἐπιθέτου. ὅ, τε πίνος αὐτῇ καὶ χνοῦς ὁ τῆς ἀρχαιότητος ἠρέμα καὶ λεληθότως ἐπιτρέχει, χλοερόν τέ τι καὶ τεθηλὸς καὶ μεστὸν ὥρας ἄνθος ἀναδίδωσι· καὶ ὥσπερ ἀπὸ τῶν εὐωδεστάτων λειμώνων αὔρα τις ἡδεῖα ἐξ αὐτῆς φέρεται· καὶ οὔτε τὸ λιγυρὸν ἔοικεν ἐμφαίνειν λάλον, οὔτε τὸ κομψὸν θεατρικόν. ὅταν δὲ εἰς τὴν περιττολογίαν καὶ τὸ κάλλιον εἰπεῖν (ὃ πολλάκις εἴωθε ποιεῖν) ἄμετρον ὁρμὴν λάβῃ, πολλῷ χείρων ἑαυτῆς γίνεται. καὶ γὰρ ἀηδεστέρα τῆς ἑτέρας καὶ κάκιον ἑλληνίζουσα καὶ παχυτέρα φαίνεται. μελαίνει τε γὰρ τὸ σαφὲς καὶ ζόφῳ ποιεῖ παραπλήσιον, ἕλκει τε μακρὸν

ἀποτείνουσα τὸν νοῦν. συστρέψαι δὲ δέον ἐν ὀλίγοις ὀνόμασιν, ἐκχεῖται εἰς ἀπειροκάλους περιφράσεις, πλοῦτον ὀνομάτων ἐπιδεικνυμένη κενόν. ὑπεριδοῦσά τε τῶν κυρίων καὶ ἐν τῇ κοινῇ χρήσει κειμένων, τὰ πεποιημένα ζητεῖ καὶ ξένα καὶ ἀρχαιοπρεπῆ. μάλιστα δὲ χειμάζεται περὶ τὴν τροπικὴν φράσιν. πολλὴ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπιθέτοις, ἄκαιρος δ᾽ ἐν ταῖς ἐπωνυμίαις, σκληρὰ δὲ καὶ οὐ σώζουσα τὴν ἀναλογίαν ἐν ταῖς μεταφοραῖς γίγνεται. ἀλληγορίας τε περιβάλλεται μακρὰς καὶ πολλάς, οὔτε μέτρον ἐχούσας, οὔτε καιρόν. σχήμασί τε ποιητικοῖς ἐσχάτην προσβάλλουσιν ἀηδίαν, καὶ μάλιστα τοῖς Γοργιείοις ἀκαίρως καὶ μειρακιωδῶς ἐναβρύνεται. καὶ πολυτέλειά τις ἐστὶν ἐν τοῖς τοιούτοις παρ᾽ αὐτῷ, ὡς καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς εἴρηκέ που, καὶ ἄλλοι συχνοί· οὐ γὰρ ἐμὸς ὁ μῦθος. μηδεὶς δέ με ταῦτα ἡγείσθω λέγειν ἁπάσης καταγινώσκοντα τῆς ἐγκατασκεύου καὶ ἐξηλλαγμένης λέξεως, ᾗ κέχρηται Πλάτων. οὐ γὰρ ἂν οὕτω σκαιὸς ἢ ἀναίσθητος ἐγὼ γενοίμην, ὥστε ταύτην τὴν δόξαν περὶ ἀνδρὸς τηλικούτου λαβεῖν. ἐπεὶ πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν οἶδα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ, καὶ ἀπὸ τῆς ἄκρας δυνάμεως ἐξενηνεγμένα ὑπ᾽ αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα ἐν ταῖς κατασκευαῖς εἴωθεν ἁμαρτάνειν. καὶ χείρων μὲν αὐτὸς αὑτοῦ γίνεται ὅταν τὸ μέγα διώκῃ καὶ περιττὸν ἐν τῇ φράσει, μακρῷ δέ τινι ἀμείνων, ὅταν τὴν ἰσχνὴν καὶ ἀκριβῆ, καὶ δοκοῦσαν μὲν ἀποίητον εἶναι, κατεσκευασμένην δὲ ἀμωμήτῳ καὶ ἀφελεῖ κατασκευῇ διάλεκτον εἰσφέρῃ. ἢ γὰρ οὐδὲν ἁμαρτάνει καθάπαξ, ἢ βραχύ τι κομιδῇ, καὶ οὐκ ἄξιον κατηγορίας. ἐγὼ δὲ ἠξίουν τηλικοῦτον ἄνδρα πεφυλάχθαι πᾶσαν ἐπιτίμησιν. ταῦτα γὰρ οἵ τε κατ᾽ αὐτὸν γενόμενοι πάντες ἐπιτιμῶσιν (ὧν τὰ

ὀνόματα οὐδὲν δεῖ με λέγειν, καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ. τοῦτο γὰρ δὴ τὸ λαμπρότατον. ᾔσθετο γὰρ, ὡς ἔοικεν, τῆς ἰδίας ἀπειροκαλίας, καὶ ὄνομα ἔθετο αὐτῇ τὸν διθύραμβον· ὃ νῦν ἂν ἠδέσθην ἐγὼ λέγειν, δῆλος ἦν. τοῦτο δὲ παθεῖν ἔοικεν, ὡς ἐγὼ νομίζω, τραφεὶς μὲν ἐν τοῖς Σωκρατικοῖς διαλόγοις ἰσχνοτάτοις οὖσι καὶ ἀκριβεστάτοις, οὐ μείνας δὲ ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τῆς Γοργίου καὶ Θουκυδίδου κατασκευῆς ἐρασθείς. ὥστε οὐδὲν ἔξω τοῦ εἰκότος ἔμελλε πείσεσθαι, σπάσας τινὰ καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἅμα τοῖς ἀγαθοῖς ὧν ἔχουσιν οἱ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων χαρακτῆρες. Παράδειγμα δὲ ποιοῦμαι τῆς γε ὑψηλῆς λέξεως ἐξ ἑνὸς βιβλίου τῶν πάνυ περιβοήτων, ἐν ᾧ τοῖς ἐρωτικοῖς διαλέγεται λόγοις ὁ Σωκράτης πρὸς ἕνα τῶν γνωρίμων Φαῖδρον, ἀφ' οὗ τὴν ἐπιγραφὴν εἴληφε τὸ βιβλίον. ἐν γὰρ δὴ τῷ συγγράμματι τούτῳ πολλὴν μὲν ὥραν
» ἔχει, καὶ χαρίτων ἐστὶ μεστὰ τὰ πρῶτα ταυτί, Ὦ φίλε Φαῖ-
» δρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν; Φαι. Παρὰ Λυσίου, ὦ Σώκρατες τοῦ
» Κεφάλου· πορεύομαι δὲ πρὸς περίπατον ἔξω τείχους. συχνὸν
» γὰρ ἐκεῖ διέτριψα χρόνον, καθήμενος ἐξ ἑωθινοῦ, μέχρι τῆς
» ἀναγνώσεως τοῦ Λυσιακοῦ λόγου, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν,
» ἕως τινός. Εἶθ' ὥσπερ ἐξ αἰθέρος εὐδίου καὶ σταθεροῦ πολὺς ἄνεμος καταρραγεὶς ταράττει τὸ καθαρὸν τῆς φράσεως, εἰς ποιητικὴν ἐκφέρων ἀπειροκαλίαν, ἐνθένδε ἀρξάμενος.
» Ἄγετε δὴ ὦ μοῦσαι, εἴτε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαι, εἴτε διὰ γέ-
» νος τὸ Λιγύων μουσικὴν ταύτην ἔσχετε τὴν ἐπωνυμίαν, ξύμ
» μοι λάβεσθε τοῦ μύθου. Ὅτι δὲ ψόφοι ταῦτ' ἐστὶ καὶ διθύραμβοι κόμπον ὀνομάτων πολλὺν, νοῦν δὲ ὀλίγον ἔχοντες, αὐτὸς ἐρεῖ. διεξιὼν γὰρ ἀφ' ἧς αἰτίας ἔρως ἐτέθη τῷ πάθει
» τοὔνομα, καὶ τοῖς δὲ ἐχρήσατο, Ἡ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ
» τὸ ὀρθὸν ὁρμώσης κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἡδονὴν

» ἀχθεῖσα κάλλους, καὶ ὑπὸ αὖ τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπι-
» θυμιῶν ἐπὶ σωμάτων κάλλος, ἐρρωμένως ῥωσθεῖσα νική-
» σασα ἀγωγῇ, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα,
» ἔρως ἐκλήθη. ἀτὰρ ὦ φίλε Φαῖδρε, δοκῶ τί σοι, ὥσπερ
» ἐμαυτῷ, πάθος πεπονθέναι; Φαι. Πάνυ μὲν οὖν ὦ Σώ-
» κρατες, παρὰ τὸ εἰωθὸς εὔροιά τις σε εἴληφε. Σω. Σιγῇ
» τοίνυν μου ἄκουε. τῷ ὄντι γὰρ θεῖος ἔοικεν ὁ τόπος εἶναι. ὥστε
» ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένω-
» μαι, μὴ θαυμάσῃς. τὰ νῦν γὰρ οὐκέτι πόρρω διθυράμβων
» φθέγγομαι. Ἐν τούτοις μὲν οὖν τὸ μὲν πραγματικὸν οὐδα-
μῇ μέμφομαι τοῦ ἀνδρός, τῆς δὲ λέξεώς τι μόριον τὸ περὶ
τὴν τροπικὴν καὶ διθυραμβικὴν φράσιν ἐκτόπιον, ἐν οἷς
οὐ κρατεῖ τοῦ μετρίου. ἐπιτιμῶ τε οὐχ ὡς τῶν τυχόντων τῳ,
ἀλλ' ὡς ἀνδρὶ μεγάλῳ καὶ ἐγγὺς τῆς θείας ἐληλυθότι φύσεως,
ὅτι τὸν ὄγκον τῆς ποιητικῆς κατασκευῆς καὶ λόγοις ἤγαγε
φιλοσόφοις, ζηλώσας τοὺς περὶ Γοργίαν, ὥστε καὶ διθυ-
ράμβοις τινὰ ποιεῖν ἐοικότα, καὶ μηδὲ ἀποκρύπτεσθαι τοῦτο
τὸ ἁμάρτημα, ἀλλ' ὁμολογεῖν. καὶ σύ γε αὐτὸς ὦ βέλτιστε
Γναῖε, ὅμοιαν ἐμοὶ γνώμην περὶ τἀνδρὸς ἔχων φαίνῃ δι'
αὐτῆς γέ τοι τῆς ἐπιστολῆς, ἐν οἷς κατὰ λέξιν οὕτω γράφεις,
» ΕΝ μὲν γὰρ τοῖς ἑτέροις σχήμασι ῥᾴδιον ποιεῖν μέσον τι ἐπαί-
» νου καὶ μέμψεως· ἐν δὲ τῇ κατασκευῇ, τὸ μὴ ἐπιτυχεῖν,
» πάντῃ ἀποτυγχάνεται. διό μοι δοκεῖ τούτους τοὺς ἄνδρας
» οὐκ ἐκ τῶν ἐπικινδυνωτάτων, οὐδὲ ἐλαττόνων, ἀλλ' ἐκ τῶν
» πλείστων καὶ εὐτυχηθέντων ἐξετάζειν. Καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν
» ἐπιλέγεις ταυτί, Ἐγὼ δὲ καίπερ ἔχων ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ
» ἁπάντων ἢ τῶν γε πλείστων, οὐ τολμῶ σοι ἐναντία λέγειν. ἓν
» δὲ τοῦτο διισχυρίζομαι, ὅτι οὐκ ἔστι μεγάλων ἐπιτυχεῖν ἐν οὐ-
» δενὶ τρόπῳ, μὴ τοιαῦτα τολμῶντα καὶ παραβαλλόμενον, ἐν

- οἷς καὶ σφάλλεσθαί ἐστιν ἀναγκαῖον. Οὐδὲν διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. σύ τε γὰρ ὁμολογεῖς ἀναγκαῖον εἶναι, τὸν ἐπιβαλλόμενον μεγάλοις, καὶ σφάλλεσθαί ποτε· ἐγώ τέ φημι τῆς ὑψηλῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς καὶ παρακεκινδυνευμένης φράσεως ἐφιέμενον Πλάτωνα, μὴ περὶ πάντα τὰ μέρη κατορθοῦν, πολλοστὴν μέντοι μοῖραν ἔχειν τῶν κατορθουμένων τὰ διαμαρτανόμενα ὑπ' αὐτοῦ. καὶ καθ' ἓν τοῦτο Πλάτωνά φημι λείπεσθαι Δημοσθένους, ὅτι παρ' ᾧ μὲν ἐκπίπτει ποτὲ τὸ ὕψος τῆς λέξεως τῶν λόγων εἰς τὸ κενὸν καὶ ἀηδὲς, παρ' ᾧ δὲ οὐδέποτε, ἢ σπανίως γε κομιδῇ. καὶ περὶ μὲν Πλάτωνος τοσαῦτα.

ΠΕΡΙ δὲ Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν ἵνα περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γράψαι με περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος αὐτὴν περιείληφε τὴν περὶ τῆς ζητήσεως μίμησιν, ὁ δὲ δεύτερος περὶ τοῦ, τίνας ἄνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· περὶ τύπου δὲ ἀπλῆς. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου. τούτους γὰρ ἐκκρίνω τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ἐπιτηδειοτάτους, τάδε γράφω. εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ. *

Πρῶτον ὅτι καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑπόθεσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγινωσκομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττόν μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου. ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ Βαρβάρων πράξεων ἐξενήνοχεν ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτὸς εἴρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοί-

οίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε εὐτυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ὤφελε μὴ γενέσθαι, εἰ δὲ μή, σιωπῇ καὶ λήθῃ παραδοθεὶς, ὑπὸ τῶν ἐπιγινομένων ἠγνοῆσθαι. ὅτι δὲ πονηρὰν εἴληφεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτός γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ· πόλεις τε γὰρ δι᾿ αὐτὸν ἐξηρημωθῆναί φησιν ἑλληνίδας πολλάς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ᾿ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγὰς, καὶ φόνους ἀνθρώπων ὅσους οὔπω πρότερον γενέσθαι, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τοὺς ἀναγνόντας τὸ προοίμιον, ἠλλοτριῶσθαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἡ τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλοῦσα Ελλήνων τε καὶ Βαρβάρων γραφὴ, τῆς τὰ οἰκτρὰ καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ελλήνων διαγγελλούσης, τοσούτῳ φρονιμώτερος Ηρόδοτος Θουκυδίδου κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι᾿ ἀνάγκην ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφὴν, ἐπιστάμενος ἐκεῖνα καλλίω, βουλόμενος δὲ μὴ ταυτὰ ἑτέροις γράφειν. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, ἐν τῷ προοιμίῳ διασύρων τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ᾿ αὐτὸν ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι. καὶ φανερός ἐστι ταῦτα ἑκὼν ἑλόμενος. οὐ μὴν Ηρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων γενομένων Ελλανίκου τε καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προεκδεδωκότων, οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ᾿ ἐπίστευσεν αὐτῷ κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε. Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ κἀν τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ηρόδοτος φρονιμώτερος. ἄρχεται τε ἀφ᾿ ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ελληνας οἱ Βάρβα-

ροι, καὶ πρόσθεν, εἰς τὴν Βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης ἀρχὴν μὲν ἐποιήσατο ἀφ᾽ ἧς ἤρξατο κακῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικόν, ὅπερ Ἕλληνα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν· καὶ ταῦτα, οὐ τῶν ἔτι ἐρημμένων ὄντα, ἀλλ᾽ ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι, στρατηγιῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν ἀξιοῦντες. καὶ οὔτε γε φανερῶς, ὥστε καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου περιάπτειν, ἑτέραις ἔχοντα πολλαῖς ἀφορμαῖς περιάψαι τὰς αἰτίας· καὶ ἄρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν κρατίστων τῆς πατρίδος ἔργων, ἃ μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον εὐθὺς ἔπραξαν. ὧν ὕστερον καὶ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς. διηγηθέντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς εὐνοίας, ὡς ἄνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ᾽ ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ καὶ δέει προαχθέντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσεις ὑποθέντες ἑτέροις, ἦλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δὲ τέλη πλείονος ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑποσχόμενος, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὴν περὶ Κυνὸς σῆμα γενομένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατὰ ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δὲ ἦν, διεξελθόντα πάντα, τελευτὴν ποιήσασθαι τῆς ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούουσι κεχαρισμένην, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ᾽ ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἐκομίσατο. Τρίτον ἐστὶν ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, ἵνα τε δεῖ παραλαβεῖν ἐπὶ τὴν γραφὴν πράγματα, καὶ ἵνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι κἀν τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης. συνιδὼν γὰρ

Ἡρόδοτος ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα ἀπὸ λόγου διήγησις, ἂν μὲν ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως διατίθησιν· ἐὰν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, κἂν τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ· ποικίλην ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφὴν, Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἣν αὐτοῦ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγάμεθα, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ἐπιζητοῦμεν. Θουκυδίδης δὲ πόλεμον ἕνα καί τινας ἀπνευστὶ διεξέρχεται μάχας ἐπὶ μάχαις, καὶ παρασκευὰς ἐπὶ παρασκευαῖς, καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις συντιθεὶς, ὥστε μοχθεῖν μὲν τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροωμένων· κόρον δ' ἔχει, φη-
» σὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ τὰ τερπνὰ ἀφροδίσια. ἤδη δὲ ἐγὼ κἀκεῖνο ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίαις, γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικίλον· καὶ τοῦτο ἐν δύο ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ἐπί τε τῆς Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων. Μετὰ τοῦτο, ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ, διελέσθαι τε καὶ τάξαι τῶν δηλουμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς οὖν ἑκάτερος διαιρεῖ τε καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δὲ ταῖς περιοχαῖς τῶν πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος. πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γινομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπὼν, ἑτέρων ἅπτεται τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γινομένων. πλανώμεθα δὴ, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις παρακολουθοῦμεν, ταραττομένης τῆς διανοίας. Ἡρόδοτος δὲ ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος, καὶ μέχρι τῆς Κροίσου καταβὰς, ἐπὶ Κῦρον εὐθέως τὸν καταλύσαντα τὴν Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἄρχεται διηγημάτων

καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκόλουθα δηλῶν, τὰ δὲ ὡς χαριεστέραν ποιήσοντα τὴν διήγησιν, ἐπεισάγων. διεξελθών τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ εἴκοσι γνωριμωτάτας ἐν ταῖς τρισὶν ἠπείροις, καὶ περιγράψας τὴν Ξέρξου φυγῆς τὴν ἱστορίαν, οὐ διέσπασε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβηκε, τῷ μὲν, μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι, πολλὰ ποιῆσαι μέρη τὸ ἓν σῶμα· τῷ δὲ τὰς πολλὰς καὶ οὐδὲν ἐοικυίας ὑποθέσεις προελομένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δὴ ἰδέας ἐπιμνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν οὐδεμιᾶς τῶν εἰρημένων ἧττον ἐν ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τὴν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως διάθεσιν, ᾗ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις ἐν ἅπασιν ἐπιεικὴς, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδομένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις, αὐθέκαστός τις καὶ πικρὰ, καὶ τῇ πατρίδι τῆς φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τῶν δὲ κατὰ νοῦν κεχωρηκότων καθάπαξ οὐ μέμνηται, ἢ ὥσπερ ἠναγκασμένως. καὶ κατὰ μὲν τὸν πραγματικὸν τόπον ἥττων ἐστὶν Ἡροδότου διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· κατὰ δὲ τὸν λεκτικὸν, τὰ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δὲ ἴσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων ὡς ὑπείληφα. Πρώτη τῶν ἀρετῶν γένοιτ' ἂν ἧς χωρὶς οὐδὲν τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὄφελός τις· ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σῴζουσα διάλεκτος. ταύτην ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι. Ἡρόδοτός τε γὰρ τῆς ἰάδος ἄριστος κανὼν, Θουκυδίδης τε τῆς ἀτθίδος. τρίτην ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία· ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεταζόμενον, ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχὺ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτου, πικρόν. ἀλλὰ μηδὲν ἔστω

περὶ τούτου. ἐναργεία μετὰ ταῦτα τέτακται πρώτη μετὰ τῶν ἐπιθέτων ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην ζωίσαται τὴν ἀρετὴν, ἡ τῶν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διήρηνται τὴν ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων, Ἡρόδοτος δὲ τά γε ἤθη παραστῆσαι δεινότερος. μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς κατασκευῆς ἀρεταί. ἴσοι κἀν ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἕπονται ταύταις αἱ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν τόνον καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ περιέχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ἡροδότου Θουκυδίδης. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοειδὴς γὰρ οὗτος ἐν πᾶσι, κἀν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν. ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι (οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων) διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐνόντων λέγεσθαι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔσται καιρός.

ΞΕΝΟΦΩΝ δὲ καὶ Φίλιστος οἱ τούτοις ἐπακμάσαντες, οὔτε φύσεις ὁμοίας εἶχον, οὔτε προαιρέσεις. Ξενοφῶν μὲν γὰρ Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τὸν λεκτικόν. πρῶτον

μὲν γὰρ τὰς ὑποθέσεις τῶν ἱστοριῶν ἐξελέξατο καλὰς καὶ με-
γαλοπρεπεῖς καὶ ἀνδρὶ φιλοσόφῳ προσηκούσας· τήν τε
Κύρου παιδείαν, εἰκόνα βασιλέως ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος,
καὶ τὴν ἀνάβασιν τοῦ νεωτέρου Κύρου (ᾧ καὶ αὐτὸς συνανέ-
βη) μέγιστον ἐγκώμιον ἔχουσαν τῶν συστρατευσαμένων Ἑλ-
λήνων. καὶ τρίτην ἔτι τὴν Ἑλληνικήν, καὶ ἣν κατέλιπεν
ἀτελῆ Θουκυδίδης· ἐν ᾗ καταλύονταί τε οἱ τριάκοντα, καὶ τὰ
τείχη τῶν Ἀθηναίων ἃ Λακεδαιμόνιοι καθεῖλον, αὖθις
ἀνίστανται. οὐ μόνον δὲ τῶν ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαι-
νεῖσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκονομίας.
ταῖς τε γὰρ ἀρχαῖς αὐτῶν τὰς πρεπωδεστάταις κέχρηται,
καὶ τελευταῖς ἑκάστῃ τὰς ἐπιτηδειοτάτας ἀποδέδωκε. με-
μέρικέ τε καλῶς καὶ τέταχε καὶ πεποίκιλκε τὴν γραφήν.
ἦθός τε ἐπιδείκνυται θεοσεβὲς καὶ δίκαιον καὶ καρτερικὸν
καὶ εὐπετές, ἁπάσαις τε συλλήβδην κεκοσμημένον ἀρε-
ταῖς. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτοῦ τοιοῦτος. ὁ δὲ λε-
κτικός, πῇ μὲν ὅμοιος Ἡροδότου, πῇ δὲ ἐνδεέστερος. καθαρὸς
μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, καὶ σαφής, καθάπερ ἐκεῖνος·
ἐκλέγει δὲ ὀνόματα συνήθη τε καὶ προσφυῆ τοῖς πράγμα-
- σι, καὶ συντίθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ καὶ κεχαριτισμένως, οὐχ
ἧττον Ἡροδότου. ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ
* τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν Ἡρόδοτος ἔχει. οὐ γὰρ
μόνον οὐκ ἴσχυσε τοῦτο παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ κἄν ποτε διε-
γεῖραι βουληθείη τὴν φράσιν, ὀλίγον ἐμπνεύσας ὥσπερ
ἀπόγειος αὔρα, ταχέως σβέννυται. μακρότερος γὰρ γίνεται
τοῦ δέοντος ἐν πολλοῖς καὶ τοῦ πρέποντος, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδο-
τος, ἐφάπτεται τῶν προσώπων εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλί-
γωρος ἐστιν, εἴ τις ὀρθῶς σκοπῇ. ΦΙΛΙΣΤΟΣ
δὲ Θουκυδίδῃ μᾶλλον δόξειεν ἐοικέναι, καὶ κατ' ἐκεῖνον

κοσμεῖ δὲ τὸν χαρακτῆρα. οὔτε γὰρ ὑπόθεσιν εἴληφε πολὺ ἀφελῆ καὶ κοινὴν, ὥσπερ Θουκυδίδης, ἀλλὰ μίαν καὶ ταύτην τοπικήν. διήρηκε δ' αὐτὴν εἰς ἐπιγραφὰς δύο, περὶ Σικελίας μὲν τὴν προτέραν ἐπιγράφων, περὶ Διονυσίου δὲ τὴν ὑστέραν. ἔστι δὲ μία. καὶ τοῦτο γνοίης ἂν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Σικελικοῦ. τάξιν δὲ οὐ τὴν κρατίστην ἀποδέδωκε τοῖς δηλουμένοις, ἀλλὰ δυσπαρακολούθητον, χεῖρον τῆς Θουκυδίδου. καὶ πρᾶγμα ἔξωθεν οὐ βούλεται περιλαμβάνειν, ὥσπερ οὐδὲ Θουκυδίδης, ἀλλ' ἔστιν ὁμοειδής. ἦθός τε κολακικὸν καὶ φιλοτύραννον ἐμφαίνει, καὶ ταπεινὸν καὶ μικρολόγον. τῆς δὲ λέξεως ᾗ Θουκυδίδης κέχρηται, ἡ μὲν σημειῶδες καὶ περίεργον πέφυκε, τὸ δὲ στρογγύλον καὶ πυκνὸν καὶ ἐνθυμηματικὸν μέμικται. τῆς μέντοι καλλιλογίας τῆς ἐκείνου καὶ τοῦ πλούτου τῶν ἐνθυμημάτων κατὰ πολὺ ὑστερεῖ. οὐ μόνον δὲ τούτοις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς σχηματισμούς· ὁ μὲν γὰρ, πλήρης σχημάτων. καὶ οὐδὲν οἶμαι περὶ τῶν φανερῶν ἐπιπλέον δεῖν λέγειν. ἡ δὲ Φιλίστου φράσις ὁμοειδὴς πᾶσα ἀγνῶς καὶ ἀσχημάτιστός ἐστι. καὶ πολλὰς εὕροι τις ἂν περιόδους ὁμοίως ἐφεξῆς ὑπ' αὐτοῦ σχηματιζομένας. οἷον ἐν ἀρχῇ τῆς δευτέρας

„ τῶν περὶ Σικελίας, Συρακούσιοι δὲ παραλαβόντες Μεγα-
„ ρεῖς καὶ Ενναίους, Καμαριναῖοι δὲ Σικελοὺς καὶ τοὺς ἄλλους
„ συμμάχους, πλὴν Γελῴων, ἀθροίσαντες, Γελῷοι δὲ Συρα-
„ κουσίοις, οὐκ ἔφασαν πολεμήσειν. Συρακούσιοι δὲ πυνθα-
„ νόμενοι Καμαριναίους τὸν Ὕρμινον διαβάντας.

Ταῦτα δὲ ἀηδῆ πάνυ ὄντα ἐμοὶ φαίνεται. μικρός τε περὶ πάσας ἰδέας ἐστὶ καὶ ἀτελής, ἐάν τε πολιορκίας διηγῆται, ἐάν τε οἰκισμοὺς, ἐάν τε ἐπαίνους, ἐάν τε ψόγους διαπορεύηται. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς μεγέθεσι τῶν ἀνδρῶν συνεξισῶν τοὺς λόγους, ἀλλὰ ψοφοδεεῖς καὶ τοὺς δημηγοροῦντας καταλείπει τοὺς

δυνάμεις καὶ τὰς προαιρέσεις ὁμοίως ἅπαντας ποιεῖ. εὐσημίαν δέ τινα φυσικὴν εἰσφέρεται κατὰ τὴν ἑρμηνείαν καὶ σύνεσιν ἐπιτευκτικὴν τοῦ μετρίου. πρὸς δὲ τοὺς ἀληθινοὺς ἀγῶνας ἐπιτηδειότερος Θουκυδίδου.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ δὲ Χῖος ἐπιφανέστατος πάντων Ἰσοκράτους μαθητῶν γενόμενος, καὶ πολλοὺς μὲν πανηγυρικούς, πολλοὺς δὲ συμβουλευτικοὺς συνταξάμενος λόγους, ἐπιστολάς τε τὰς ἀρχαϊκὰς γραφομένας καὶ ὑποθήκας ἄλλας, λόγου ἀξίαν ἱστορίαν πεπραγματευμένος, ἄξιος ἐπαινεῖσθαι πρῶτον μὲν τῆς ὑποθέσεως τῶν ἱστοριῶν· καλαὶ γὰρ ἀμφότεραι· ἡ μὲν, τὰ λοιπὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου περιέχουσα· ἡ δὲ, τὰ Φιλίππῳ πεπραγμένα· ἔπειτα τῆς οἰκονομίας· ἀμφότεραι γάρ εἰσιν εὐπαρακολούθητοι καὶ σαφεῖς· μάλιστα δὲ τῆς ἐπιμελείας τε καὶ φιλοπονίας τῆς κατὰ τὴν συγγραφήν· δῆλος γάρ ἐστιν, εἰ καὶ μηδὲν ἔγραψεν, πλείστην μὲν παρασκευὴν εἰς αὐτὰ παρεσκευασμένος, μεγίστας δὲ δαπάνας εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν τετελεκώς. καὶ πρὸς τούτοις, πολλῶν μὲν αὐτόπτης γεγενημένος, πολλοῖς δ' εἰς ὁμιλίαν ἐλθὼν ἀνδράσι τοῖς τότε πρωτεύουσι καὶ στρατηγοῖς δημαγωγοῖς τε καὶ φιλοσόφοις διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας ἐποιήσατο· ἔργον δὲ τὸ πάντων ἀναγκαιότερον. γνοίη δ' ἄν τις αὐτοῦ τὸν πόνον, ἐνθυμηθεὶς τὸ πολύμορφον τῆς γραφῆς. καὶ γὰρ καὶ ἐθνῶν εἴρηκεν οἰκισμούς, καὶ πόλεων κτίσεις ἐπελήλυθε, βασιλέων τε βίους καὶ τρόπων ἰδιώματα δεδήλωκε, καὶ εἴ τι θαυμαστὸν ἢ παράδοξον ἑκάστη γῆ καὶ θάλασσα φέρει, συμπεριείληφεν ἐν τῇ πραγματείᾳ. καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ ψυχαγωγίαν ταῦτ' εἶναι μόνον· οὐ γὰρ οὕτως ἔχει· ἀλλὰ πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὠφέλειαν παρέχει. ἵνα δὲ πάντ' ἀφῶ τἄλλα, τίς οὐχ ὁμολογήσει τοῖς ἀσκοῦσι

τὴν φιλόσοφον ῥητορικήν, ἀναγκαῖον εἶναι πολλὰ μὲν ἔθνη καὶ Βαρβάρων καὶ Ἑλλήνων ἐκμαθεῖν, πολλοὺς δὲ νόμους ἀκοῦσαι, πολιτειῶν σχήματα, καὶ βίους ἀνδρῶν καὶ πράξεις, καὶ τέλη, καὶ τύχας. τούτοις δὴ ἅπασιν ἀφθονίαν δέδωκεν, οὐκ ἀπεσπασμένην τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ συμπαροῦσαν. πάντα δὲ ταῦτα ζηλωτὰ τοῦ συγγραφέως· καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, ὅσα φιλοσοφεῖ παρ' ὅλην τὴν δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν πολλοὺς καὶ καλοὺς διεξερχόμενος λόγους. τελευταῖόν ἐστι τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ χαρακτηρικώτατον, ὃ παρ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων οὕτως ἀκριβῶς ἐξείργασται, καὶ δύναται οὔτε τῶν πρεσβυτέρων, οὔτε τῶν νεωτέρων. τί δὲ τοῦτό ἐστι; τὸ καθ' ἑκάστην πρᾶξιν μὴ μόνον τὰ φανερὰ τοῖς πολλοῖς ὁρᾶν καὶ λέγειν, ἀλλ' ἐξετάζειν καὶ τὰς ἀφανεῖς αἰτίας τῶν πράξεων καὶ τῶν πραξάντων αὐτὰς, καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ἃ μὴ ῥᾴδια τοῖς πολλοῖς εἰδέναι· καὶ πάντα ἐκκαλύπτειν τὰ μυστήρια τῆς τε δοκούσης ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγνοουμένης κακίας. καί μοι δοκεῖ ὡς ὁ μυθευόμενος εἶναι, τῶν ψυχῶν ἀπολυθεισῶν τοῦ σώματος, ἐξετασμὸς ἐπὶ τῶν ἐκεῖ δικαστῶν, οὕτως ἀκριβὴς εἶναι ὁ διὰ τῆς Θεοπόμπου γραφῆς γινόμενος. διὸ καὶ βάσκανος ἔδοξεν εἶναι, προσλαμβάνων τινὰ τοῖς ἀναγκαίοις ὀνειδισμοῖς καὶ τὰ τῶν ἐνδόξων προσώπων οὐκ ἀναγκαῖα πράγματα· ὅμοιόν τι ποιῶν τοῖς ἰατροῖς, οἳ τέμνουσι καὶ καίουσι τὰ διεφθαρμένα τοῦ σώματος, ὡς βάθους τὰ καυτήρια καὶ τὰς τομὰς φέροντες, οὐδὲ τῶν ὑγιαινόντων καὶ κατὰ φύσιν ἐχόντων στοχαζόμενοι. τοιοῦτος μὲν δήπου ὁ πραγματικὸς Θεοπόμπου χαρακτήρ.

Ὁ δὲ λεκτικὸς Ἰσοκράτει μάλιστα ἔοικε. καθαρὰ γὰρ ἡ λέξις, καὶ κοινὴ καὶ σαφὴς, ὑψηλή τε καὶ μεγαλοπρεπὴς, καὶ τὸ πομπικὸν ἔχουσα πολὺ, συγκειμένη τε κατὰ τὴν μέσην

ἁρμονίαν, ἡδέως καὶ μαλακῶς ῥέουσα. διαλλάττει δὲ τῆς Ἰσοκράτους κατὰ τὴν πικρότητα καὶ τὸν τόνον ἐπ' ἐνίων, ὅταν ἐπιτρέψῃ τοῖς πάθεσι. μάλιστα δ' ὅταν ὀνειδίζῃ πόλεσιν ἢ στρατηγοῖς πονηρὰ βουλεύματα καὶ πράξεις ἀδίκους. πολὺς γὰρ ἐν τούτοις, καὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος οὐδὲ κατὰ μικρὸν διαφέρει, ὡς ἐξ ἄλλων πολλῶν ἄν τις ἴδοι, κἀκ τῶν ἀρχαϊκῶν ἐπιστολῶν, ἃς τῷ πνεύματι ἐπιτρέψας γέγραφεν. εἰ δ' ὑπερεῖδεν ἐν τούτοις ἐφ' οἷς μάλιστα ἂν ἐσπούδακε, τῆς τε συμπλοκῆς τῶν φωνηέντων γραμμάτων, καὶ τῆς κυκλικῆς εὐρυθμίας τῶν περιόδων, καὶ τῆς ὁμοειδείας τῶν σχηματισμῶν, πολὺ ἀμείνων ἂν ἦν αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ τὴν φράσιν. ἔστι δὲ ἃ καὶ κατὰ τὸν πραγματικὸν τόπον ἁμαρτάνει, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς παρεκβολάς. οὔτε γὰρ ἀναγκαῖαί τινες αὐτῶν, οὔτ' ἐν καιρῷ γινόμεναι, πολὺ δὲ τὸ παιδιῶδες ἐμφαίνουσαι. ἐν οἷς ἐστι καὶ περὶ Σιληνοῦ τοῦ φανέντος ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ τὰ περὶ τοῦ δράκοντος τοῦ διαναυμαχήσαντος πρὸς τὴν τριήρη, καὶ ἄλλα τούτοις οὐκ ὀλίγα ὅμοια. Τούτοις παραληφθέντες οἱ συγγραφεῖς ἀρκέσουσι τοῖς ἀσκοῦσι τὸν πολιτικὸν λόγον, ἀφορμὰς ἐπιτηδείους παραδειγμάτων παρέχειν εἰς ἅπασαν ἰδέαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΜ-
μαίῳ τῷ φιλτάτῳ πλεῖστα χαίρειν.

ΠΟΛΛΩΝ μετ' ἄλλων ξένων τε
καὶ παραδόξων ἀκουσμάτων ὧν ἐνή-
νοχεν ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος, ἕν τι καὶ τοῦτο
ἐφάνη μοι προσφάτως ἀκοῦσαι παρὰ
σοῦ· ὅτι τῶν φιλοσόφων τις τῶν ἐκ τοῦ πε-
ριπάτου, πάντα χαρίζεσθαι βουλόμενος Ἀριστοτέλει τῷ κτί-
σαντι τὴν αὐτῶν φιλοσοφίαν, καὶ τοῦτο ὑπέσχετο ποιήσειν
φανερὸν, ὅτι Δημοσθένης τὰς ῥητορικὰς τέχνας παρ' ἐκεί-
νου μαθὼν, εἰς τοὺς ἰδίους μετήνεγκε λόγους, καὶ κατ' ἐκεῖνα
κοσμούμενος τὰ παραγγέλματα, πάντων ἐγένετο τῶν ῥητό-
ρων κράτιστος. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ὑπελάμβανον τῶν πολ-
λῶν ἕνα εἶναι τὸν ταῦτ' ἐπιχειρήσαντα λέγειν, καὶ παρῄνουν
σοι μὴ πᾶσι τοῖς παραδόξοις προσέχειν· ὡς δὲ καὶ τοὔνομα
τοῦ ἀνδρὸς ἐπυθόμην, ὃν ἐγὼ καὶ τῶν ἠθῶν ἕνεκα, καὶ τῶν λοιπῶν,
ἀποδέχομαι, ἐθαύμασα, καὶ πολὺς ἐν ἐμαυτῷ γινόμενος,
ἐπιμελεστέρας ᾤμην δεῖσθαι σκέψεως τὸ πρᾶγμα, μή
ποτε λέληθέ με τἀληθὲς οὕτως ἔχον, καὶ οὐδὲν εἰκῆ τῷ ἀν-
δρὶ εἴρηται· ἵνα ἢ τὴν δόξαν ἣν πρότερον αὐτὸς εἶχον, βε-
* βαιώσω, μαθὼν ὅτι προτεροῦσι τῶν Δημοσθένους λόγων αἱ
Ἀριστοτέλους τέχναι· ἢ τὸν οὕτως ἐγνωκότα καὶ γράψαι γε
παρεσκευασμένον, πρὶν εἰς ὄχλον ἐκδοῦναι τὸ σύνταγ-
μα, μεταβαλεῖν πείσαιμι τὴν δόξαν. οὐκ ἐλαχίστην δέ μοι

καὶ σὺ παρέχου ῥοπὴν εἰς τὸ μὴ παρέργως ἐξετάσαι τὴν ἀλήθειαν, παρακαλῶν φανεροὺς ποιῆσαι τοὺς λόγους οἷς ἐμαυτὸν πέπεικα, Δημοσθένους ἀκμάζοντος ἤδη καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους εἰρηκότος ἀγῶνας, ὅτι ὑπὸ Ἀριστοτέλους τὰς ῥητορικὰς γεγράφθαι τέχνας. ἐδόκεις τέ μοι καὶ τοῦτο ὀρθῶς παραινεῖν, μὴ σημείοις, μηδ' εἰκόσι, μηδ' ἀλλοτρίαις τὸ πρᾶγμα πιστώσασθαι μαρτυρίαις, ἐπειδὴ τούτων οὐδεμία τῶν πίστεων δι' ἀναγκαίων συνάγεται λημμάτων· ἀλλ' αὐτὸν Ἀριστοτέλη παρασχέσθαι διὰ τῶν ἰδίων τεχνῶν ὁμολογοῦντα τἀληθὲς οὕτως ἔχειν. τοῦτο δὴ πεποίηκα βέλτιστε Ἀμμαῖε, τῆς τε ἀληθείας προνοούμενος, ἣν ἐπὶ παντὸς οἴομαι δεῖν πράγματος ἐξετάζεσθαι, καὶ τῶν ἁπάντων τῶν περὶ τοὺς πολιτικοὺς λόγους ἐσπουδακότων χάριτος. ἵνα μὴ τοῦτο ὑπολάβωσιν, ὅτι πάντα περιείληφεν ἡ περιπατητικὴ φιλοσοφία τὰ ῥητορικὰ παραγγέλματα· καὶ οὔτε οἱ περὶ Θεόδωρον καὶ Θρασύμαχον καὶ Ἀντιφῶντα σπουδῆς ἄξιον οὐδὲν εὗρον, οὔτε Ἰσοκράτης καὶ Ἀναξιμένης καὶ Ἀλκιδάμας, οὔτε οἱ τούτοις συμβιώσαντες τοῖς ἀνδράσι, παραγγελμάτων τεχνικῶν συγγραφεῖς καὶ ἀγωνισταὶ λόγων ῥητορικῶν, οἱ περὶ Θεοδέκτην καὶ Φίλιστον καὶ Ἰσαῖον καὶ Κηφισόδωρον, Ὑπερίδην τε καὶ Λυκοῦργον καὶ Αἰσχίνην· οὔτε αὐτὸς ὁ Δημοσθένης ὁ πάντας ὑπερβαλόμενος τούς τε πρὸ αὐτοῦ καὶ τοὺς καθ' ἑαυτὸν, καὶ μηδὲ τοῖς γενησομένοις ὑπερβολὴν καταλιπὼν, τοιοῦτος ἐγένετο τοῖς Ἰσοκράτους τε καὶ Ἰσαίου κοσμούμενος παραγγέλμασιν, εἰ μὴ τὰς Ἀριστοτέλους τέχνας ἐξέμαθεν. οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος οὗτος. ὦ φίλε Ἀμμαῖε, οὐδ' ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν τῶν ὕστερον ἐξενεχθεισῶν οἱ Δημοσθένους λόγοι συνετάχθησαν· ἀλλὰ καὶ ἑτέρας εἰσαγωγάς τινας ὑπὲρ ὧν ἐν ἰδίᾳ δηλώσω γραφῇ

τὰ δοκοῦντά μοι. πολὺς γὰρ ὁ περὶ αὐτῶν λόγος, ὃν οὐ καλῶς εἶχεν ἑτέρας γραφῆς ποιήσασθαι πάρεργον. ἐν δὲ τῷ παρόντι τοῦτο πειράσομαι φανερὸν ποιῆσαι, ὅτι Δημοσθένους ἀκμάζοντος ἤδη κατὰ τὴν πολιτείαν, καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους εἰρηκότος ἀγῶνας, τούς τε δικανικοὺς καὶ τοὺς δημηγορικούς, καὶ θαυμαζομένου διὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ δεινότητι λόγων, τότε ὁ φιλόσοφος τὰς ῥητορικὰς ἔγραψε τέχνας. ἀνάγκη δ' ἴσως πρῶτον ὅσα παρέλαβον ἐκ τῶν κοινῶν ἱστοριῶν, ἃς κατέλιπον ἡμῖν οἱ τοὺς βίους τῶν ἀνδρῶν συνταξάμενοι, προειπεῖν. ποιήσομαι δὲ ἀπὸ Δημοσθένους τὴν ἀρχήν. Οὗτος ἐγεννήθη μὲν ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος, ἄρχοντος δὲ Τιμοκράτους εἰς ἔτος ἦν ἐμβεβηκὼς ἑπτακαιδέκατον. δημοσίους τε λόγους ἤρξατο γράφειν ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντος, εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔχων ἔτος. καὶ ἔστιν αὐτοῦ πρῶτος τῶν ἐν δικαστηρίῳ κατασκευασθέντων ἀγώνων ὁ κατὰ Ἀνδροτίωνος, ὃν γέγραφε Διοδώρῳ τῷ κρίνοντι τὸ ψήφισμα παρανόμων. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἕτερος ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντος, ὁ περὶ τῶν ἀτελειῶν, ὃν αὐτὸς διέθετο, χαριέστατος ἁπάντων τῶν λόγων καὶ γραφικώτατος. ἐπὶ δὲ Διοτίμου τοῦ μετὰ Καλλίστρατον, ἐν Ἀθηναίοις πρώτην εἶπε δημηγορίαν, ἣν ἐπιγράφουσιν οἱ τοὺς ῥητορικοὺς πίνακας συντάξαντες, περὶ τῶν συμμοριῶν· ἐν ᾗ παρεκάλει τοὺς Ἀθηναίους μὴ λύειν τὴν πρὸς βασιλέα γενομένην εἰρήνην, μηδὲ προτέροις ἄρχειν τοῦ πολέμου, ἐὰν μὴ παρασκευάσωνται τὴν ναυτικὴν δύναμιν, ἐν ᾗ πλείστην εἶχον ἰσχύν· καὶ τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς αὐτὸς ὑποτίθεται. ἐπὶ δὲ Θεοδήμου τοῦ μετὰ Διότιμον ἄρξαντος, τόν τε κατὰ Τιμοκράτους λόγον ἔγραψε Διοδώρῳ τῷ κρίνοντι παρανόμων τὸν Τιμοκράτην, καὶ τὸν περὶ τῆς Μεγαλο-

πολιτῶν βοηθείας δημηγορικόν, ὃν αὐτὸς ἀπήγγειλε. μετὰ δὲ Θεόδημον ἦν Ἀριστόδημος ἄρχων, ἐφ' οὗ τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἤρξατο, καὶ λόγους ἐν τῷ δήμῳ διέθετο περὶ τῆς ἀποστολῆς ξενικοῦ στρατεύματος καὶ τῶν δέκα ταχικῶν τριηρῶν εἰς Μακεδονίαν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ τὸν κατ' Ἀριστοκράτους ἔγραψε λόγον Εὐθυκλεῖ τῷ διώκοντι παρανόμων τὸ ψήφισμα. ἐπὶ δὲ Θεέλλου τοῦ μετ' Ἀριστόδημον, τὴν περὶ Ῥοδίων ἀπήγγειλε δημηγορίαν, ἐν ᾗ πείθει τοὺς Ἀθηναίους καταλῦσαι τὴν ὀλιγαρχίαν αὐτῶν, καὶ τὸν δῆμον ἐλευθερῶσαι. ἐπὶ δὲ Καλλιμάχου τοῦ τρίτου μετὰ Θέελλον ἄρξαντος τρεῖς διέθετο δημηγορικούς, παρακαλῶν Ἀθηναίους βοήθειαν Ὀλυνθίοις ἀποστεῖλαι τοῖς πολεμουμένοις ὑπὸ Φιλίππου. πρῶτον μὲν, οὗ ἐστιν ἀρχή, Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἰδεῖν ἄν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μοὶ δοκεῖ. δεύτερον δὲ, Οὐχὶ ταυτὰ παρίσταταί μοι γιγνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. τρίτον δὲ, Ἀντὶ πολλῶν ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρημάτων. κατὰ τοῦτον γέγραπται τὸν ἄρχοντα καὶ ὁ κατὰ Μειδίου λόγος, ὃν συνετάξατο μετὰ τὴν χειροτονίαν ἣν ὁ δῆμος αὐτοῦ κατεχειροτόνησε. μέχρι τοῦ περὶ δώδεκα λόγων ὧν εἴρηκα δημοσίων, ἐν οἷς εἰσι δημηγορικοὶ μὲν ζ', δικανικοὶ δὲ ε', ἅπαντες πρότεροι τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν, ὡς ἔκ τε τῶν ἱστορουμένων περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀποδείξω, καὶ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφέντων, ἐνθένδε ἀρξάμενος. Ἀριστοτέλης υἱὸς μὲν ἦν Νικομάχου, τὸ γένος καὶ τὴν τέχνην ἀναφέροντος εἰς Μαχάονα τὸν Ἀσκληπιοῦ, μητρὸς δὲ Φαιστίδος ἀπογόνου τινὸς τῶν ἐκ Χαλκίδος τὴν ἀποικίαν ἀναγαγόντων εἰς Στάγειρα. ἐγεννήθη δὲ κατὰ τὴν ἐνενηκοστὴν καὶ ἐνάτην ὀλυμπιάδα, Διοτρέφους Ἀθήνησιν ἄρχοντος, ιγ' ἔτεσι Δημοσθένους πρεσβύτερος. ἐπὶ δὲ Πολυζή-

λου ἄρχοντος, τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς, ὀκτωκαιδέκατον
ἔτος ἔχων εἰς Ἀθήνας ἦλθε, καὶ συσταθεὶς Πλάτωνι, χρόνον
εἰκοσαετῆ διέτριψε σὺν αὐτῷ. ἀποθανόντος δὲ Πλάτωνος,
ἐπὶ Θεοφίλου ἄρχοντος ἀπῆρε πρὸς Ἑρμείαν τὸν Ἀταρνέως
τύραννον, καὶ τριετῆ χρόνον παρ' αὐτῷ διατρίψας, ἐπ' Εὐβούλου ἄρ-
χοντος εἰς Μιτυλήνην ἐχωρίσθη. ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Φίλιππον
ᾤχετο, κατὰ Πυθόδοτον ἄρχοντα, καὶ διέτριψε χρόνον ὀκταετῆ
παρ' αὐτῷ καθηγούμενος Ἀλεξάνδρου. μετὰ δὲ τὴν Φιλίππου
τελευτὴν ἐπ' Εὐαινέτου ἄρχοντος ἀφικόμενος εἰς Ἀθήνας,
ἐσχόλαζεν ἐν Λυκείῳ χρόνον ἐτῶν δώδεκα. τῷ δὲ τρισκαι-
δεκάτῳ μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἐπὶ Κηφισοδώρου
ἄρχοντος ἀπάρας εἰς Χαλκίδα, νόσῳ τελευτᾷ, τρία πρὸς
τοῖς ἑξήκοντα βιώσας ἔτη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐστιν ἃ παρα-
δεδώκασιν ἡμῖν οἱ τὸν βίον τοῦ ἀνδρὸς ἀναγράψαντες. ἃ δὲ
αὐτὸς ὁ φιλόσοφος ὑπὲρ ἑαυτοῦ γράφει, πᾶσαν ἀφαιρούμενος
ἐπιχείρησιν τῶν χωρίζεσθαι βουλομένων αὐτοῦ τὰ μὴ προσή-
κοντα, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, ὧν οὐδὲν δέομαι μεμνῆσθαι κατὰ
τὸ παρόν, ἃ τέθεικεν ἐν τῇ πρώτῃ βίβλῳ ταύτης τῆς πρα-
γματείας, ὡς οὐ μειράκιον ὢν ὅτε τὰς ῥητορικὰς συνετάτ-
τετο τέχνας, ἀλλ' ἐν τῇ κρατίστῃ γεγονὼς ἀκμῇ, καὶ προεκδε-
δωκὼς ἤδη τάς τε τοπικὰς συντάξεις καὶ τὰς ἀναλυτικὰς καὶ
τὰς μεθοδικάς, τεκμηρίων ἐστὶν ἰσχυρότερα. ἀρξάμενος γὰρ
τὰς ὠφελείας ἐπιδεικνύειν ἃς περιείληφεν ὁ ῥητορικὸς λό-
» γος, ταυτὶ κατὰ λέξιν γράφει, Χρήσιμος δ' ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ
» διά τε τὸ φύσει εἶναι κρείττω τἀληθῆ καὶ τὰ δίκαια τῶν ἐναν-
» τίων. ὥστε ἐὰν μὴ κατὰ τὸ προσῆκον αἱ κρίσεις γίνωνται, ἀνάγ-
» κη δι' αὐτῶν ἡττᾶσθαι· τοῦτο δ' ἐστὶν ἄξιον ἐπιτιμήσεως. ἔτι
» δὲ πρὸς ἐνίους οὐδ' εἰ τὴν ἀκριβεστάτην ἔχοιμεν ἐπιστήμην,
» ῥᾴδιον ἀπ' ἐκείνης πεῖσαι λέγοντας. διδασκαλία γάρ ἐστιν

ὁ κατὰ τὴν ἐπιστήμην λόγος. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ἀλλ' ἀνάγκη διὰ τῶν κοινῶν ποιεῖσθαι τὰς πίστεις καὶ τοὺς λόγους, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς λέγομεν περὶ τῆς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐντεύξεως. Περὶ δὲ τῶν παραδειγμάτων προειλόμενος λέγειν, ὅτι τὴν αὐτὴν ταῦτ' ἔχει δύναμιν τῇ ἐπαγωγῇ καὶ τοῖς συλλογισμοῖς, ταῦτα περὶ τῆς ἀναλυτικῆς καὶ μεθοδικῆς πραγματείας τίθησι, Τῶν δὲ διὰ τοῦ δεικνύναι ἢ φαίνεσθαι δεικνύναι, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς, τὸ μὲν ἐπαγωγή ἐστι, τὸ δὲ συλλογισμός, καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως. ἔστι γὰρ τὸ μὲν παράδειγμα, ἐπαγωγή· τὸ δ' ἐνθύμημα, συλλογισμός· τὸ δὲ φαινόμενον, φαινόμενος συλλογισμός. καλῶ γὰρ ἐνθύμημα μὲν, ῥητορικὸν συλλογισμόν· παράδειγμα δὲ, ἐπαγωγὴν ῥητορικήν. πάντες δὲ τὰς πίστεις ποιοῦνται διὰ τοῦ δεικνύναι, ἢ παραδείγματα λέγοντες ἢ ἐνθυμήματα· καὶ παρὰ ταῦτα, οὐδέν πως. ὥστ' εἴπερ καὶ ὅλως ἀνάγκη συλλογιζόμενον, ἢ ἐπάγοντα δεικνύναι ὁτιοῦν (δῆλον δ' ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν) ἀναγκαῖον ἑκάτερον τούτων τὸ αὐτὸ εἶναι. τίς δ' ἐστὶ διαφορὰ παραδείγματος καὶ ἐνθυμήματος, φανερὸν ἐκ τῶν τοπικῶν. ἐκεῖ γὰρ περὶ συλλογισμοῦ καὶ ἐπαγωγῆς εἴρηται πρότερον· ὅτι τὸ μὲν ἐπὶ πολλῶν καὶ ὁμοίων δείκνυσθαι ὅτι οὕτως ἔχει, ἐκεῖ μὲν ἐπαγωγή ἐστιν, ἐνταῦθα δὲ παράδειγμα· τὸ δὲ τινῶν ὄντων, ἕτερόν τι διὰ ταῦτα συμβαίνειν, παρὰ τὸ ταῦτ' εἶναι ἢ καθόλου ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐκεῖ μὲν συλλογισμὸς, ἐνταῦθα δὲ ἐνθύμημα καλεῖται. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι ἑκάτερον ἔχει ἀγαθὸν εἶδος τῆς ῥητορείας, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς μεθοδικοῖς εἴρηται, καὶ ἐν τούτοις ὁμοίως ἔχει. Ὁ μὲν οὖν Ἀριστοτέλης ὑπὲρ ἑαυτοῦ γέγραφε, μαρτυρόμενος διαρρήδην ὅτι τὰς ῥητορικὰς τέχνας συνετάξατο πρεσβύτερος ὢν ἤδη καὶ τὰς κρατίστας συντάξεις προεκδεδωκώς. ταῦτ' ἔστιν ἐξ ὧν προειλόμην ποιῆσαι φανερὸν, ὅτι περιττοῦσιν οἱ τῶν ῥη-

πρὸς ἀγῶνας τὴν τοῦ φιλοσόφου τεχνῶν, ἱκανῶς ἀποδεδεῖ-
χθαι νομίζω. εἴγε ὁ μὲν εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔτος ἔχων ἤρξατο
πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν, καὶ λόγους εἰς δικαστήρια γρά-
φειν· ὁ δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἔτι συνῆν Πλάτωνι, καὶ
διέτελεσεν ἕως ἐτῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, οὔτε σχολῆς ἡγού-
μενος, οὔτε ἰδίαν πεποιηκὼς αἵρεσιν. εἰ δέ τις οὕτως ἔσται
δύσερις ὥστε καὶ πρὸς ταῦτα ἀντιλέγειν, ὅτι μὲν ὕστερον ἐ-
γράφησαν αἱ ῥητορικαὶ τέχναι τῶν ἀναλυτικῶν τε καὶ με-
θοδικῶν καὶ τοπικῶν, ὁμολογῶν ἀληθὲς εἶναι, οὐδὲν δὲ κωλύειν
λέγων, ἁπάσας ταύτας κατεσκευακέναι τὸν φιλόσοφον
τὰς πραγματείας, ἔτι παιδευόμενον παρὰ Πλάτωνι, ψυ-
χρὰν μὲν καὶ ἀπίθανον ἐπιχείρησιν εἰσάγων, βιαζόμενος δὲ
τὸ κακουργότατον τῶν ἐπιχειρημάτων ποιεῖν πιθανώτατον·
ἔτι καὶ τὸ μὴ εἰκὸς γίνεταί ποτε εἰκός, ἀφεὶς ἃ πρὸς ταῦτα
λέγειν εἶχον, ἐπὶ τὰς αὐτοῦ τρέψομαι τοῦ φιλοσόφου μαρτυ-
ρίας, ἃς ἐν τῇ τρίτῃ βίβλῳ τέθεικε τῶν τεχνῶν, περὶ τῆς με-
» ταφορᾶς κατὰ λέξιν οὕτω γράφων, Τῶν δὲ μεταφορῶν τετ-
» τάρων οὐσῶν, εὐδοκιμοῦσι μάλιστα αἱ κατὰ ἀναλογίαν· ὡς
» Περικλῆς ἔφη τὴν νεότητα τὴν ἀπολομένην ἐν τῷ πο-
» λέμῳ, οὕτως ἠφανίσθαι ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴ τις τὸ ἔαρ
» ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλοι. καὶ Λεπτίνης περὶ Λακεδαιμονίων, οὐκ
» ἐᾶν περιϊδεῖν τὴν Ἑλλάδα ἑτερόφθαλμον γενομένην. καὶ Κη-
» φισόδοτος, σπουδάζοντος Χάρητος εὐθύνας δοῦναι τοῦ
» περὶ τὸν Ὀλυνθιακὸν πόλεμον, ἠγανάκτει, φάσκων εἰς πνῖ-
» γμα τὸν δῆμον ἀγαγόντα, τὰς εὐθύνας πειρᾶσθαι δι-
» δόναι οὕτως. Εἰ μὲν δὴ σαφῶς αὐτὸς ὁ φιλόσοφος ἀπο-
δείκνυσι μετὰ τὸν Ὀλυνθιακὸν πόλεμον γεγραμμένας ὑπ'
αὐτοῦ τὰς τέχνας, οὗτος δ' ἐπὶ Καλλιμάχου γέγονεν ἄρ-
χοντος, ὡς δηλοῖ Φιλόχορος ἐν ς' βίβλῳ τῆς Ἀτθίδος, κατὰ

» λέξιν οὕτω γράφων, Καλλίμαχος Περγασῆθεν· ἐπὶ τούτου,
» Ὀλυνθίοις πολεμουμένοις ὑπὸ Φιλίππου καὶ πρέσβεις
» Ἀθήναζε πέμψασιν οἱ Ἀθηναῖοι συμμαχίαν τε ἐποιήσαν-
» το καὶ βοήθειαν ἔπεμψαν, πελταστὰς δισχιλίους, τριήρεις δὲ
» τριάκοντα τὰς μετὰ Χάρητος, ἃς καὶ συνεπλήρωσαν. Ἔπειτα
διεξελθὼν ὀλίγα τὰ μεταξὺ γενόμενα, τίθησι ταυτί, Πε-
» ρὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Χαλκιδέων τῶν ἐπὶ Θρᾴκης θλιβο-
» μένων τῷ πολέμῳ καὶ πρεσβευσαμένων Ἀθήναζε, Χαρί-
» δημον αὐτοῖς ἔπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐν Ἑλλησπόντῳ
» στρατηγόν. ὃς ἔχων ὀκτωκαίδεκα τριήρεις καὶ πελταστὰς τε-
» τρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἦλθεν εἰς τὴν
» Παλλήνην καὶ τὴν Βοττιαίαν μετ' Ὀλυνθίων, καὶ τὴν χώραν
» ἐπόρθησεν. Ἔπειτα ὑπὲρ τῆς τρίτης συμμαχίας λέγει ταυτί,
» Πάλιν δὲ τῶν Ὀλυνθίων πρέσβεις ἀποστειλάντων εἰς τὰς
» Ἀθήνας, καὶ δεομένων μὴ περιιδεῖν αὐτοὺς καταπολεμη-
» θέντας, ἀλλὰ πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις δυνάμεσι πέμψαι
» βοήθειαν, μὴ ξενικήν, ἀλλ' αὐτῶν Ἀθηναίων, ἔπεμψεν αὐ-
» τοῖς ὁ δῆμος τριήρεις μὲν ἑτέρας ἑπτακαίδεκα, τῶν δὲ
» πολιτῶν ὁπλίτας δισχιλίους καὶ ἱππεῖς τριακοσίους, ἐν ναυ-
» σὶν ἱππηγοῖς, στρατηγὸν δὲ Χάρητα τοῦ στόλου παντός. Ἀπόχρη
μὲν οὖν καὶ ταῦτα ῥηθέντα φανερὰν ποιῆσαι τὴν φιλοτιμίαν
τῶν ἀξιούντων τὰς Ἀριστοτέλους ἐζηλωκέναι τέχνας τὸν
Δημοσθένην, ὃς ἤδη τέτταρας μὲν ἔτυχεν εἰρηκὼς δημηγο-
ρίας Φιλιππικάς, τρεῖς δὲ Ἑλληνικάς. περὶ δὲ λόγους δη-
λώσω οὓς εἰς δικαστήρια γεγραφώς, οὓς οὐδεὶς ἂν ἔχοι
διαβαλεῖν ὡς ἀτελεῖς εἶναι καὶ φαύλους, καὶ μηδὲν ἐπιφαί-
νοντας τεχνικόν, ἐπειδὴ πρὸ τῶν Ἀριστοτέλους συνετάχθη-
σαν τεχνῶν. οὐ μὴν ἔγωγε μέχρι τούτου προελθὼν, στή-
σομαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ λόγους τοὺς μάλιστ' εὐ-

δημοσιοῦντας ἐπιδείξω τοῖς τε δημηγορικοῖς καὶ τοῖς δικανικοῖς πρότερον ἀπηγγελμένοις τῆς ἐκδόσεως τούτων τῶν τεχνῶν, μάρτυρει πάλιν αὐτῷ χρώμενος Ἀριστοτέλει. μετὰ γὰρ ἄρχοντα Καλλίμαχον, ἐφ' οὗ τὰς εἰς Ὄλυνθον βοηθείας ἀπέστειλαν Ἀθηναῖοι πεισθέντες ὑπὸ Δημοσθένους, Θεόφιλός ἐστιν ἄρχων καθ' ὃν ἐκράτησε τῆς Ὀλυνθίων πόλεως Φίλιππος. ἔπειτα Θεμιστοκλῆς, ἐφ' οὗ τὴν ἕκτην τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἀπήγγειλε Δημοσθένης περὶ τῆς φυλακῆς τῶν νησιωτῶν καὶ τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεων, ἧς ἐστιν ἀρχή, Ἃ μὲν ἡμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθα εὑρεῖν, ταῦτ' ἐστί. μετὰ δὲ Θεμιστοκλέα, Ἀρχίας, ἐφ' οὗ παραινεῖ τοῖς Ἀθηναίοις μὴ κωλύειν Φίλιππον τῆς Ἀμφικτυονίας μετέχειν, μηδὲ ἀφορμὴν διδόναι πολέμου, νεωστὶ πεποιημένους τὴν πρὸς αὐτὸν εἰρήνην. ἀρχὴ δὲ ταύτης τῆς δημηγορίας ἐστὶν ἥδε, Ὁρῶ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ παρόντα πράγματα. μετὰ δὲ Ἀρχίαν ἐστὶν Εὔβουλος, εἶτα Λυκίσκος, ἐφ' οὗ τὴν ἑβδόμην τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν διέθετο πρὸς τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρεσβείας, ταύτην τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος, Ὅταν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγοι γίγνωνται. μετὰ Λυκίσκον ἐστὶν ἄρχων Πυθόδοτος, ἐφ' οὗ τὴν ὀγδόην τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν διέθετο πρὸς τοὺς Φιλίππου πρέσβεις, ἧς ἐστιν ἀρχή, Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι. καὶ τὸν κατ' Αἰσχίνου συνετάξατο λόγον ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου τῆς δευτέρας πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους. μετὰ Πυθόδοτόν ἐστι Σωσιγένης, ἐφ' οὗ τὴν ἐνάτην διελήλυθε κατὰ Φιλίππου δημηγορίαν, περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στρατιωτῶν, ἵνα μὴ διαλυθῇ τὸ μετὰ Διοπείθους ξενικόν· ἀρχὴν ἔχουσα ταύτην, Ἔδει μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς λέγοντας ἅπαντας ἐν ὑμῖν,

μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγον μηδένα, μήτε πρὸς χάριν. Καὶ μετὰ τὸν αὐτὸν ἄρχοντα τὴν δεκάτην, ἐν ᾗ πειρᾶται διδάσκειν ὅτι λύει τὴν εἰρήνην Φίλιππος, καὶ πρότερος ἐκφέρει τὸν πόλεμον· ἧς ἐστὶν ἀρχὴ, Πολλῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγων γινομένων ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν. μετὰ Σωσιγένην ἄρχων ἐστὶ Νικόμαχος, ἐφ' οὗ τὴν ἑνδεκάτην δημηγορίαν διελήλυθε, περὶ τοῦ λελυκέναι τὴν εἰρήνην Φίλιππον, καὶ τοὺς Ἀθηναίους πείθει Βυζαντίοις ἀποστεῖλαι βοήθειαν· ἧς ἐστὶν ἀρχὴ, Καὶ σπουδαῖα νομίζων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν βουλεύεσθε, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. ἐπὶ Νικομάχῳ Θεόφραστος ἄρχων, ἐφ' οὗ πείθει τοὺς Ἀθηναίους γενναίως ὑπομεῖναι τὸν πόλεμον, ὡς κατηγγελκότος αὐτὸν ἤδη Φιλίππου. καὶ ἔστιν αὕτη τελευταία τῶν κατὰ Φίλιππον δημηγοριῶν, ἀρχὴν ἔχουσα ταύτην, Ὅτι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Φίλιππος οὐκ ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀνεβάλετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονεν. Οὓς δὲ δώδεκα τύπους ἅπαντας τοὺς λόγους οὓς κατηρίθμημαι, πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν ἀπήγγειλεν ὁ Δημοσθένης, αὐτὸν Ἀριστοτέλην παρέξομαι μαρτυροῦντα. ἀρξάμενος γὰρ ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν τεχνῶν τοὺς τόπους ὁρίζειν ἀφ' ὧν τὰ ἐνθυμήματα φέρεται, καὶ τὸν ἐκ τοῦ χρόνου παραλαμβάνει, παραθεὶς αὐτῷ τὰ παραδείγματα. θήσω δὲ αὐτὴν τὴν
„ τοῦ φιλοσόφου λέξιν, Ἄλλος εἰς τὸν χρόνον σκοπεῖ. οἷον, ὡς
„ Ἰφικράτης ἐν τῇ πρὸς Ἁρμόδιον, ὅτι εἰ πρὶν ποιῆσαι,
„ ἠξίου τῆς εἰκόνος τυχεῖν, ἐὰν ποιήσῃ, ἔδοτε ἄν· ποιήσαν-
„ τι δ' οὐ δώσετε; μὴ τοίνυν μέλλοντες μὲν, ὑπισχνεῖσθε,

» παθόντες δ' ἀφαιρεῖσθαι. Καὶ πάλιν πρὸς τὸ διὰ Θη-
» βαίων διιέναι Φίλιππον εἰς τὴν Ἀττικήν, ὅτι εἰ πρὶν βοηθῆσαι
» Φωκεῖς, ἥξει, ἀπέχοιτο ἄν· ἄτοπον οὖν εἰ διότι προεῖτο
» καὶ διέπεσεν, μὴ δώσουσιν. Ὁ δὲ χρόνος οὗτος ἐν ᾧ Φί-
λιππος ἠξίου Θηβαίους ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτῷ δοῦναι δίο-
δον, ὑπομιμνήσκων τῆς ἐν τῷ πρὸς Φωκεῖς πολέμῳ γενο-
μένης βοηθείας, ἐκ τῆς κοινῆς γίνεται φανερὸς ἱστορίας. εἶχε
γὰρ οὕτως· μετὰ τὴν Ὀλυνθίων ἅλωσιν, ἄρχοντος Θεμιστοκλέ-
ους, συνθῆκαι Φιλίππῳ πρὸς Ἀθηναίους ἐγένοντο περὶ
φιλίας καὶ συμμαχίας. αὗται διέμειναν ἑπταετῆ χρόνον
ἄχρι Νικομάχου. ἐπὶ δὲ Θεοφράστου τοῦ μετὰ Νικόμαχον
ἄρξαντος ἐλύθησαν, Ἀθηναίων μὲν Φίλιππον αἰτιωμένων
ἄρχειν τοῦ πολέμου, Φιλίππου δὲ Ἀθηναίοις ἐγκαλοῦν-
τος. τὰς δὲ αἰτίας δι' ἃς εἰς τὸν πόλεμον κατέστησαν, ἀδικεῖ-
σθαι λέγοντες ἀμφότεροι, καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ τὴν εἰρήνην ἔλυ-
σαν, ἀκριβῶς δηλοῖ Φιλόχορος ἐν τῇ ς' Ἀτθίδος βίβλῳ.
» θήσω δὲ ἐξ αὐτῆς τὰ ἀναγκαιότατα· Θεόφραστος Ἀλαιεύς·
» ἐπὶ τούτου Φίλιππος τὸ μὲν πρῶτον ἀποπλεύσας Περίν-
» θῳ προσέβαλεν· ἀποτυχὼν δ' ἐνθένδε Βυζάντιον ἐπο-
» λιόρκει, καὶ μηχανήματα προσῆγεν. Ἔπειτα διεξελθὼν ὅσα
τοῖς Ἀθηναίοις ὁ Φίλιππος ἐνεκάλει διὰ τῆς ἐπιστολῆς,
καὶ Δημοσθένους παρακαλέσαντος αὐτὸν πρὸς τὸν πόλεμον
καὶ ψηφίσματα γράψαντος, ἐχειροτόνησε τὴν μὲν στήλην καθε-
λεῖν τὴν περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης καὶ συμμαχίας
σταθεῖσαν, ναῦς δὲ πληροῦν καὶ τὰ ἄλλα ἐνεργεῖν τὰ τοῦ πολέ-
μου. ταῦτα γράψας κατὰ Θεόφραστον ἄρχοντα γενέσθαι, τῷ
μετ' ἐκεῖνον ἐνιαυτῷ τὰ πραχθέντα μετὰ τὴν λύσιν τῆς
εἰρήνης ἐπὶ Λυσιμαχίδου ἄρχοντος διεξέρχεται. θήσω δὲ καὶ
» τούτων αὐτῶν τὰ ἀναγκαιότατα· Λυσιμαχίδης Ἀχαρνεύς·

,, ἐπὶ τούτου, τὰ μὲν ἔργα τὰ περὶ τοὺς νεωσοίκους καὶ τὴν σκευο-
,, θήκην ἀνεβάλοντο διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον·
,, τὰ δὲ χρήματ᾽ ἐψηφίσαντο πάντ᾽ εἶναι στρατιωτικὰ, Δημο-
,, σθένους γράψαντος. Φιλίππου δὲ καταλαβόντος Ἐλάτειαν καὶ
,, Κυτίνιον, καὶ πρέσβεις πέμψαντος εἰς Θήβας Θετταλῶν, Αἰ-
,, νιάνων, Αἰτωλῶν, Δολόπων, Φθιωτῶν· Ἀθηναίων δὲ κατὰ τὸν
,, αὐτὸν χρόνον πρέσβεις ἀποστειλάντων τοὺς περὶ Δημοσθέ-
,, νη, τούτοις συμμαχεῖν ἐψηφίσαντο. Φανεροῦ δὲ γεγο-
νότος τοῦ χρόνου καθ᾽ ὃν εἰσῆλθον εἰς Θήβας οἱ τῶν Ἀθηναίων
πρέσβεις οἱ περὶ Δημοσθένη, καὶ οἱ παρὰ Φιλίππου, ὅτι κατὰ
Λυσιμαχίδην ἄρχοντα τέταρτος, παρεσκευασμένων ἤδη τὰ
πρὸς τὸν πόλεμον ἀμφοτέρων, αὐτὸς ὁ Δημοσθένης ποιήσει
φανερὸν ἐν τῷ περὶ στεφάνου. θήσω δὲ ἐξ αὐτῆς λαβὼν τῆς ἐκεί-
,, νου λέξεως τὰ συντείνοντα πρὸς τὸ πρᾶγμα· Οὕτως διατε-
,, θεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ
,, τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν,
,, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν Ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς
,, οὐδ᾽ ἂν εἴ τι γένοιτο, ἔτι συμπνευσάντων ἡμῶν ἂν καὶ τῶν Θη-
,, βαίων. Ἀλλὰ μὴν τὰ τότε συμβάντα διεξελθὼν, διε-
ξελθὼν δὲ καὶ τοὺς ῥηθέντας ὑφ᾽ ἑαυτοῦ λόγους ἐπὶ τῆς ἐκ-
κλησίας, καὶ ὡς πρεσβευτὴς ὑπ᾽ Ἀθηναίων εἰς Θήβας
,, ἐπέμφθη, ταῦτα κατὰ λέξιν ἐπιτίθησιν, Ὡς δὴ ἀφικόμεθα
,, εἰς τὰς Θήβας, κατελαμβάνομεν Φιλίππου καὶ Θετταλῶν
,, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντας πρέσβεις, καὶ τοὺς μὲν
,, ἡμετέρους φίλους, ἐν φόβῳ, τοὺς δ᾽ ἐκείνου, θρασεῖς. Ἐπειτ᾽
ἐπιστολὴν ἵνα κελεύσαι ἀναγνωσθῆναι, ταῦτ᾽ ἐπιτίθη-
,, σιν, Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον
,, ἐκείνους, διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν. καὶ
,, παρελόντες ἐδημηγόρουν, πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιά-

» ζοντες, πολλὰ δ' ὑμῖν ἐγκαλοῦντες, πάνθ' ὅσα πώποτε ἐναν-
» τία ἐπράξατε Θηβαίοις, ἀναμιμνήσκοντες. τὸ δ' οὖν κε-
» φάλαιον, ἠξίουν, ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου,
» χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι· ὧν δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηνται, δί-
» κην λαβεῖν, ὁποτέρως βούλονται, ἢ διιέντας αὐτοὺς ἐφ'
» ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν Ἀττικήν. Εἰ δὴ κατὰ Λυσι-
μαχίδην μὲν ἄρχοντα τὸν μετὰ Θεόφραστον, λελυμένης ἤδη
τῆς εἰρήνης οἱ παρὰ Φιλίππου πρέσβεις εἰς Θήβας ἀπε-
στάλησαν, παρακαλοῦντες αὐτοὺς μάλιστα μὲν συνεισβα-
λεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν, εἰ δὲ μή, δίοδον τῷ Φιλίππῳ παρα-
σχεῖν, μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ τῶν περὶ τὸν Φωκι-
κὸν πόλεμον· ταύτης δὲ μέμνηται τῆς πρεσβείας Ἀριστοτέ-
λης (ὡς ὀλίγῳ πρότερον ἐπέδειξα, τὰς ἐκείνου λέξεις πα-
ρεχόμενος) ἀναμφιλόγοις ἀποδέδεικται τεκμηρίοις ὅτι
πάντες οἱ Δημοσθένους ἀγῶνες οἱ πρὸ τῆς Λυσιμαχίδου
ἀρχῆς ἐν ἐκκλησίαις τε καὶ δικαστηρίοις γινόμενοι, πρότεροι
τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν. ἑτέραν προσθήσω μαρτυρίαν
παρὰ τοῦ φιλοσόφου λαβών, ἐξ ἧς ἔτι μᾶλλον ἔσται φανε-
ρὸν ὅτι μετὰ τὸν πόλεμον τὸν συμβάντα τοῖς Ἀθηναίοις πρὸς
Φίλιππον, αἱ ῥητορικαὶ συνετάχθησαν ὑπ' αὐτοῦ τέχναι,
Δημοσθένους ἀκμάζοντος ἤδη κατὰ τὴν πολιτείαν, καὶ πάντας
εἰρηκότος τούς τε δημηγορικοὺς καὶ τοὺς δικανικοὺς λόγους.
ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἐμνήσθην. διεξιὼν γὰρ τοὺς τόπους τῶν
ἐνθυμημάτων ὁ φιλόσοφος, καὶ τὸν ἐκ τῆς αἰτίας ὑφησο·
» παρέξομαι δὲ τὴν ἐκείνου λέξιν· Ἄλλος παρὰ τὸ ἀναίτιον
» ὡς αἴτιον· οἷον τῷ ἅμα ἢ μετὰ τοῦτο γεγονέναι. τὸ γὰρ μετὰ τοῦτο,
» ὡς διὰ τοῦτο λαμβάνουσι, καὶ μάλιστα οἱ ἐν ταῖς πολιτείαις.
» ὡς ὁ Δημάδης τὴν Δημοσθένους πολιτείαν πάντων τῶν
» κακῶν αἰτίαν· μετ' ἐκείνην γὰρ συνέβη ὁ πόλεμος. Ποίους

γραφῶν ὁ Δημοσθένης κατεσκεύασεν ἀγῶνας, ταῖς Ἀριστοτελείοις τέχναις ὁδηγοῖς χρησάμενος, εἰ πάντες οἱ δημόσιοι λόγοι δι' οὓς ἐπαινεῖταί τε καὶ θαυμάζεται, περὶ τοῦ πολέμου γεγόνασιν, ὡς πρότερον ἐπέδειξα, πλὴν ἑνὸς τοῦ περὶ τοῦ στεφάνου; οὗτος γὰρ μόνος εἰς δικαστήριον εἰσελήλυθεν μετὰ τὸν πόλεμον, ἐπ' Ἀριστοφῶντος ἄρχοντος μετ' ἐνιαυτὸν μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, ὀκτὼ δὲ μετὰ τὴν Φιλίππου τελευτήν, καθ' ὃν χρόνον Ἀλέξανδρος τὴν ἐν Ἀρβήλοις ἐνίκα μάχην. εἰ δέ τις ἐρεῖ τῶν πρὸς ἅπαντα φιλονεικούντων ὅτι τοῦτον ἴσως ἔγραψε τὸν λόγον ταῖς Ἀριστοτέλους ἐντετυχηκὼς τέχναις, τὸν κράτιστον ἁπάντων λόγων, πολλὰ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν ἔχων, ἵνα μὴ μακρότερος τοῦ δέοντος ὁ λόγος γίνηταί μοι, καὶ τοῦτον ἐπιδείξειν ὑπισχνοῦμαι τὸν ἀγῶνα πρὸ τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν ἐπιτελεσμένον, αὐτῷ χρησάμενος τῷ φιλοσόφῳ μάρτυρι. περὶ γὰρ τῶν ἐνθυμημάτων τῶν ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα, ταῦτα κατὰ λέξιν γράφει,

„ Ἄλλος ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα. εἰ γὰρ θατέρῳ ὑπάρχει τὸ κα-
„ λῶς καὶ τὸ δικαίως ποιῆσαι, θατέρῳ τὸ πεπονθέναι· καὶ εἰ
„ κελεῦσαι, καὶ τὸ πεποιηκέναι. οἷον, ὡς ὁ τελώνης Διομέδων,
„ περὶ τῶν τελωνῶν. εἰ γὰρ μηδ' ὑμῖν αἰσχρὸν τὸ πωλεῖν, οὐδὲ
„ ἡμῖν τὸ ὠνεῖσθαι. καὶ εἰ τῷ πεπονθότι τὸ καλῶς καὶ δικαίως
„ ὑπάρχει, τῷ πεπραγμένῳ ὑπάρξει, καὶ τῷ ποιήσαντι
„ ἢ ποιοῦντι. ἔστι δὲ τοῦτο παραλογίσασθαι. οὐ γὰρ εἰ δικαίως
„ ἔπαθεν ἄν, καὶ δικαίως ὑπὸ τούτου πέπονθεν. ὡς ὁ φόνου
„ ἄξια ποιήσας πατήρ, εἰ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἑαυτοῦ τὴν ἐπὶ
„ θανάτῳ ἀπάγεται, δεῖ σκοπεῖν χωρίς, εἰ ἄξιος ὁ παθὼν
„ παθεῖν, καὶ ὁ ποιήσας, ποιῆσαι· εἶτα χρῆσθαι ὁποτέρως
„ ἂν ἁρμόττῃ. ἐνίοτε γὰρ διαφωνεῖ τὸ τοιοῦτον. ὥσπερ ἐν τῷ
„ Ἀλκμαίωνι τῷ Θεοδέκτου, καὶ οἷον ἡ περὶ Δημοσθένους δίκη,

„ καὶ τῶν ἀποκλεισάντων Νικάνορα. Τίς οὖν ἐστιν ἡ Δημοσθένους δίκη, καὶ τῶν ἀποκλῃσάντων Νικάνορα, περὶ ἧς ὁ φιλόσοφος γέγραφεν, ἐν ᾗ τὸ κυριώτατον τῆς ἀμφισβητήσεως κεφάλαιον ἦν, ἐκ τοῦ πρὸς ἄλληλα τόπου, ἢ ἡ πρὸς Αἰσχίνην, ὑπὲρ Κτησιφῶντος τοῦ γράψαντος Δημοσθένει τὸ περὶ τοῦ στεφάνου ψήφισμα, καὶ τῆς τῶν παρανόμων φεύγοντος γραφῆς; ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ζητούμενον ἦν, οὐ τὸ κοινόν, εἰ τιμῶν καὶ στεφάνων ἄξιος ἦν Δημοσθένης, ἐπιδιδοὺς ἐκ τῶν ἰδίων κτημάτων τὴν εἰς τὰ τείχη δαπάνην· ἀλλ' εἰ καθ' ὃν χρόνον ὑπεύθυνος ἦν, κωλύοντος τοῦ νόμου τοὺς ὑπευθύνους στεφανοῦν. τὸ γὰρ ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα τοῦτ' ἔστιν, εἰ ὥσπερ τῷ δήμῳ τὸ δοῦναι, οὕτως καὶ τῷ ὑπευθύνῳ τὸ λαβεῖν τὸν στέφανον ἐξῆν. ἐγὼ μὲν οὖν ταύτης οἴομαι τῆς δίκης μεμνῆσθαι τὸν Ἀριστοτέλη. εἰ δέ τις ἐρεῖ ὅτι περὶ τῶν δώρων, ἣν ἐπ' Ἀντικλέους ἄρχοντος ἀπελογήσατο, περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν, πολλῷ νεωτέρας ἔτι ποιήσει τὰς Ἀριστοτέλους τέχνας τῶν Δημοσθένους ἀγώνων. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν οὐχ ὁ ῥήτωρ παρὰ τοῦ φιλοσόφου τὰς τέχνας παρέλαβεν, αἷς εἰς τοὺς θαυμαστοὺς ἐκείνους κατεσκεύασε λόγους, ἀλλὰ τοὐναντίον τὰ Δημοσθένους καὶ τὰ τῶν ἄλλων ῥητόρων ἔργα παραθέμενος Ἀριστοτέλης, ταύτας ἔγραψε τὰς τέχνας, ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι νομίζω.

Ταῦτα εὗρον ἔν τινι παλαιῷ ἀντιγράφῳ τῆς τοῦ Διονυσίου Αλικαρνασέως τέχνης, ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν λόγων ἐξετάσεως κεφαλαίῳ.

ΕΤΙ δεῖ τοῖς τῶν παλαιῶν ἐντυγχάνειν συγγράμμασιν, ἵν' ἐντεῦθεν μὴ μόνον τῆς ὑποθέσεως τὴν ὕλην, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἰδιωμάτων ζῆλον χορηγηθῶμεν. ἡ γὰρ ψυχὴ τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὑπὸ τῆς συνεχοῦς παρατηρήσεως, τὴν ὁμοιότητα τοῦ χαρακτῆρος ἐφέλκεται. ὁποῖόν τι καὶ γυναῖκα ἀγροίκου παθεῖν ὁ μῦθος λέγει. ἀνδρί, φησί, γεωργῷ τὴν ὄψιν αἰσχρῷ παρέστη δέος μὴ τέκνων ὁμοίων γένηται πατήρ· ὁ φόβος δὲ αὐτὸν οὗτος εὐπαιδίας ἐδίδαξε τέχνην. καὶ εἰκόνας πλάσας, οἶμαι, εὐπρεπεῖς, ὡς αὐτὰς βλέπειν εἴθισε τὴν γυναῖκα. καὶ μετὰ ταῦτα συγγενόμενος αὐτῇ, τὸ κάλλος εὐτύχησε τῶν εἰκόνων. οὕτω καὶ λόγων μιμήσεων ὁμοιότης τίκτεται, ἐπὰν ζηλώσῃ τις ὃ παρ' ἑκάστῳ τῶν πολλῶν βέλτιον εἶναι δοκεῖ· καθάπερ ἐκ πολλῶν ναμάτων εἴ τις κομίσας ῥεῦμά τι εἰς τὴν ψυχὴν μετοχετεύσει. καί μοι παρίσταται πιστώσασθαι τὸν λόγον τοῦτον ἔργῳ. Ζεῦξις ἦν ζωγράφος, καὶ παρὰ Κροτωνιατῶν ἐθαυμάζετο, καὶ αὐτῷ τὴν Ελένην γράφοντι γυμνήν, γυμνὰς ἰδεῖν τὰς παρ' αὐτοῖς ἔπεμψαν παρθένους· κἀκ πολλῶν μερῶν συλλογισάμενοι συνέθηκεν ἡ τέχνη τέλειον καλόν. ἰδοὺ πάρεστι καί σοι καθάπερ ἐν θεάτρῳ, καλῶν σωμάτων ἰδέας ἐξιστορεῖν, καὶ τῆς ἐκείνων ψυχῆς ἀπανθίζεσθαι τὸ κρεῖττον· καὶ τὸν τῆς πολυμαθείας ἔρανον συλλέγοντι, οὐκ ἐξίτηλον χρόνῳ γενησόμενον εἰκόνα τυποῦν, ἀλλ' ἀθάνατον τέχνης κάλλος, ἵνα τε ἐκδήλους καὶ σαφεῖς τοῖς ἀκροωμένοις τὰς ἐκλογίας ἔχῃ τὸ μίμημα.

ΟΜΗΡΟΣ.

Τῆς μὲν Ὁμηρικῆς ποιήσεως οὐ μίαν τινὰ τοῦ σώματος μοῖραν, ἀλλ᾽ ἐκτύπωσαι τὸ σύμπαν, καὶ λάβε ζῆλον ἠθῶν τε τῶν ἐκεῖ καὶ παθῶν, καὶ μεγέθους καὶ τῆς οἰκονομίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἁπασῶν εἰς ἀλήθη τὴν παρά σοι μίμησιν ἠλλαγμένων. Τοῖς δ᾽ ἄλλοις, ἐν οἷς ἀλλήλων πλέον ἔχουσι, χρὴ μιμεῖσθαι.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

ΑΝΤΙΜΑΧΟΣ.

Ἀντίμαχος δὲ εὐτονίας, καὶ ἀγωνιστικῆς τραχύτητος, καὶ τοῦ συνήθους τῆς ἐξαλλαγῆς.

ΠΑΝΥΑΣΙΣ.

Πανύασις δὲ τάς τε ἀμφοῖν ἀρετὰς ἠνέγκατο, καὶ αὐτῶν πραγματείᾳ καὶ τῇ κατ᾽ αὐτὸν οἰκονομίᾳ διήνεγκεν.

ΠΙΝΔΑΡΟΣ.

Ζηλωτὸς δὲ καὶ Πίνδαρος ὀνομάτων καὶ νοημάτων εἵνεκα, καὶ μεγαλοπρεπείας καὶ τόνου, καὶ περιουσίας καὶ κατασκευῆς, καὶ δυνάμεως καὶ πικρίας μεθ᾽ ἡδονῆς· καὶ πυκνότητος καὶ σεμνότητος καὶ γνωμολογίας καὶ ἐνεργείας, καὶ σχηματισμῶν, καὶ ἠθοποιΐας, καὶ αὐξήσεως καὶ δεινώσεως, μάλιστα δὲ τῶν εἰς σωφροσύνην καὶ εὐσέβειαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἠθῶν.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ.

Σιμωνίδου δὲ παρατήρει τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, τῆς συνθέσεως τὴν ἀκρίβειαν· πρὸς τούτοις, καθ᾽ ὃ βελτίων εὑρίσκεται καὶ Πινδάρου, τὸ οἰκτίζεσθαι μὴ μεγαλοπρεπῶς, ἀλλ᾽ ὡς ἐκεῖνος, παθητικῶς.

ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΣ.

Ὅρα δὲ καὶ Στησίχορον ἔν τε τοῖς ἑκατέρου τῶν προειρημένων πλεονεκτήμασι κατορθοῦντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκεῖνοι λείπονται, κρατοῦντα· λέγω δὲ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν κατὰ τὰς ὑποθέσεις πραγμάτων, ἐν οἷς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἀξιώματα τῶν προσώπων τετήρηκεν.

ΑΛΚΑΙΟΣ.

Ἀλκαίου δὲ σκόπει τὸ μεγαλοφυὲς καὶ βραχὺ, καὶ ἡδὺ μετὰ δεινότητος, ἔτι δὲ καὶ τοὺς σχηματισμοὺς, μετὰ σαφηνείας, ὅσον αὐτῆς μὴ τῇ διαλέκτῳ τι κεκάκωται· καὶ πρὸ ἁπάντων τὸ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἦθος. πολλαχοῦ γοῦν τὸ μέτρον τις εἰ περιέλοι, ῥητορικὴν ἂν εὕροι πολιτείαν. Ἴωμεν ἐπὶ τοὺς τραγῳδοὺς, οὐκ ἐπειδὴ μὴ προσήκει πᾶσι τοῖς ποιηταῖς ἐντυγχάνειν, ἀλλ᾽ ἐπεὶ μὴ πάντων καιρὸς ἐν τῷ παρόντι μεμνῆσθαι· τὸ δὲ τῶν ἐξαιρέτων, ἱκανὸν εἶναι.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

Ὁ δ᾽ οὖν Αἰσχύλος, πρῶτος καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας ἐχόμενος, καὶ ἠθῶν καὶ παθῶν τὸ πρέπον εἰδὼς, καὶ τῇ τροπικῇ καὶ τῇ κυρίᾳ λέξει διαφερόντως κεκοσμημένος· πολλαχοῦ δὲ καὶ αὐτὸς δημιουργὸς καὶ ποιητὴς ἰδίων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων. Εὐριπίδου δὲ καὶ Σοφοκλέους καὶ ποικιλώτερος ταῖς τῶν προσώπων ἐπισαγωγαῖς.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ καὶ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Σοφοκλῆς δὲ ἐν τοῖς πάθεσι διήνεγκε τὸ τῶν προσώπων ἀξίωμα τηρῶν. Εὐριπίδης μέν γε τὸ ὅλον ἀληθὲς καὶ πρόσεχες τῷ βίῳ τῷ νῦν ἤρεσεν. ὅθεν τὸ πρέπον αὐτὸν καὶ κόσμιον πολλαχοῦ διέφυγε. καὶ οὐχὶ τὰ γενικὰ καὶ μεγαλοφυῆ τῶν προσώπων ἤθη καὶ πάθη, καθάπερ Σοφοκλῆς, κα-

τώρθωσιν· εἰ δέ τι ἄσεμνον καὶ ἄνανδρον καὶ ταπεινόν, σφόδρα ἰδεῖν ἐστιν αὐτὸν ἠκριβωκότα. καὶ Σοφοκλῆς μὲν οὐ περιττὸς ἐν τοῖς λόγοις, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖος· ὁ δὲ Εὐριπίδης, πολὺς ἐν ταῖς ῥητορικαῖς εἰσαγωγαῖς. καὶ ὁ μέν, ποιητικός ἐστιν ἐν τοῖς ὀνόμασι, καὶ πολλάκις ἐκ πολλοῦ τοῦ μεγέθους εἰς διάκενον κόμπον ἐκπίπτων, οὗ δ᾽ εἰς ἰδιωτικὴν παντάπασι ταπεινότητα καθέρχεται· ὁ δὲ Εὐριπίδης οὔτε ὑψηλός ἐστιν, οὔτε μὴν λιτὸς, ἀλλὰ κεκραμένῃ τῇ λέξεως μεσότητι κέχρηται. τὴν δὲ κωμῳδῶν μιμεῖται τὰς λεκτικὰς ἀρετὰς ἁπάσας. ἔστι γὰρ καὶ τοῖς νοήμασι καθαροὶ καὶ σαφεῖς καὶ βραχεῖς καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ δεινοὶ καὶ ἠθικοί. Μενάνδρου δὲ καὶ τὸ πραγματικὸν θεωρητέον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

ΤΩΝ μέντοι συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲν ἐξείργασται τὸ βέλτιον, τὸ πραγματικὸν εἶδος· τῷ δὲ λεκτικῷ πολὺ μὲν πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, πολὺ δὲ ἔμπαλιν· ἔστι δὲ ἐν οἷς ἐξισοῦνται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων ἐν οἷς ἑκάτεροι προῄρηνται διαλόγοις ἀποσώζουσι τὸ ἴδιον· τῆς δὲ σαφηνείας ἀναμφισβητήτως Ἡροδότῳ τὸ κατόρθωμα δέδοται. καὶ τὸ μὲν σύντομον ἐστὶ παρὰ Θουκυδίδῃ, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ᾽ ἀμφοτέροις. ἐν μέντοι τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ᾽ ἑκάτεροι τούτων τε καὶ τῶν τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι. ῥώμῃ δὲ καὶ ἰσχύϊ καὶ τόνῳ καὶ τῷ περιττῷ καὶ πολυσχηματίστῳ παρηυδοκίμησε

Θουκυδίδης ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστω, μακρῷ διενέγκοντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν· καὶ μετὰ τοῦτον τὸν τρόπον, πραγματείαν καὶ προσωποποιΐαν μᾶλλον οὐ πετύρηκε.

ΦΙΛΙΣΤΟΣ καὶ ΞΕΝΟΦΩΝ.

Φιλίστου δὲ καὶ Ξενοφῶντος, ὁ μὲν Ξενοφῶν Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο κατὰ τὰς πραγματικὰς ἀρετὰς καὶ τὰς οἰκονομικάς, καὶ τὰς ἠθικὰς τῶν διαλεκτικῶν, τῇ μὲν ὅμοιος, τῇ δὲ ἐλάττων. ἐκλεκτικὸς μὲν γὰρ καὶ καθαρὸς τοῖς ὀνόμασι καὶ σαφὴς καὶ ἐναργής, καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ἡδὺς καὶ εὔχαρις ὡς καὶ πλεῖον ἐκείνου· ὕψους δὲ καὶ μεγαλοπρεπείας καὶ ὅλως τοῦ ἱστορικοῦ πράγματος οὐκ ἐπέτυχεν· ἀλλ' οὐδὲ τοῦ πρέποντος τοῖς προσώποις πολλάκις ἐστοχάσατο, περιτιθεὶς ἀνδράσιν ἰδιώταις καὶ βαρβάροις ἐσθ' ὅτε λόγους φιλοσόφους, λέξει χρώμενος λόγοις πρεπούσῃ μᾶλλον ἢ στρατιωτικοῖς κατορθώμασι. Φίλιστος δὲ μιμητής ἐστι Θουκυδίδου, ἔξω τοῦ ἤθους· τὸ μὲν γὰρ, ἐλεύθερον καὶ φρονήματος μεστόν· τοῦτο δέ, θεραπευτικὸν τῆς τυράννων καὶ δούλων πλεονεξίας. ἐζήλωκε δὲ πρῶτον μὲν τὸ τὴν ὑπόθεσιν ἀπελῆ καταλιπεῖν, τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ τρόπον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀταξίαν αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας καὶ δυσπαρακολούθητον τὴν πραγματείαν τῇ συγχύσει τῶν εἰρημένων πεποίηκε. τῆς δὲ λέξεως τὸ μὲν γλωσσηματικὸν καὶ περίεργον οὐκ ἐζήλωκε Θουκυδίδου· τὸ δὲ στρογγύλον καὶ πυκνὸν καὶ εὔτονον καὶ ἐναγώνιον πάνυ ἀκριβῶς ἀπεμάξατο. οὐ μὴν ὁμοίως τὴν καλλιλογίαν καὶ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ τὰ βάρη καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς σχηματισμούς. μικρὸς δέ ἐστι καὶ ταπεινὸς κομιδῇ ταῖς ἐκφράσεσιν ἤτοι τόπων, ἢ ναυμαχιῶν, ἢ πεζῶν παρατάξεων, ἢ οἰκισμοῦ πόλεων· οὐδὲ ὁ λόγος τῷ

μεγέθει τοῦ πράγματος ἐξισοῦται. συνετὸς μέντοι, καὶ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν, Θουκυδίδου πρὸς τοὺς ἀληθεῖς ἀγῶνας ὠφελιμώτερος.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ.

Θεόπομπος δὲ ὁ Χῖος πρῶτον μὲν ἐν τῷ προελέσθαι τοιαύτης ἱστορίας ὑπόθεσις, ἄξιος ζήλου· μετὰ δὲ, οἰκονομίας ἔχει οὐ τὸ δυσπαρακολούθητον καὶ σαφὲς ἡ γραφή. ἔτι δὲ καὶ τῆς ποικιλίας τῆς ἐν τοῖς πράγμασιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐφ' ἑκάστοις παῤῥησίας· καὶ μὴν τοῦ οὐδὲ τὰς ἀποῤῥήτους τῶν γινομένων ἢ λεχθέντων αἰτίας ἐκκρύψασθαι, στοχάσασθαι δὲ ἀκριβῶς τῆς τῶν εἰπόντων ἢ πεποιηκότων γνώμης. τὸ λεκτικὸν αὐτοῦ τῷ Ισοκρατικῷ παραπλήσιον, πλὴν ὅσον μικρὸν ἔστι καὶ σφόδρα εὔτονον, τὰ δὲ ἄλλα ὁμοία ἡ λέξις. καὶ γὰρ κοινὴ, καὶ σαφὴς, καὶ μεγαλοπρεπὴς, καὶ σεμνὴ, καὶ πομπική, συνθέσεως πετυχηκυῖα τῆς πρὸς ἡδονὴν. πονηρὰ δὲ καὶ πολλὴ τῆς τῶν φωνηέντων ἡ σύγκρουσις· καὶ κατ' ἐπιτήδευμα μὲν αἱ κυκλικαὶ περίοδοι καὶ ὁμοιοειδεῖς τῶν σχηματισμῶν. διήμαρτε δὲ καὶ ὃ μάλιστα ἐντὸς πραγματικῆς, κατὰ τὰς τῶν παρεκβάσεων ἐπισυναγωγάς. καὶ γὰρ ψυχρῶς ἔνιαι καὶ ἀκαίρως λέγονται· καθάπερ τὰ περὶ τὸν ἐν Μακεδονίᾳ Σειληνὸν ἱστορηθέντα, καὶ τὰ περὶ τὸν δράκοντα τὸν πρὸς τῇ τριήρει ναυμαχοῦντα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ.

Τῶν φιλοσόφων δὲ ἀναγνωστέον τοὺς τῶν Πυθαγορικοὺς, τῆς σεμνότητος καὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῶν δογμάτων ἕνεκεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπαγγελίας. μεγαλοπρεπεῖς γὰρ τῇ λέξει καὶ ποιητικοί. καὶ οὐδὲ παραλείπουσι τὴν σαφήνειαν, ἀλλὰ

κεκραμένῃ τῇ διαλέκτῳ χρώμενοι. μιμητέον δὲ μάλιστα Ξενοφῶντα καὶ Πλάτωνα τῶν τε ἠθῶν χάριν καὶ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας· παραληπτέον δὲ καὶ Ἀριστοτέλη εἰς μίμησιν τῆς τε περὶ τὴν ἑρμηνείαν δεινότητος καὶ τῆς σαφηνείας, καὶ τοῦ ἡδέος καὶ πολυμαθοῦς. τοῦτο γάρ ἐστι μάλιστα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς λαβεῖν. φιλοτιμώμεθα δὴ αὐτοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐντυγχάνειν, οὐδὲ ἐλάττονος οὖσι σπουδῆς ἀξίοις.

Ἐπειδὴ τοίνυν τὰ περὶ τῶν ἄλλων ἀναγνωσμάτων ἐστὶν ἡμῖν κεφαλαιωδῶς ἐξειργασμένα, ῥητέον λοιπὸν καὶ ὃ παρὰ τῶν ῥητορικῶν ἐστιν ἑκάστου λαβεῖν. ὃ δὴ καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἀναγκαῖον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ.

ΛΥΣΙΑΣ.

Ὁ Λυσιακὸς λόγος πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον ἐστὶν αὐτάρκης, καὶ τὸ μὲν αὐχμηρὸν ἐκπεφευγώς, πάνυ δὲ οὕτως καὶ στενὸς κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν, ἔτι δὲ καὶ κομψὸς καὶ ἀληθής, καὶ τῶν ἀττικισμῶν εὔχαρις· οὐ μὴν συνεχῶς αὐξητικός, πλὴν τοῦ σκοποῦ λεληθότως ἐπιτυγχάνων, μετὰ κεκραμένης τῆς κατὰ τὴν χάριν ἡδονῆς· ὡς ἀναγινωσκόμενον μὲν, οὐχ ὅλον νομίζεσθαι, χαλεπὸν δὲ εὑρίσκεσθαι ζηλοῦν πειρωμένοις. μάλιστα δὲ ἐπιτευκτικὸς ἐν ταῖς διηγήσεσιν· ἰσχνότητι γὰρ τῆς φράσεως σαφῆ καὶ ἀπηκριβωμένην ἔχουσι τὴν τῶν πραγμάτων ἔκθεσιν.

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

Ὁ δὲ Ἰσοκρατικός, κομψεύεται μὲν, ἀλλὰ μετὰ σεμνότητος, καὶ πανηγυρικώτερός ἐστι μᾶλλον ἢ δικανικώτερος. ἔχει δὲ τὸν κόσμον μετ' ἐνεργείας, καὶ πομπικός ἐστι μετὰ τοῦ ἀνυστικοῦ καὶ

χρησίμου· οὐ μὴν ἀγωνιστικός· περιγράφων δὲ τὴν ἀπαγγελίαν ταῖς περιόδοις, καὶ ὅλως μεσότητα σωφρονίζων λιτότητι, τὸ δὲ λιτὸν ἐξαίρων. καὶ αὐτοῦ μάλιστα ζηλωτέον τήν τε τῶν ὀνομάτων συνέχειαν, καὶ τὸ τῆς ὅλης ἰδέας ἐπιδεικτικόν.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ.

Ὁ δὲ Λυκοῦργος, ἐστὶ διαπαντὸς αὐξητικὸς, καὶ διηρμένος, καὶ σεμνὸς, καὶ ὅλος κατηγορικὸς, καὶ φιλαλήθης, καὶ παρρησιαστικός. οὐ μὴν ἀστεῖος, οὐδὲ ἡδὺς, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖος. τούτου χρὴ ζηλοῦν μάλιστα τὰς δεινώσεις.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ὁ δὲ Δημοσθενικὸς, εὔτονος τῇ φράσει, κεκραμένος τοῖς ἤθεσι, καὶ λέξεως ἐκλογῇ κεκοσμημένος· καὶ χρώμενος τάξει τῇ κατὰ τὸ συμφέρον, καὶ μετὰ τοῦ σεμνοῦ τὴν χάριν ἔχων, καὶ συνεχὴς, οἷς μάλιστα δικασταὶ κατέχονται.

ΑΙΣΧΙΝΗΣ.

Ὁ δὲ Αἰσχίνης, ἀτονώτερος μὲν τοῦ Δημοσθένους, ἐν δὲ τῇ τῶν λέξεων ἐκλογῇ πομπικὸς ἅμα καὶ δεινός. καὶ οὐ πάνυ μὲν ἔντεχνος, τῇ δὲ παρὰ τῆς φύσεως εὐχερείᾳ κεχορηγημένος· καὶ σφόδρα ἐναργὴς καὶ βαρὺς, καὶ αὐξητικὸς καὶ πικρός. καὶ ἡδὺς μὲν αὐτόθεν ἐντυχόντι, σφοδρὸς δὲ, ἐξετασθείς.

ΥΠΕΡΙΔΗΣ.

Ὁ δὲ Ὑπερείδης, εὔστοχος μὲν, σπάνιον δὲ αὐξητικός· καὶ τῇ μὲν τῆς φράσεως κατασκευῇ Λυσίαν ὑπερηρκὼς, τῇ δὲ τῆς *πανουργίας πάντας. ἔτι δὲ τοῦ κρινομένου διαπαντὸς ἔχεται, καὶ ταῖς ἀνάγκαις τοῦ πράγματος πέφυκε, καὶ συνέσει πολλῇ κεχορήγηται, καὶ χάριτος μεστός ἐστι· καὶ δοκῶν ἁπλοῦς, οὐκ ἀπήλλακται δεινότητος. τούτου ζηλωτέον μάλιστα τῶν διηγήσεων τὸ λεπτὸν καὶ σύμμετρον, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐφόδους

ἐπὶ τὰ πράγματα βαδίζει. Καί μοι καὶ τῶν ῥητόρων οὗτοι κεχαρακτηρισμένοι, καὶ δεδειγμένοι τίνος ἀρετῆς ἐπειλημμένος, εἰς ὠφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων καὶ αὐτὸς συνεισφέρει. Τούτου δὲ ἕνεκα τὰς τῶν προειρημένων ἁπάντων ἰδέας διεξῆλθον, ὥστε δεδεῖχθαι τὸν τρόπον τῆς ἐπιμελοῦς ἀναγνώσεως, ἐξ ἧς ὑπάρξει τὸ παρ᾽ ἑκάστοις κατορθούμενον αἱρουμένῳ, μήτε παρέργως τοῖς παλαιοῖς ἐντυγχάνειν, ἀλλ᾽ ἐπισημόνως, ὅπως τοὺς καὶ κοσμήσειν μέλλουσι τὸν λόγον τοῖς παρὰ πάντων πλεονεκτήμασιν· ἃ καὶ κατ᾽ αὐτὰ μὲν οἰκείᾳ φύσει τέρπει, εἰ δὲ καὶ κερασθείη διὰ τέχνης εἰς ἑνὸς τύπον λογικοῦ σώματος, βελτίων φράσις τῇ μίξει γίνεται.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΠΕΡΙ ΑΛΥΤΩΝ ἀντιθέσεων.

ΑΙ ΑΛΥΤΟΙ ἀντιθέσεις ὅτι μὲν οὐκ ἐπιδέχονται λύσιν ἐμφανῆ, πρόδηλον· οὐ γὰρ ἂν εἶεν ἄλυτοι, εἰ ἐπιδέχοιντο λύσιν· ὅτι δὲ μεθόδου τινὸς πρὸς αὐτὰς χρεία, ἐμφανές ἐστι. πόθεν οὖν αἱ μέθοδοι πρὸς τὰς ἀλύτους ἀντιθέσεις; ἐροῦμεν ἃς εὑρήκαμεν. α΄ Ἐὰν ἐμπίπτῃ ἄλυτος ἀντίθεσις, ἢ ἐν προσχήματι τοῦ δοκεῖν λύειν, ἀντικατηγορεῖν τοῦ ἀντιδίκου. β΄ Ἢ εὐπροσώπως μὴ ἔχοντα λῦσαι, ἀναβάλλεσθαι εἰς ἕτερον χρόνον τὴν λύσιν. γ΄ Ἢ συνδραμόντα, οὕτως ἀντικατηγορεῖν τοῦ ἀντιδίκου. δ΄ Ἢ πάλιν συνδραμόντα, τῷ δικαίῳ ἀντιθεῖναι τὸ συμφέρον. ε΄ Ἢ τὸν δικαστὴν ἀπάγειν μὲν ἀπὸ τῆς ἀλύτου ἀντιθέσεως, εἰς ἕτερα δὲ πράγματα κρινόμενα ἐμβιβάζειν. ϛ΄ Ἢ μετ' αἰτίας λύειν τὴν δοκοῦσαν ἄλυτον εἶναι. ζ΄ Ἢ πολλάκις τὴν ἄλυτον ὑπομειώσαντα, κατὰ μέρος εἰσάγοντα δοκεῖν λύειν. η΄ Ἢ μὴ τιθέντα, διὰ λόγου πρὸς αὐτὴν βλέποντας λύειν. θ΄ Ἢ παραινετικῶς καὶ ὥσπερ κηδόμενον τοῦ ἀντιδίκου, μεθοδεύειν τὴν ἄλυτον ἀντίθεσιν ἐν αὐτῇ τῇ παραινέσει. ι΄ Πάλιν, ἐὰν ἄλυτος ἀντίθεσις, προστιθέναι τι αὐτῇ εὔλυτον, ἵνα ἀπὸ τοῦ εὐλύτου ἀφορμὴ λύσεως γένηται. ια΄ Ἢ μηδὲ μεμνῆσθαι τῆς ἀλύτου ἐπα-

περέπαι, εἰ ἤλπικε τὸν δικαστὴν αὐτῆς ἐπιλελῆσθαι. ιβʹ Η συνδραμόντα, τὴν γνώμην διαβάλλειν τοῦ ἀντιδίκου. ιγʹ Η μὴ τεθέντα πειρᾶσθαι λύειν, προσείποντα τὴν λύσιν ὡς ἐν ἀφηγήσεως τρόπῳ, καὶ σπουδὴν ἔχειν ἵνα μὴ τὸ κρινόμενον γένηται. ιδʹ Η ὄνομα ἀντ' ὀνόματος θέντα, οὕτως τῷ ἀλύτῳ ὀνόματι συμπλεκόμενον δέξαι λύσιν. ιεʹ Η ἐν προσχήματι τοῦ δοκεῖν πλείους παρέχεσθαι λύσεις, ἀπάγειν μὲν ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ τοῦ ὄντος ἀλύτου τοὺς δικαστὰς, τὴν δὲ γνώμην ἐξετάζειν τοῦ νομοθέτου, μεθ' ἧς γέγραφε τὸν νόμον. ιϛʹ Η ἐὰν ἰσάζωσιν αἱ ἀντιθέσεις, ἐκ διαβολῆς τοῦ ἀντιδίκου καὶ οἰκείας συστάσεως ἀντερωτῶντα, οὕτως λύειν τὴν ἰσάζουσαν μὲν, ἄλυτον δὲ εἶναι δοκοῦσαν. ΕΙΠΩΜΕΝ οὖν ἑκάστου τούτων τὰ παραδείγματα, ἃ προεθέμεθα ἐν τάξει ἀλύτου, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ῥήτορος τὰς μεθόδους τῶν ἀλύτων ἀντιθέσεων λαμβάνοντες. αʹ Εν μὲν οὖν προσχήματι τοῦ δοκεῖν λύειν ἄλυτον οὖσαν τὴν ἀντίθεσιν, ἀντικατηγορεῖ ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου. Κακῶς οἱ στρατηγοὶ ἐχρῶντο τῷ πολέμῳ, καὶ διὰ τοῦτο εἰρήνην ἐπράξαμεν. Οὐ δυνάμενος λῦσαι ταύτην ὁ ῥήτωρ, ἀντικατηγορῶν φάσκει, Αν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἀντερωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέρας τινὸς πόλεως ᾤχετο πρεσβεύων, ἢ ταύτης αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας, ἣν κεκρατηκέναι τὴν τῷ πολέμῳ φήσει, καὶ χρηστοὺς ἔχειν στρατηγοὺς, εἰκότως χρήματα εἴληφεν· εἰ δὲ ἐκ ταύτης αὐτῆς, τίνος ἕνεκα ἐφ' οἷς ἡ πέμψασα πόλις τὴν αὐτῆς ἀφέστηκεν, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνεται; Αδυνατῶν γὰρ δεῖξαι ὅτι οὐ κακῶς οἱ στρατηγοὶ ἐπολέμουν, διὰ τοῦτο οὖν φησιν ἀντικατηγορῶν, δῶρα εἴληφας. βʹ Εὰν δὲ μὴ ἔχῃς λῦσαι ἀντίθεσιν, εὐπροσώπως διαβάλλῃ τὰς λύσεις τῶν εἰρημένων· εἰς ἐπι-

ρον χρόνον παρέξομαι. ἤ, νῦν διὰ τόδε οὐ πεποίηκα. ἤ, παρὰ τόδε ποιήσω. οὕτως ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ανδροτίωνος, Αν τοίνυν λέγῃ περὶ τοῦ τῆς ἑταιρήσεως νόμου, ὡς ὑβρίζομεν ἡμεῖς καὶ βλασφημίας οὐχὶ προσηκούσας κατ' αὐτῆς ποιούμεθα, δέον πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἐλέγχειν, ἵνα ἐκεῖ περὶ χιλίων ἐκινδυνεύομεν, ὑποβάλλετε αὐτῷ, ὅτι καὶ τοῦτο ποιήσομεν ὕστερον, ἐπειδὰν νῦν περὶ ὧν εἰσῆκται, δῷ λόγον. Οὔτε γὰρ ἀδύνατος εἶναι δόξεις λῦσαι τὴν ἀντίθεσιν, καὶ ἀναβολὴν μετ' ἀπολογίας εἰργασμένος ἀξιοπίστως, ἀπάξεις ἀπὸ τῆς ἀντιθέσεως οὔσης ἰσχύρου τὸν δικαστήν. γ' Συνδρομὴ δὲ τῇ ἀλύτῳ ἀντιθέσει, καὶ συνδρομὼν ἀντικατηγορήσεις τοῦ ἀντιδίκου. πάλιν γὰρ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἀλύτων θεωρήματι παραχεῖλον παράδειγμα, μικρᾶς καὶ ἀσθενοῦς καὶ γλίσχρου τῆς διαφορᾶς οὔσης ἐνταῦθα. ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου, Εἶπε τοίνυν μοι τὶς ἀρτι προσελθὼν πρὸς τὸ δικαστήριον, Χάρητος κατηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου καὶ τούτων τῶν λόγων ἐξαπατήσειν ὑμᾶς ἐλπίζειν. ἐγὼ δὲ ὅτι πάντα μὲν τρόπον κρινόμενος Χάρης εὑρεθήσεται πιστῶς καὶ εὐνοϊκῶς ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ, πράττων ὑπὲρ ὑμῶν· διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυμαινομένους τοῖς πράγμασι, πολλῶν ὑστερῶν, οὐ σφόδρα διϊσχυρίζομαι. ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιήσομαι. ἔστω γὰρ, πάντα τἀληθῆ λέξειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέλως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου τουτονί. ἐγὼ γὰρ Αἰσχίνην οὐδενὸς αἰτιῶμαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων· τούτων γάρ εἰσιν ὑπεύθυνοι οἱ στρατηγοί· οὐδὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην. ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντα ἀφίημι. τί οὖν λέγω, καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; τοῦ, ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην, Φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ

βέλτιστα γράφουσι· τὸ δῶρα εἰληφέναι, τὸ ἐξαπατῆσαι. Συνδραμὼν γὰρ ὅτι κακῶς ἐπολέμει Χάρης, οὕτως κατηγορῶν Αἰσχίνου προδοσίαν ἐπὶ τῷ συνειπεῖν Φιλοκράτει, ἀξιόπιστος ἔδοξεν εἶναι, ὅτι καὶ δῶρα εἴληφε, λέγων. δ' Συνδραμὼν δὲ πάλιν οἷς ὁ ἀντίδικος λέγει δικαίοις οὖσι, τὸ συμφέρον ἀντιτίθησιν οὕτως, ὡς ὁ Δημοσθένης πάλιν ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου. λέγοντος γὰρ Αἰσχίνου ὅτι πονηροὶ Φωκεῖς ἦσαν, καὶ ἐχρῆν αὐτοὺς ἀπολωλέναι, οὐκ ἀντέστη μὲν, συνδραμὼν δὲ ἔφη, Ἀλλὰ συνέφερεν αὐτοὺς σώους εἶναι τῇ πόλει. οὐδὲ γὰρ Λακεδαιμονίους διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ποτε ἐσώσατε, οὐδὲ τοὺς καταράτους Εὐβοέας, ἀλλ' ὅτι συνέφερε τοῦτο τῇ πόλει. ε' Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτοῦ ἀντιθέσεως ἣν ὁ ἀντίδικος παρέχεται, μεταβιβάσεις τὴν δικαστὴν ἐφ' ἑτέραν ἀντίθεσιν, τὴν μὲν δεύτερον, μὴ συνεκτικὴν εἶναι λέγων τοῦ παρόντος ἀγῶνος, ἣν δὲ ἀντεισάγεις σύ. οὕτως ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους ὁ ῥήτωρ πεποίηκε λόγῳ. λέγοντος γὰρ τοῦ Τιμοκράτους ὅτι ἐκτέτισαι τὰ χρήματα Ἀνδροτίωνι καὶ Γλαυκέτῃ καὶ Μελανώπῳ, ὑπὲρ ὧν αἰτίαν ἔχω θεῖναι τὸν νόμον, ὡς ὀφειλόντων ἔτι τῇ πόλει, φησὶν, Ἀλλ' οὐ περὶ τούτων κρίνεται νῦν, εἴτε ἐκτέτισαι τὰ χρήματα τούτοις, εἴτε μή· ἀλλ' εἰ παράνομον ἔγραψε Τιμοκράτης ψήφισμα. Ἀπαγαγὼν γὰρ τῆς δευτέρου ἀντιθέσεως, τῆς λεγούσης ὅτι ἐκτέτισαι τὰ χρήματα αὐτοῖς, οὐχ ὑπὲρ τούτων κρίνεται, λέγων, καὶ οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔγραψα τὸν νόμον, τὸ παράνομον ἐπήγαγεν εἰπὼν, ὡς παρανόμου τῆς γραφῆς οὔσης ὑπὲρ ἧς ἥκουσι κρίνοντες. ς' Μετὰ αἰτίας δὲ τὸ πιστὸν τῶν προαχθέντων παρέξεις, τὰς δευτέρας ἀντιθέσεις μεθοδεύων. ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Φορμίωνος, λέγοντος Φορμίωνος, Ἡ μήτηρ σου ἡ σὴ τὰς διαθήκας ἐμοὶ πεισθεῖσα ἐξέπλεξε, καὶ ἐρω-

πάντως ἐδόκει ἀπίθανον εἶναι τὸ τὸν Φορμίωνα προτιμηθῆναι ὑπὸ τῆς Ἀπολλοδώρου μητρός. μετὰ τῆς αἰτίας οὖν τὸ πιστὸν παρήγαγεν, εἰπὼν, ὅτι μὴ ἀπιστῇ· διέφθαρται γὰρ ἡ μήτηρ. καὶ οὐ δοῦλος ἦν Φορμίων, ἀλλ' ἀνήρ. τὸ δὲ ἐπαχθὲς ἔφυγε, τῷ δόξαι μηδὲν κατηγορεῖν, προσεπισημηνάμενος ὅτι ἀναγκαζόμενος καὶ οὐχ ἑκὼν λέγει ταῦτα. ζ' Ὅταν δὲ ἀλύτου ἀντιθέσεως μέρη διαιρῇς, πειρᾶσθαι μεθοδεύειν, ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου πεποίηκε. λέγοντος γὰρ Αἰσχίνου ὅτι καὶ Χερρόνησος ὑμῖν ἀπὸ τῆς εἰρήνης περιγέγονε, καὶ εἰρήνην ἔχετε ἀντὶ πολέμου, καὶ τριήρεις τριακοσίας, καὶ σκεύη ταύταις καὶ χρήματα, οὐ δυνάμενος πρὸς ἅπαντα ταῦτα ὁ Δημοσθένης ἀθρόως ἀντιστῆναι, οὐδὲ ὡς οὐκ ἔστιν ἀληθῆ δεῖξαι, διεῖλε τὴν ἀντίθεσιν εἰς τρία μέρη· καὶ κατὰ μέρος εἰσαγαγὼν, οὕτως τῇ διαιρέσει μεθώδευσε τὴν ἄλυτον ἀντίθεσιν, καὶ ταῖς λύσεσιν ἐσοφίσατο, ἀλύτων ὄντων καὶ τῶν μερῶν. ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ, τὴν Χερρόνησον ἔχετε ἐξ ἧς σῖτος ἄφθονος ὑμῖν κομίζεται, ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τὴν δοκοῦσαν λύσιν διὰ τῆς ἀντικατηγορίας παρέστησεν, εἰπὼν οὕτως, Ἂν τοίνυν ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν Χερρόνησος ὡς περίεστι τῇ πόλει, λέγῃ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μὴ ἀποδέξησθε. ἐδύνασθε γὰρ ἂν εἰ μὴ διὰ τούτους, καὶ Χερρόνησον καὶ Πύλας καὶ Φωκέας ἔχειν. Εἰ μὲν γὰρ ἀληθὴς ἦν λύσις ἐκείνη ὅτι οὐ περιγέγονε Χερρόνησος· ἐπεὶ δὲ ψεῦδος ἦν, τὸ σόφισμα ἐκεῖνο γέγονεν, Ἀλλ' οὐκ ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν. Πάλιν δὲ τὸ δεύτερον τῆς ἀντιθέσεως μέρος εἰσήγαγε, λέγων, Οἶδα τοίνυν ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων αὐτῷ λόγοις Αἰσχίνης φεύξεται· βουλόμενος δὲ ὑμᾶς ὡς πορρωτάτω τῶν πεπραγμένων ἀπαγαγεῖν, διέξεισιν ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται, καὶ τοὐναντίον

ἐκ τοῦ πολέμου κακά. καὶ ὅλως ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ. καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα, κατηγορήματα τούτου. εἰ γὰρ ἡ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτία, τοσούτων πραγμάτων καὶ τηλικαύτης ταραχῆς ἡμῖν αἰτία γέγονε, ὕλης εἶναι τοῦτο φῇ, πλὴν ὅτι δῶρα λαβόντες οὗτοι, καλὸν πρᾶγμα φύσει, κακῶς διέθηκαν; Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διαιρέσει ἐσοφίσατο. οὐ γὰρ ἔλυσεν, ὅτι καλὸν ἡ εἰρήνη· ἢ, οὐκ εἰρήνην ἄγετε. ἀλλ' ἐζημιώθημεν ἐξ αὐτῆς, εἶπε. καὶ τὸ ἕτερον δὲ μέρος τῆς ἀντιθέσεως οὕτως εἰσήγαγε· Τί δὲ οὐ τριήρεις τριακόσιαι, καὶ σκεύη ταύταις καὶ χρήματα ὑμῖν περίεστι, καὶ περιέσται διὰ τὴν εἰρήνην; ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὲ ταῦτα ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπολαμβάνειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα γέγονεν εὐπορώτερα ἐκ τῆς εἰρήνης πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς ὅπλων, καὶ χώραις, καὶ προσόδοις, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι· τὰ δὲ ἐκείνου οὐδεὶς ἀπέδοτο, ὡς οὗτοι τὰ ἡμέτερα. οὐ δὴ δίκαιον ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερα ηὐξῆσθαι, καὶ τὰ τῆς χώρας καὶ τὰ τῶν συμμάχων· ἃ δὲ ἡμῖν δικαίως ἂν ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτα ἀντὶ ὧν ἀπέδοντο οὗτοι, λογίζεσθαι. οὐ γὰρ ταῦτα ἀντ' ἐκείνων γέγονεν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως ἡμῖν, ἐκεῖνα δὲ τούτοις ἂν προσῆν, εἰ μὴ διὰ τούτους. Τὸ σόφισμα κἀνταῦθα πρὸς τὸ μεμερίσθαι τὴν ἀντίθεσιν ἐκείνῳ γέγονε, καὶ τοῦ μέρους ὄντος τῆς ἀντιθέσεως ἀλύτου. μὴ δυνάμενος γὰρ εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔχουσι τριήρεις τριακοσίας, ἀντέθηκε φήσας, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα πολλῷ εὐπορώτερα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ἐκεῖνα δὲ οὐ προδέδοται, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα. ἡ

Δι' ὅλου δὲ τοῦ λόγου μεθοδεύσεις τὴν ἄλυτον ἀντίθεσιν, οὐδέποτε προηγουμένως παρεχόμενος τὰς λύσεις, οὕτως ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ὀλυμπιοδώρου, ὅτι οὐ προσήκει σοι

τῆς Κόνωνος τοῦ Ἁλιέως. ἐγὼ γὰρ καὶ ἠμφισβήτησα, καὶ εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον ἐνίκησα, καὶ δεσπότης εἰμί· σὺ δὲ οὐκ ἠμφισβήτεις τοῦ κλήρου, περὶ τῆς τῶν δικαστῶν ἀποφάσεως ἐχρῆν ἀντιποιεῖσθαι. τὰς μὲν ἀντιθέσεις οὐδαμῶς προηγουμένως ἔθηκε, λέγει δὲ δι' ὅλου τοῦ λόγου, ὅτι μοι πρὸς Ὀλυμπιόδωρον συνθῆκαί τινες ἐγένοντο, ἵνα κοινῇ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγωνισώμεθα· τὸ μὲν ἥμισυ τοῦτον ἔχειν τοῦ κλήρου, τὸ δὲ ἥμισυ ἐμέ. καὶ ὠμόσαμεν κοινῇ πρὸς ἅπαντας ἀγωνιεῖσθαι. παρέβη δὲ Ὀλυμπιόδωρος τὰς συνθήκας. Οὕτως γὰρ ἀμφοτέρας λεληθότως τὰς ἀντιθέσεις μεθοδεύει, μηδὲ τὴν τινα συνθεὶς ἐκ προηγουμένου. λέγω δὲ ὅτι διὰ τὰς συνθήκας οὐκ ἠμφισβήτησα, νομίζων σε πιστὸν εἶναι· ἐνίκησας δὲ, ἐμοῦ σιωπήσαντος κατὰ τὰ δόξαντα. θ΄ Παραινῶν δὲ τῷ ἀντιδίκῳ, καὶ ὡς δοκῶν αὐτοῦ προκήδεσθαι, ἄλυτον εἶναι δοκοῦσαν μεθοδεύσεις ἀντίθεσιν, ὡς ὁ Δημοσθένης πεποίηκεν ἐν τῷ πρὸς Βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος. λέγοντος γὰρ τοῦ Βοιωτοῦ, Μαντίθεός λέγομαι· δεύτερον γὰρ ὁ πατὴρ εἰσήγαγέν με εἰς τοὺς φράτορας· τὴν μὲν ἀντίθεσιν προηγουμένως οὐκ ἔθηκεν· ὁ Μαντίθεος γὰρ ἦν αὐτός· ὡς προνοούμενος δὲ μεθοδεύει, ἐρωτῶν, Βούλει πρὸς θεῶν ὦ Βοιωτὲ Μαντίθεος λέγεσθαι; σὲ οὖν εἰσήγαγε δεύτερον ὁ πατὴρ εἰς τοὺς φράτορας, ὃν ἀναγκασθεὶς ἐποιήσατο ὄντα ἀπὸ τῆς ἑταίρας Πλαγγόνος. Ἀδυνατῶν γὰρ κἀνταῦθα λῦσαι τὴν ἀντίθεσιν, ἔθηκε προηγουμένως ὡς παραινῶν τῷ ἀντιδίκῳ, καὶ ἐσοφίσατο. καὶ λύειν ἔδοξε, μετὰ τοῦ καὶ ὀνειδίζειν αὐτῷ τὰς προτέρας τύχας τῶν πατέρων. ι΄ Παρεμπλέκων δέ τι εὔλυτον τῇ ἀλύτῳ ἀντιθέσει, δόξεις παρέχεσθαι λύσιν, τὴν ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ συμπλεκομένου εὐλύτου λαμβάνων· ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην πεποίηκεν. οὐ δυνάμενος

γὰρ λῦσαι ὡς οὐ πολλοὶ ἀνάξιοι ἔχουσι τὰς ἀτελείας, παραπλέκει τι τούτῳ, καὶ λέγει, ὅτι φησὶ Λεπτίνης, ἐπειδὴ ἀνάξιοι ἔχουσι τὰς ἀτελείας, διὰ τοῦτο τὰς δωρεὰς τοὺς εὐεργέτας ἀφελώμεθα. Ἀπὸ τοῦ πεπραγμένου, ὅτι τὰς δωρεὰς τοὺς εὐεργέτας ἀφελώμεθα, εὐπορεῖν ἔδοξε λύσεως, πρὸς τὸ, ὅτι πολλοὶ ἀνάξιοι τὰς ἀτελείας ἔχουσιν. ια´ Ἐὰν δὲ ἡ ἀντίθεσις δύσλυτος ᾖ, ἐλπίζῃς δὲ τοὺς δικαστὰς ἐπιλήσεσθαι αὐτῆς, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιτηδείων ἐν τῷ λόγῳ συμπαραχθέντων, μηκέτι μέμνησο ἐν τῷ λόγῳ αὐτῆς. τοῦτο δὲ καὶ ὁ ῥήτωρ πεποίηκε. λέγοντος γὰρ Αἰσχίνου, Ἀλλὰ πρὶν ἐμὲ ἐξελθεῖν, καὶ Κερσοβλέπτης ἀπώλετο· οὐκ ἔθηκε τὴν ἀντίθεσιν ἐν τῷ λόγῳ, τῷ χρόνῳ δείξας πολλὴν ἀντιθέσεων ἀφθονίαν παρέχεσθαι ἑτέρων, καὶ σύγχυσιν ἐργασάμενος, τὴν ἀνθυποφορὰν τὴν περὶ τῶν χρόνων, οὐκ ἤλπισε τοὺς δικαστὰς ὡς περὶ τούτου κρινόμενον ἐνστήσεσθαι. ιβ´ Συντρέχων δὲ τῇ δυσλύτῳ ἀντιθέσει, τὴν γνώμην διαβάλλεις τοῦ ἀντιδίκου, ἵνα δοκῇς προσχήματι ὡς λύσιν δή τινα τὴν κατηγορίαν γνώμης παρέχεσθαι. ὡς ἐν τῷ κατ' Ἀριστοκράτους ὁ ῥήτωρ πεποίηκε. μὴ δυνάμενος γὰρ δεῖξαι ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ψήφισμα τὸ γραφὲν τῷ Ἀριστοκράτει προβούλευμα, τὴν γνώμην τοῦ γράψαντος διαβάλλει. Ἐγὼ δέ, φησίν, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἐκεῖνο ὑπολαμβάνειν, ὅτι τὸ ψήφισμα τοῦτο οὕτως ἔγραψεν, οὐχ ἵνα ὄντος ἀκύρου, μηδὲν ἀηδὲς ὑμῖν συμβῇ (τὴν ἀρχὴν γὰρ ἐξῆν αὐτῷ μὴ γράφειν, εἴγε τὸ τῇ πόλει βέλτιστον σκοπεῖν ἐβούλετο) ἀλλ' ἵνα ἐξαπατηθέντων ὑμῶν, διαπράξαιντό τινες τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσιν. οἱ δὲ γραψάμενοι καὶ χρόνους ἐμποιήσαντες, καὶ δι' οὓς ἄκυρόν ἐστιν, ἡμεῖς ἐσμεν. Ἐνστῆναι γὰρ οὐ δυνάμενος ὅτι οὐκ ἔστι προβούλευμα, συνέδραμε, καὶ συνδραμὼν, τῆς γνώμης τοῦ γράψαντος κατηγόρησεν.

ιζ' Μὴ τιθεὶς δὲ ἀντίθεσιν, λήσεις προσειπὼν τὴν λύσιν,
καὶ σπουδὴν ἕξεις ἵνα μὴ περὶ τοῦτο ὡς κρινόμενον ἵστηται ὁ δι-
καστής. ὡς ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου ὁ ῥήτωρ ἐποίησεν· οὐ δυνά-
μενος γὰρ ἐξαρνηθῆναι ὅτι οὐκ ἔδωκε χρήματα Ὀλυνθίοις
καὶ Φωκεῦσιν ἵνα Αἰσχίνου καταμαρτυρήσωσιν· ἤλεγχε γὰρ
ταῦτα Αἰσχίνης, αὐτῶν Ὀλυνθίων παρεχόμενος μαρτυ-
ρίας, οἷς περὶ τούτου διαλεχθεὶς ὁ Δημοσθένης ἐφαίνετο. μὴ
θεὶς τὴν ἀντίθεσιν προηγουμένως ταύτην ὁ ῥήτωρ πει-
ρᾶται λύειν, προσειπὼν τὴν λύσιν, καὶ λέγων, Φωκέων τῶν
ἐκπεπλωκότων, οἱ μὲν οἶμαι βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι, φυ-
γάδες γεγενημένοι καὶ τοιαῦτα πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσιν·
οἱ δὲ μηδ' ὁποιοῦν ἂν ὦν ἀργυρίου ποιήσοντες, τὸν δώσοντα
οὐκ ἔχουσιν αὐτοῖς. οὐ γὰρ ἔγωγε ἔδωκα ἂν οὐδενὶ οὐδὲν,
ὥστε μοι παραστάντας ἐνταυθοῖ, βοᾶν οἷα πεπόνθασιν. ἡ γὰρ
ἀλήθεια καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ βοᾷ. Οὔτε γὰρ ἔθηκεν
αὐτῷ τὴν ἀνθυποφοράν· αὐτὸς γὰρ ἦγε Φωκέων αὐτῶν
καταμαρτυρούντων αὐτοῦ· καὶ δόξας παρέχεσθαι τὴν λύσιν ἣν
προσέῤῥιψεν, οὐκ ἐποίησε περὶ αὐτὸ ἵστασθαι τὸν δικαστὴν,
εἰπὼν αὐτὸ ἐν ἀφηγήσεως τρόπῳ. ιη' Ὄνομα δὲ ἀντ'
ὀνόματος μεταθεὶς, τὴν ἄλυτον μεθοδεύσεις ἀντίθεσιν, ὡς ὁ
Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου πεποίηκεν. οὐ δυνάμε-
νος γὰρ ἀντιστῆναι πρὸς τὸ ὅτι οὐχ ὑπεύθυνον ὄντα αὐτὸν
ὁ Κτησιφῶν ἀνηγόρευσεν (ὅπερ ἄντικρυς καὶ διαῤῥήδην
ὁ νόμος ἀπαγορεύει, μηδένα τῶν ὑπευθύνων ἀναγορεύεσθαι
κελεύων) ὀνόματος μεταθέσει τὴν μέθοδον παρέσχετο, ἀντὶ
τοῦ ἀνηγόρευσεν, ἐπῄνεσεν, εἰπὼν, αὐτὸν ὑπεύθυνον ὄντα. οἱ
γὰρ νόμοι οὐ κωλύουσιν ἐπαινεῖσθαι, ἀλλ' ἀναγορεύεσθαι. Ἀπὸ
δὲ τοῦ ὁρισμοῦ μεθοδεύσεις τὴν ἄλυτον ἀντίθεσιν, συντρέ-
χων αὐτῇ τὸν τρόπον τοῦτον. κέχρηται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ῥήτωρ.

ἐκεῖνος γὰρ οὐ δυνάμενος δεῖξαι ὅτι οὐκ ἦν ὑπεύθυνος, οὐδὲ αὖ τὸ, ὅτι οὐ κωλύουσιν οἱ νόμοι τοὺς ὑπευθύνους ἀναγορεύεσθαι, συνδραμὼν τῷ ὅτι ὑπεύθυνος ἦν, λέγει τὸ, ἄξιον ἔκρινέ με στεφάνου Κτησιφῶν οὐ περὶ τούτων οὐδενὸς ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἐπέδωκα ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα, φησί· καὶ διὰ τοῦτό γε ὀρθῶς ἐπῃνούμην (οὐκ ἀνηγορευόμην εἶπεν) ὅτι τὰ ἀνηλωμένα ἐπέδωκα, καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξεταζόντων προσδεῖται· ἡ δὲ δωρεὰ, χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία τυγχάνειν ἐστίν. Ἀδυνατῶν γὰρ ὅτι οὐχ ὑπεύθυνος ἦν, δεῖξαι τὴν ἀντίθεσιν, συνδραμὼν καὶ ἐπὶ τὸ ὁρίσασθαι καταφυγὼν ὧν οὐκ ἦν ὑπεύθυνος, τουτέστιν ἐφ᾽ οἷς ἐπέδωκε, μεθοδεύειν ἔδοξε τὴν ἀντίθεσιν.

ιε´ Ἐν προσχήματι δὲ τοῦ δοκεῖν πλείους μὲν ἔχειν παρέχεσθαι λύσεις τοῦ ἔχοντος νόμου, ὡς ὁ ἀντίδικος λέγει, οὐ βούλεσθαι δὲ ἀνθίστασθαι αὐτῷ, τὴν γνώμην δὲ ἐξετάζειν τοῦ θέντος τὸν νόμον μᾶλλον αἱρεῖσθαι τῶν συλλαβῶν τῶν ἐν αὐτῷ τῷ νόμῳ ὑπεναντίως ἐχουσῶν σοι· ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου πεποίηκεν. οὐ δυνάμενος γὰρ δεῖξαι ὅτι ἔξεστι τοὺς ὑπευθύνους ἀνακηρύττεσθαι ἐν τῷ θεάτρῳ, τούτου μὲν ἀφίσταται, τὴν γνώμην δὲ τοῦ νομοθέτου ὑπὲρ αὐτοῦ οὖσαν ἐξετάζει, μετὰ τοῦ δοκεῖν πλείους ἂν παρέχεσθαι λύσεις πρὸς τὸ ῥητὸν, εἰ ἐβούλετο. Καί μὴν περί γε τοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνακηρύττεσθαι παραλείπω καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον. ἀλλὰ πρὸς θεῶν, οὕτω σκαιὸς εἶ καὶ ἀναίσθητος Αἰσχίνη, ὥστε οὐ δύνασθαι λογίσασθαι ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὅπου ἂν ἀναρρηθῇ ὁ στέφανος· τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων ἕνεκα συμφέροντος, ἐν τῷ θεάτρῳ γίνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες, εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέ-

πονται, καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τῶν στεφανουμένων. Δόξας γὰρ πλείους ἔχειν ἂν παρέχεσθαι λύσεις εἰ ἐβούλετο, ἐκείνας μὲν παρέλιπε, τὴν γνώμην δὲ ἐξετάσας καθ' ἣν συμφέρει μᾶλλον ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνακηρύττεσθαι, μεθώδευσε τὸν νόμον, καίτοι αὐτοῦ μὲν ὄντα, ἔχοντα δὲ οὕτως.

ις' Ἐὰν δὲ ἰσάζωσιν αἱ ἀντιθέσεις, ἐκ διαβολῆς μὲν τοῦ ἀντιδίκου, συστάσεως δὲ τῆς ἑαυτοῦ, κρατύνεις ἃ οἴει σοὶ συμφέρειν· ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος πεποίηκεν· ὄντος γὰρ τούτου τοῦ ζητήματος, ὄμοσον σύ. οὐχί. ἀλλ' ἐγὼ ὀμνύω. καὶ τοῦ κατὰ τὸν ὅρκον ἰσάζοντος, πότερον ὀμόσαι δεῖ, διαβαλὼν τὸν ἐχθρὸν, καὶ εἰπὼν ὅτι τὰ ἑκαταῖα κατήσθιε, καὶ ἠσέβει μὲν περὶ τοὺς θεοὺς ἀεὶ, εὐσεβὴς δὲ ἐγὼ καὶ πλεῖστον τῶν κρειττόνων ποιούμενος λόγον· οὕτως τῆς ἰσαζούσης ἀντιθέσιν ὡς ᾤετο συμφέρειν μὲν ἑαυτῷ, λυπεῖν δὲ τὸν ἀντίδικον, ἐκράτυνεν, εἰπὼν, Ἐγὼ τοίνυν ὀμνύω ὡς νόμιμον κατ' ἐξωλείας αὐτοῦ καὶ γένους καὶ οἰκίας, ἀξιοπιστότερος ὁ τῶν θεῶν πλείω ποιούμενος λόγον.

Ἔτι περὶ τῶν εὐλύτων καὶ τῶν δυσλύτων ἀντιθέσεων.

ΤΑΣ ἀντιθέσεις ὅσαι λύσεις ἐπιδέχονται, ἐὰν μὲν ὦσιν εὔλυτοι, προηγουμένως θεὶς, καὶ κατασκευάσας ἃ ἂν ὁ ἀντίδικος εἴποι, διά τε ἀξιοπιστίαν καὶ τὸ πιστεύειν τῷ πλήθει τῶν λύσεων, οὕτως ἔπαγε πρὸς τὴν ἀντίθεσιν. Ἐὰν δὲ ᾖ δύσλυτος, προδιαβαλὼν καὶ ἀθρόαν ποιήσας ταῖς διαβολαῖς, οὕτω λύσεις προσφέρε. εἰσάγαγε δὲ τὰς ἀνθυποφορὰς ποικίλως. ἢ γὰρ ὡς ἀκούσας ὅτι μέλλει λέγειν ὁ ἀντίδικος· ἢ, ὅτι πρὸς τόδε δεῖ πρῶτον ἀπαντῆσαι· ἢ, ὅτι ἀκήκοας τάδε τι μέλλειν λέξειν αὐτόν· ἢ, ὅτι ἄπερ πέπεισαι, τάδε αὐτὸν λέξειν· ἢ, ὅτι αὐτὸν χρὴ τῶνδε τῶν λόγων ἀποκλείεσθαι· ἢ, ὅτι οὐχ ὅμοια τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις λέγει· οἱ

μὲν γὰρ τάδε, οὗτος δὲ τάδε· ἢ οὕτως, εἰκὸς αὐτὸν τάδε λέξειν· ἤ, ὡς θαυμάζοντά σε ὅτι τόδε τι μέλλει λέξειν ὁ ἀντίδικος χρὴ εἰσάγειν· ἤ, ὡς ἀγανακτοῦντος τοῦ ἀντιδίκου, καὶ ταῦτα λέγοντος· οἷον, ποῦ δὲ θῆκες; ποῦ δὲ τράπεζαι; ποῦ σπονδαί; ἤ, ὅτι τάδε λέγοντος οὐ χρὴ ἀποδέχεσθαι. ἤ, ὅτι οὐκ ᾔσθετο δὲ μέλλων λέγειν· ἤ, ὅτι ὁμοίοις τινὶ τῶν πρώην κεκριμένων λέξει λόγοις· ἤ, ὅτι τεχνικώτατος οὗτός ἐστιν αὐτοῖς ὁ λόγος· ἤ, ὅτι πρὸ μικροῦ ἦν ἀκοῦσαι ὃ μέλλω λέγειν· ἢ ὅπως ἂν ἐπινοήσαις.

Περὶ τῶν ἐπιλογικῶν ἀντιθέσεων.

ΑΙ δὲ ἐπιλογικαὶ ἀντιθέσεις αὐξήσεως ἕνεκεν παραλαμβάνονται, καὶ ὥστε τὸν δικαστὴν πρὸς ὃ βούλει ἐγκρατῆ ποιῆσαι. χρὴ δὲ αὐτὰς ἔσθ' ὅτε καταμιγνύναι ταῖς μαχίμοις. ἐπεὶ δὲ μετὰ τοῦ ἀγωνίζεσθαι ἔσθ' ὅτε χρὴ καὶ τὸν δικαστὴν ἐμπαθῆ ποιῆσαι, δεῖ οὖν ποιεῖν καὶ τὸν ἀντίδικον ὡς ἀντιθέσεως σχήματι λέγειν περὶ αὐτοῦ, ὅ, τι ἂν ὁ ἡττηθεὶς εἴπῃ. οἷον τό, Μή με Δημοσθένει παραδῶτε, μηδὲ διὰ Δημοσθένην ἀνέλητε. Η γὰρ ἀντίθεσις αὕτη ἐν μέσῃ τῇ μάχῃ κειμένη τῇ λεγούσῃ ὅτι χρή σε ἰδιωτικὴν πρός με ἐπαναιρεῖσθαι δίκην, τοὺς μὲν δικαστὰς ἀπὸ φθόνου τοῦ κατὰ ἑαυτὸν διὰ τὸ δημοσίαν εἰληχέναι, εἰς ὀργὴν ἐμβέβληκε τὴν κατὰ Μειδίου· τὸν ἀντίδικον δὲ ὡς προκαταγινώσκοντα ἑαυτοῦ ὅπερ ἀμφισβητεῖται, τοὺς λόγους ἐποίησε τούτους λέγειν διὰ τῆς ἐπιλογικῆς ἀντιθέσεως.

HENRICVS STEPHANVS LECTORI.

CVIVS *ſint cenſoris ea quæ hîc appoſui de ſcriptoribus* Græcis *elogia, ne te lateret,* Lector, *locũ unde ea ſumpſiſſem, tibi indicaui.* Nam *quum ſtudioſè cum alios libros, tum* Dionyſii Halicarnaſſei *exemplaria cõquirerem* De arte rhetorica, *quæ paſſim in* Italiæ *bibliothecis extant, ídque ut animo meo ſatiſfacerem: uenit tandem in manus meas unũ, in quo non ea quæ maximè reperta deſiderabam, ſed hæc de ſcriptoribus* Græcis *elogia inueni.* Cui *tamen exemplari ſiquis fidẽ derogare uelit,* Dionyſio *hæc adſcribenda negans, fateatur certè neceſſe eſt alicuius eſſe, qui ab eo acceperit: quum eadem hîc de multis ſcriptoribus dicta reperiantur, quæ alibi apud ipſum* Dionyſium: *nullúmque ſit inter hæc atque illa diſcrimen, niſi quòd quæ hîc breuiter perſtringũtur, fuſius illic tractẽtur.* Verùm *ut incertus ſit author,* Quintilianum *profectò, qui quamplurima alia è libris* Dionyſii *in ſuas* Inſtitutiones *trãſtulit, multa hinc etiam mutuatum conſtat: quibus modò, nomine ſuppreſſo, pro ſuis utitur: modò addito uerbo* Putant, *ſua non eſſe declarat.* Sed *quum alicubi etiam uerbum de uerbo expreſſiſſe uideatur, utriuſque uerba hîc adſcribere, & inter ſe conferre operæpretium putaui: tum ut alter alteri lucem afferat, tum etiam ut intelligas* Græca *hæc, cuiuſcunque ſint, non pœnitendi authoris eſſe, ſi quidem &* Fabius *eius iudicium & teſtimonium ſequi, turpe*

ſibi non putauerit. Primùm ergo uerba faciens de Homero Dionyſius (ita enim eum appellabo) inter cætera, hæc ait, καὶ λάβε ζῆλον ἠθῶν τε τῶν ἐκεῖ καὶ παθῶν. *Fabius ſic, Affectus quidem uel illos mites, uel hos concitatos, nemo erit tam indoctus, qui non in ſua poteſtate hunc authorem habuiſſe fateatur.*

De Heſiodo.

DIONYSIVS, Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

FABIVS, *Magnáque pars eius in nominibus eſt occupata, tamen utiles circa præcepta ſententiæ, lenitáſque uerborũ, & cõpoſitionis probabilis.*

De Antimacho.

DIONYSIVS, Ἀντίμαχος δὲ εὐτονίας καὶ ἀγωνιστικῆς τραχύτητος, καὶ τοῦ συνήθους τῆς ἐξαλλαγῆς.

FABIVS, *Contrà in Antimacho uis & grauitas, & minime uulgare eloquẽdi genus habet laudẽ.*

De Panyaſi.

DIONYSIVS, Πανύασις δὲ τάς τε ἀμφοῖν ἀρετὰς ἠνέγκατο, καὶ αὐτῶν πραγματείᾳ καὶ τῇ κατ' αὐτὸν οἰκονομίᾳ διήνεγκεν.

FABIVS, *Panyaſin ex utroque mixtum putãt, in eloquendo neutrius æquare uirtutes: alterum tamen ab eo materia, alterum diſponendi ratione ſuperari.*

De Pindaro.

DIONYSIVS, Ζηλωτὸς δὲ καὶ Πίνδαρος ὀνομάτων καὶ νοημάτων εἵνεκα, καὶ μεγαλοπρεπείας, καὶ τόνου, καὶ περιουσίας, καὶ κατασκευῆς, καὶ &c.

FABIVS, *Nouem uero Lyricorum longè Pin-*

darus princeps, ſpiritus magnificentiis, ſententiis, figuris, beatiſſimà rerum uerborúmque copia.

De Simonide.

DIONYSIVS, Σιμωνίδου δὲ παρατήρει τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, τῆς συνθέσεως τὴν ἀκρίβειαν.

FABIVS, *Simonides tenuis, alioqui ſermone proprio, & iucunditate quadam commendari poteſt.* Addit Dionyſius, πρὸς τούτοις, καθ᾽ ὃ βελτίων εὑρίσκεται καὶ Πινδάρου, τὸ οἰκτίζεσθαι μὴ μεγαλοπρεπῶς, ἀλλ᾽ ὡς ἐκεῖνος, παθητικῶς. Fabius, *Præcipua tamen eius in commouenda miſeratione uirtus, ut quidam in hac eum parte omnibus eiuſdem operis authoribus præferant.*

De Steſichoro.

DIONYSIVS, Ὅρα δὲ καὶ Στησίχορον ἔν τε τοῖς ἑκατέρου τῶν προειρημένων πλεονεκτήμασι κατορθοῦντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκεῖνοι λείπονται, κρατοῦντα· λέγω δὲ τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς κατὰ τὰς ὑποθέσεις πραγμάτων, ἐν οἷς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἀξιώματα τῶν προσώπων τετήρηκεν.

FABIVS, *Steſichorum, quàm ſit ingenio ualidus, materiæ quoque oſtendunt: maxima bella & clariſſimos canentem duces, & epici carminis onera lyra ſuſtinentē. Reddit enim perſonis in agendo ſimul loquendóque debitam dignitatem.*

De Alcæo.

DIONYSIVS, Ἀλκαίου δὲ σκόπει τὸ μεγαλοφυὲς καὶ βραχὺ καὶ ἡδὺ μετὰ δεινότητος, ἔτι δὲ καὶ τοὺς σχηματισμοὺς μετὰ σαφηνείας, ὅσον αὐτῆς μὴ τῇ διαλέκτῳ τι κεκάκωται· καὶ πρὸ ἁπάντων τὸ τῶν πολιτικῶν πρα-

γμάτων ἦθος.

FABIVS, *Multum etiam moribus confert, in eloquendo quoque breuis, & magnificus, & diligens.*

De AEſchylo.

DIONYSIVS, Ὁ δ' οὖν Αἰσχύλος, πρῶτος καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας ἐχόμενος, καὶ ἠθῶν καὶ παθῶν τὸ πρέπον εἰδὼς, καὶ τῇ τροπικῇ καὶ τῇ κυρίᾳ λέξει διαφερόντως κεκοσμημένος.

FABIVS, *Tragœdias primus in lucem AEſchylus protulit, ſublimis, & grauis, & grandiloquus ſæpe uſque ad uitium.*

De Sophocle, & Euripide.

DIONYSIVS, Καὶ οὐχὶ τὰ γενικὰ καὶ μεγαλοφυῆ τῶν προσώπων ἤθη καὶ πάθη, καθάπερ Σοφοκλῆς, κατώρθωσεν· εἰ δέ τι ἄσεμνον καὶ ἄνανδρον καὶ ταπεινὸν, σφόδρα ἰδεῖν ἐστιν αὐτὸν ἠκριβωκότα. καὶ Σοφοκλῆς μὲν οὐ περιττὸς ἐν τοῖς λόγοις, ἀλλ' ἀναγκαῖος· ὁ δ' Εὐριπίδης, πολὺς ἐν ταῖς ῥητορικαῖς εἰσαγωγαῖς. καὶ ὁ μὲν, ποιητικός ἐστιν ἐν τοῖς ὀνόμασι, &c.

FABIVS, *Illud quidem nemo non fateatur neceſſe eſt, ijs qui ſe ad agendum comparant, utiliorē longè Euripidem fore. Nanque is ſermone, quo ipſum reprehendunt, quibus grauitas & cothurnus & ſonus Sophoclis uidetur eſſe ſublimior, magis accedit oratorio generi.*

DE HISTORICIS.

De Herodoto & Thucydide.

DIONYSIVS, Καὶ τὸ μὲν σύντομόν ἐστι παρὰ Θουκυδίδῃ, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μέντοι τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδί-

δης. Paulo pòſt, Ῥώμῃ δὲ καὶ ἰσχύϊ καὶ τόνῳ καὶ τῷ περιττῷ καὶ πολυσχηματίστῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης, ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν.

FABIVS, *Denſus, & breuis, & ſemper inſtans ſibi* Thucydides: Dulcis *& candidus & effuſus* Herodotus: *ille concitatis, hic remiſſis affectibus melior: ille concionibus, hic ſermonibus: ille ui, hic uoluptate.* Idem alibi de Herodoto, In Herodoto *uerò cum omnia (ut ego quidem ſentio) leniter fluunt, tum ipſa* διάλεκτος *habet eam iucunditatem, ut latentes etiã numeros complexa uideatur.*

De Philiſto.

DIONYSIVS, Φίλιστος δὲ μιμητής ἐστι Θουκυδίδου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀταξίαν αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας καὶ δυσπαρακολούθητον τὴν πραγματείαν τῇ συγχύσει τῶν εἰρημένων πεποίηκε. Paulo pòſt, οὐ μὴν ὁμοίως τὴν καλλιλογίαν καὶ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ τὰ βάρη καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς σχηματισμοὺς Θουκυδίδου ἀπεμάξατο· μικρὸς δὲ ἐστι καὶ ταπεινὸς κομιδῇ ταῖς ἐν φράσεσιν ἤτοι τόπων, &c.

FABIVS, Philiſtus *quoque meretur qui turbæ quamuis bonorum poſt hos authorum eximatur, imitator* Thucydidis: *& ut multo infirmior, ita aliquatenus, lucidior.* Habes *apud* Dionyſium *quod apud* Quintilianum *deſideras, quibus in rebus* Philiſtus Thucydide *infirmior, quibus item lucidior: nam* εὐπαρακολούθητον *&* σαφὲς *coniungit* Dionyſius, *quibus opponitur* τὸ δυσπαρακολούθητον.

De Xenophonte.

DIONYSIVS, Καθαρὸς τοῖς ὀνόμασι καὶ σαφὴς καὶ ἐναργὴς, καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ἡδὺς καὶ εὔχαρις ὡς καὶ πλεῖον Ἡροδότου.

FABIVS, Quid ego commemorem Xenophontis illam iucunditatem inaffectatam? ſed quam nulla affectatio conſequi poſſit? ut ipſæ ſermonem Gratiæ finxiſſe uideantur.

De Theopompo.

DIONYSIVS, Τὸ λεκτικὸν αὐτοῦ τοῦ Ἰσοκρατικοῦ παραπλήσιον, πλὴν ὅσον μικρόν ἐστι καὶ σφόδρα εὔτονον· τὰ δ' ἄλλα ὁμοία ἡ λέξις· καὶ γὰρ κοινὴ, καὶ σαφής.

FABIVS, Theopompus ijs proximus, ut in hiſtoria prædictis minor, ita oratori magis ſimilis.

DE PHILOSOPHIS.

DIONYSIVS, De Ariſtotele. Παραληπτέον δὲ καὶ Ἀριστοτέλη εἰς μίμησιν τῆς τε περὶ τὴν ἑρμηνείαν δεινότητος καὶ τῆς σαφηνείας καὶ τοῦ ἡδέος καὶ πολυμαθοῦς· τοῦτο γάρ ἐστι μάλιστα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς λαβεῖν.

FABIVS, Quid Ariſtotelem? quem dubito ſciẽtia rerum, an ſcriptorum copia, an eloquendi ſuauitate, an inuentionum acumine, an uarietate operũ clariorem putem. PLATONI autẽ tribuit Fabius quod Dionyſius Pythagoricis in genere. ait enim eum eſſe præcipuum philoſophorum acumine diſſerendi, & eloquẽdi facultate diuina quadam & Homerica. multum enim, inquit, ſupra proſam orationem, & quam pedeſtrẽ Græci uocant, ſurgit. Dionyſius autem de Pythagoricis loquens, μεγαλοπρεπεῖς γὰρ τῇ λέξει καὶ ποιητικοί. Statim addit, μιμητέον

δὲ μάλιστα Ξενοφῶντα καὶ Πλάτωνα τήν τε ἠθῶν χάριν καὶ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας.

DE ORATORIBVS.

DIONYSIVS, De Lyſia. Ὁ Λυσιακὸς λόγος πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον ἐστὶν αὐτάρκης, καὶ τὸ μὲν αὐχμηρὸν ἐκπεφευγώς, πάνυ δὲ ἐστὶ καὶ στενὸς κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν, ἔτι δὲ καὶ κομψὸς καὶ ἀληθής, καὶ τῶν ἀτλισμῶν εὔχαρις· οὐ μὴν συνεχῶς αὐξητικός.

FABIVS, quum de Demoſthene, AEſchine, & Hyperide iam uerba feciſſet, His, inquit, ætate Lyſias maior, ſubtilis atque elegans, & quo nihil, ſi oratori ſatis ſit docere, quæras perfectius. nihil enim eſt inane, nihil arceſſitum: puro tamen fonti, quàm magno flumini propior. Idē alibi de eo, Nam neque illud in Lyſia dicendi textum tenue atque rarum lætioribus numeris corrumpendum erat. Perdidiſſet enim gratiam, quæ in eo maxima eſt, ſimplicis atque inaffectati coloris: perdidiſſet fidem quoque.

De Iſocrate.

DIONYSIVS, Ὁ δὲ Ἰσοκρατικὸς λόγος κομψεύεται μὲν, ἀλλὰ μετὰ σεμνότητος· καὶ πανηγυρικώτερός ἐστι μᾶλλον ἢ δικανικώτερος· ἔχει δὲ τὸν κόσμον μετ᾽ ἐνεργείας, καὶ πομπικός ἐστι μετὰ τοῦ αὐυπτικοῦ καὶ χρησίμου· οὐ μὴν ἀγωνιστικός. περιγράφων δὲ τὴν ἀπαγγελίαν ταῖς περιόδοις, καὶ ὅλως, &c.

FABIVS, Iſocrates in diuerſo genere dicendi nitidus & comptus, & palæſtræ quàm pugnæ magis accommodatus: omnes dicēdi ueneres ſectatus eſt: nec immeritò: auditorijs enim ſe, non iudicijs compararat: inuētione facilis, honeſti ſtudioſus, in com-

poſitione adeò diligens, ut cura eius reprehendatur.

De Demoſthene.

DIONYSIVS, Ὁ δὲ Δημοσθενικὸς λόγος, εὔτονος τῇ φράσει, κεκραμένος τοῖς ἤθεσι, καὶ λέξεως ἐκλογῇ κεκοσμημένος, καὶ χρώμενος τάξει τῇ κατὰ τὸ συμφέρον, καὶ μετὰ τοῦ σεμνοῦ τὴν χάριν ἔχων, καὶ συνεχὴς οἷς μάλιστα δικασταὶ κατέχονται.

FABIVS, *Decem oratorum, quos ſimul Athenis ætas una tulit, longè princeps* Demoſthenes, *ac penè lex orandi fuit: tanta uis in eo, tam denſa omnia, ita quibuſdam neruis intenta ſunt: tam nihil otioſum, is dicendi modus, ut nec quid deſit in eo, nec quid redundet, inuenias.*

De AEſchine.

DIONYSIVS, Ὁ δὲ Αἰσχίνης, ἀτονώτερος μὲν τοῦ Δημοσθένους, ἐν δὲ τῇ τῶν λέξεων ἐκλογῇ πομπικὸς ἅμα καὶ δεινός· ἐστὶ οὐ πάνυ μὲν, &c.

FABIVS, Plenior AEſchines, *& magis fuſus, & grandiori ſimilis, quo minus ſtrictus: carnis tamen plus habet, minus lacertorum.*

De Hyperide.

DIONYSIVS *inter cætera hæc de eo dicit,* καὶ χάριτος μεστός ἐστι, καὶ δοκῶν ἁπλοῦς, οὐκ ἀπήλλακται δεινότητος. τούτου ζηλωτέον μάλιστα τῶν διηγήσεων τὸ λεπτὸν καὶ σύμμετρον, ἔτι δὲ, &c.

FABIVS, *Dulcis in primis & acutus* Hyperides *eſt: ſed minoribus cauſis, ut non dixerim utilior, magis par.*

CICERONIS ELOGIA DE *aliquot ſcriptoribus* Græcis*: quæ ijs quæ* Diony*ſius de ijſdem tum in his, tum in alijs libris dixit, multum & ipſa lucis allatura uidentur.*

DE LYSIA. *Cicero in libro* De opti*mo genere oratorum,*

Imitemur, ſi poterimus, Lyſiam, & eius quidem tenuitatem potiſſimũ: eſt enim multis in locis grandior: ſed quia & priuatas ille pleraſque, & eas ipſas alijs, & paruarum rerum cauſulas ſcripſit, uidetur eſſe ieiunior, quoniã ſeipſe conſultò ad minutarum genera cauſarũ limauerit. Paulo pòſt, *Ita fit ut* Demoſthenes *certè poſſit ſummiſſè dicere, elatè* Lyſias *fortaſſe non poſſit.*

Idem in Oratore,

Dicat igitur Atticè *uenuſtiſſimus ille ſcriptor ac politiſſimus* Lyſias. *Quis enim id poſſit negare? dum intelligamus, hoc eſſe* Atticum *in* Lyſia, *non quòd tenuis ſit atque inornatus, ſed quòd nihil habeat inſolens aut ineptum.*

In Bruto,

Quanquam in Lyſia *ſunt ſæpe etiam lacerti, ſic ut & fieri nihil poſſit ualentius: uerùm eſt certè genere toto ſtrigoſior. Sed habet tamen ſuos laudatores, qui hac ipſa eius ſubtilitate admodum gaudeant.*

DE ISOCRATE. *Cicero* III. De Oratore,

Suauitatem Iſocrates, *ſubtilitatem* Lyſias, *acumen* Hyperides, *ſonitum* Aeſchines, *uim* Demoſthenes *habuit.*

Idem in Oratore,

Nam quum conciſus Iſocrati Thraſymachus minutis numeris uideretur, & Gorgias, Thucydides autem præfractior, primus inſtituit dilatare uerbis & mollioribus numeris explere ſententias.

Idem III. de Oratore,

Idque princeps Iſocrates inſtituiſſe fertur, ut inconditam antiquorum dicendi conſuetudinem, delectationis atque aurium cauſa (quemadmodum ſcribit diſcipulus eius Naucrates) numeris aſtringeret.

DE DEMOSTHENE. Cicero in Oratore,

Hoc nec grauior extitit quiſquam, nec callidior, nec temperatior.

Idem in Bruto,

Sed tamen Antonius in uerbis & eligendis (neque idipſum tam leporis cauſa, quàm ponderis) & collocandis, & comprehenſione deuinciendis, nihil non ad rationem, & tanquam ad artem dirigebat: uerùm multo magis hoc idem in ſententiarum ornamentis & conformationibus. quo genere quia præſtat omnibus Demoſthenes, idcirco à doctis oratorū eſt princeps iudicatus.

Idem in Oratore,

Demoſthenes nihil Lyſiæ ſubtilitate cedit, nihil argutijs & acumine Hyperidi, nihil lenitate Aeſchini, & ſplendore uerborum. Multæ ſunt eius totæ orationes ſubtiles, ut contra Leptinem: multæ & totæ graues, ut quædam Philippicæ: multæ uariæ, ut Contra Aeſchinem, falſæ legationis, ut contra eundem pro cauſa Cteſiphontis.

Ibidem,

Nec enim nunc de nobis,ſed de re dicimus. in quo tantum abeſt ut noſtra miremur, ut uſque eo difficiles ac moroſi ſimus, ut nobis non ſatiſfaciat ipſe Demoſthenes: qui quanquam unus eminet inter omnes in omni genere dicendi,tamen non ſemper implet aures meas.

Idem in Bruto,

Nam planè quidem perfectum, & cui nihil admodũ deſit, Demoſthenẽ facilè dixeris. nihil acutè inueniri potuit in eis cauſis quas ſcripſit,nihil(ut ita dicam) ſubdolè,nihil uerſutè, quod ille non uiderit. nihil ſubtiliter dici,nihil preſſè,nihil enucleatè,quo fieri poſſit aliquid limatius: nihil contrà grande, nihil incitatum,nihil ornatum uel uerborum grauitate uel ſententiarum, quo quicquam eſſet elatius.

Idem in Oratore,

Demoſthenes minus facetus habetur: quo quidem mihi nihil uidetur urbanius,ſed non tam dicax fuit, quàm facetus.

DE AESCHINE. Cicero III. de Oratore,

Suauitatem Iſocrates,ſubtilitatem Lyſias,acumen Hyperides, ſonitum AEſchines, uim Demoſthenes habuit.

Idem De opt.gen.Orat.

Nihil enim illo oratore arbitror cogitari poſſe diuinius.

DE HYPERIDE. Cicero I.de Oratore,

Iam uerò de legibus inſtituendis,de bello, de pace,

de ſocijs, de uectigalibus, de iure ciuium generatim in ordines ætatéſque deſcripto, dicant uel Græci, *ſi uolunt,* Lycurgum *aut* Solonem *(quanquam illos quidem cenſemus in numero eloquentium reponendos) ſciſſe melius quàm* Hyperidem *aut* Demoſthenem, *perfectos iam homines in dicendo & perpolitos.*

Idem III. de Oratore,

Acumen Hyperides, *ſonitum* AEſchines, *uim* Demoſthenes *habuit.*

Idem in Bruto,

Atticam ſubtilitatem Hyperidæ *uolunt eſſe &* Lyſiæ.

Idem in Oratore,

Ex *Atticis non omnes faceti:* Lyſias *ſatis &* Hyperides, Demades *præter cæteros fertur.*

DE HISTORICIS.

DE HERODOTO. *Cicero in* Oratore, *prius de* Herodoto, *deinde de* Thucydide *loquens,*

Alter ſine ullis ſalebris, quaſi ſedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum.

Idem II. de Oratore,

Nanque & Herodotum *illum qui princeps genus hoc ornauit, in cauſis nihil omnino uerſatum eſſe accepimus. atqui tanta eſt eloquentia, ut me quidem (quantum ego* Græcè *ſcripta intelligere poſſum) magnopere delectet.*

Idem in Oratore,

Itaque & Herodotus, *& eadem ſuperiórque ætas*

numero caruit, niſi quando temere ac fortuitò.

Idem *in* I. De *legibus,*

Q*uanquam & apud* Herodotum *patrem hiſtoriæ & apud* Theopompum *ſunt innumerabiles fabulæ.*

DE THVCYDIDE. *Cicero in* Oratore,

Thucydides *autem res geſtas & bella narrat & prælia, grauiter ſanè & probè, ſed nihil ab eo trāſferri poteſt ad forēſem uſum & publicum.* Ipſæ *illæ conciones ita multas habent obſcuras abditáſque ſententias, uix ut intelligantur: quod eſt in oratione ciuli uitium uel maximum.*

Ibidem paulò pòſt,

Q*uis porro unquam* Græcorum Rhetorum *à* Thucydide *quicquam duxit? at laudatus eſt ab omnibus. fateor: ſed ita ut rerum explicator prudens, ſeuerus, grauis, non ut in iudicijs uerſaret cauſas, ſed ut in hiſtorijs bella narraret.* Itaque *nunquam eſt numeratus orator.* Nec *uerò ſi hiſtoriam non ſcripſiſſet: nomen eius extaret, quum præſertim fuiſſet honoratus & nobilis.* Huius *tamen nemo neque uerborum, neque ſententiarum grauitatem imitatur: ſed quum mutila quædam & hiantia locuti ſunt, quæ uel ſine magiſtro facere potuerunt, germanos ſe putant eſſe* Thucydidis.

Ibidem,

Vt *in* Thucydide *orbem modò orationis deſidero, ornamenta comparent.*

Ibidem,

Thucydides *autem præfractior, nec ſatis (ut ita*

dicam) rotundus.

Ibidem,

Quo magis ſunt Herodotus Thucydidéſque *mirabiles, quorum ætas quum in ea tempora, quos nominaui, incidiſſet, longiſſime tamen ipſi à talibus delicijs, uel potius ineptijs abſuerunt.* Alter enim *ſine ullis ſalebris, quaſi ſedatus amnis fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiã quodammodo bellicum: primiſque ab his (ut ait* Theophra*ſtus) hiſtoria commota eſt, ut auderet uberius quàm ſuperiores & ornatius dicere.*

Idem II. de Oratore, *quum de* Herodoto *uerba feciſſet,*

Et poſt illum Thucydides *omnes dicendi artificio mea ſententia facilè uicit, qui ita creber eſt rerum frequentia, ut uerborum propè numerum ſententiarum numero conſequatur: ita porrò uerbis aptus & preſſus, ut neſcias utrum res oratione, an uerba ſententijs illuſtrentur.*

Ibidem,

Antiquiſſimi ferè ſunt, quorum quidem ſcripta conſtent, Pericles *atque* Alcibiades, *& eadem ætate* Thucydides, *ſubtiles, acuti, breues, ſententijs magis quàm uerbis abundantes.*

Idem *in* Bruto,

Huic *ætati ſuppares,* Alcibiades, Critias, Theramenes: *quibus temporibus quod dicendi genus uiguerit, ex* Thucydidis *ſcriptis, qui ipſe tum fuit, intelligi maxime poteſt. grandes erant uerbis, crebri ſententijs, compreſſione rerum breues, & ob eam ipſam*

cauſam interdum ſubobſcuri.

Idem *in* Bruto,

Sed *nimia uetuſtas nec habet eam quam quærimus, ſuauitatem, nec eſt iam ſanè tolerabilis.* Num *igitur qui hoc ſentiat, ſi is potare uelit, de dolio ſibi hauriendum putet?* Minimè:*ſed quandam ſequatur ætatem.* Sic *ego iſtis cenſuerim & nouam iſtam quaſi de muſto ac lacu feruidam orationem fugiendam, nec illam præclaram* Thucydidis *nimis ueterem, tanquam* Anitianam *notam, perſequendam.* Ipſe *enim* Thucydides, *ſi poſterius fuiſſet, multo maturior fuiſſet & mitior.*

DE PHILISTO. *Cicero* II. *de* Oratore,

Thucydidem *conſecutus eſt* Syracuſius Philiſtus, *qui quum* Dionyſii *tyranni familiariſſimus eſſet, otium ſuum conſumpſit in hiſtoria ſcribenda, maximèque* Thucydidē *eſt, ſicut mihi uidetur, imitatus.*

Idem *in* Bruto,

Amatores *huic deſunt, ſicuti multis iam antè ſeculis &* Philiſto Syracuſio, *& ipſi* Thucydidi. Nam *ut horum conciſis ſententijs, interdum etiam non ſatis apertis cum breuitate, tum nimio acumine, officit* Theopompus *elatione atque altitudine orationis ſuæ, quod idem* Lyſiæ Demoſthenes: *ſic* Cato*nis, &c.*

Idem I. De *diuinatione,*

Dionyſii *mater, eius qui* Syracuſiorum *tyrannus fuit, ut ſcriptum apud* Philiſtum *eſt, & doctum hominem & diligentem, & æqualem temporum illo-*

rum,quum prægnans,&c.

DE XENOPHONTE. *Cicero in Oratore,*

Xenophontis ſermo, eſt ille quidem melle dulcior, ſed à forenſi ſtrepitu remotiſſimus.

Idem in Bruto,

Librum conſcriptum molli & Xenophonteo genere ſermonis.

Idem in Oratore,

Xenophontis uoce Muſas quaſi locutas ferunt.

Idem II. de Oratore,

Denique etiam à philoſophia profectus princeps Xenophon Socraticus ille, poſt ab Ariſtotele Calliſthenes comes Alexandri, ſcripſit hiſtoriam: & hic quidem rhetorico penè more, ille autem ſuperior leniore quodam ſono eſt uſus, & qui illum impetum oratoris non habeat: uehemens fortaſſe minus, ſed aliquanto tamen eſt, ut mihi quidẽ uidetur, dulcior.

DE THEOPOMPO. *Cicero in Bruto,*

Philiſti & Thucydidis concisis ſententijs, interdũ etiam non ſatis apertis, cum breuitate, tum nimio acumine, officit Theopompus elatione atque altitudine orationis ſuæ.

Idem in Oratore,

Quod quidem Latina lingua ſic obſeruat, nemo ut tam ruſticus ſit, qui uocales nolit coniungere. In quo quidam etiam Theopompũ reprehendunt, quòd eas literas tantopere fugerit: &, ſi id magiſter eius Iſocrates, at non Thucydides.

DE PHILOSOPHIS.

DE PLATONE. *Cicero in Oratore,*

Longè omnium, quicunque ſcripſerunt, aut locuti ſunt, extitit & grauitate princeps Plato.

Ibidem,

Itaque uideo uiſum eſſe nonnullis, Platonis & Democriti locutionem, etſi abſit à uerſu, tamen quòd incitatius feratur, & clariſſimis uerborum luminibus utatur, potius poema putandum, quàm Comicorum poetarum.

Idem III. *de Oratore,*

Plato non linguæ ſolùm, uerumetiam animi ac uirtutis magiſter.

Idem in Bruto,

Quis enim uberior in dicendo, Platone? Iouem ſiquidē aiunt philoſophi, ſi Græcè loquatur, ſic loqui.

Idem in Oratore,

Has rerum formas appellat ideas ille non intelligendi ſolùm, ſed etiam dicendi grauiſſimus author & magiſter Plato.

Idem III. *de Oratore,*

Neque enim quiſquam noſtrum, quum libros Platonis mirabiliter ſcriptos legit, in quibus omnibus, &c.

Idem I. *Tuſcul.*

Credamus igitur Panætio à Platone ſuo diſſentienti. Quem enim omnibus locis diuinum, quem ſapiētiſſimū, quem ſanctiſſimum, quem Homerum philoſophorum appellat, huius hanc unam ſententiam de immortalitate animorum non probat.

DE ARISTOTELE. *Cicero in Bruto,*

Quis Ariſtotele neruoſior? Theophraſto dulcior?

Idem in Oratore,

Quanquam enim & philoſophi quidam ornatè locuti ſunt (ſiquidem & Theophraſtus diuinitate loquendi nomen inuenit, & Ariſtoteles Iſocratem ipſum laceſſiuit) tamen horum oratio neque neruos, neque aculeos oratorios ac forenſes habet.

Idem III. de Oratore,

Itaque Ariſtoteles armauit & illuſtrauit doctrinam illam omnem: rerúmque cognitionem cum orationis exercitatione coniunxit.

Idem in Topicis,

Quibus philoſophis eo minus ignoſcendum eſt, quòd non modo rebus ijs quæ ab Ariſtotele dictæ & inuentæ ſunt, allici debuerunt: ſed dicendi quoque incredibili quadam cum copia, tum etiam ſuauitate.

Idem in Oratore,

Sed quis omnium doctior? quis acutior? quis in rebus uel inueniendis uel iudicandis acrior Ariſtotele fuit? quis porro Iſocrati eſt aduerſatus infenſius?.

Idem II. De inuentione,

Ac ueteres quidem ſcriptores artis uſque à principe illo atque inuentore Tyſia repetitos unum in locum conduxit Ariſtoteles, & nominatim cuiuſque præcepta magna conquiſita cura perſpicuè conſcripſit, atque enodata diligenter expoſuit, ac tantum inuentoribus ipſis ſuauitate & breuitate dicendi præſtitit, ut nemo illorum præcepta ex ipſorum li-

bris cognoſcat, ſed omnes qui quod illi præcipiant, uelint intelligere, ad hunc, quaſi ad quendam multo commodiorem explicatorem, reuertantur.

Idem II. de Oratore,

Erat enim ab iſto Ariſtotele, à cuius inuentis tibi ego uideor non lõgè aberrare, atque inter hunc Ariſtotelem, cuius & illum legi librum, in quo expoſuit dicendi artes omnium ſuperiorum, & illos in quibus ipſe ſua quædam de eadem arte dixit, & hos germanos huius artis magiſtros, hoc mihi uiſum eſt intereſſe, quòd ille eadem acie mentis, qua rerum omnium uim naturámque uiderat, hæc quoque aſpexit, quæ ad dicendi artem, quam ille deſpiciebat, pertinebant: illi autem qui hoc ſolum colendum dicebant, laborarunt in hac una ratione tractanda, non eadem prudentia qua ille, ſed uſu in hoc uno genere, ſtudióque maiore.

Idem V. De fin. bon. & mal.

Sed etiam Peripatetici ueteres, quorum princeps, Ariſtoteles, quem, excepto Platone, haud ſcio an rectè dixerim principem philoſophorum.

Idem I. Tuſcul.

Ariſtoteles longè omnibus (Platonem ſemper excipio) præſtans & ingenio & diligentia.

HACTENVS *Cicero: ex cuius uerbis apertiora fore uidentur ea quæ à Dionyſio de ijſdẽ ſcriptoribus dicta ſunt. Conſultò autem ea adſcripſi, quòd nonnulla ſint apud Dionyſium quæ ope*

alterius exemplaris egeant: quod quum nobis defuerit, tu locorum collatione damnum eius rependе. in quo potiſſimum Quintiliani quæ appoſuimus uerba te iuuabunt. Ego autem aliquot locos ex prioribus Dionyſii *libellis hic conabor emendare: de reliquis locis, qui pauci ſunt, ipſe uideris.*

P*agina 3. uerſu* κοῖς. S*enſum quidem loci huius mihi uideor aſſequi: ſed uerborum ſeries & contextus non uideo qui ſtare poſſit eo modo quo eſt.* Hoc *enim puto ſibi uelle hoc in loco* Dionyſium, Plato*nem ſtudio reprehēdendi* Lyſiam, *aduerſus ipſum ſcripſiſſe dialogum: cuius tamen argumentum ſit amatorium, ſed captatam in eo exagitandi* Lyſiæ *occaſionem.* Lego *igitur,* ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ κράτιστον τῶν, *&c.* Illud *autem,* ἐρωτικὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, *declarat pag. 7. ubi ait,* Παράδειγμα δὲ ποιοῦμαι τῆς γε ὑψηλῆς λέξεως ἐξ ἑνὸς βιβλίου τῶν πάνυ περιβοήτων, ἐν ᾧ τοὺς ἐρωτικοὺς διατίθεται λόγους ὁ Σωκράτης πρὸς ἕνα τῶν γνωρίμων Φαῖδρον, ἀφ' οὗ τὴν ἐπιγραφὴν εἴληφε τὸ βιβλίον.

P. 5. V. Πλατ. αὐτὴ δεῖγμα. γράφεται μίγμα.

V. γίν. τῶν ναμάτων. γράφεται σωμάτων.

V. χαιοτ. χλοερόν τε π. γράφεται ἱλαρόν.

V. ψόν. τὸ κάλλιον. γράφεται κάλλιστον.

P. 6. V. τέλος. ἄλλοι συχνοὶ πρότερον. οὐ γὰρ, &c.

V. τηλικ. ἐπιτίμησιν. ταῦτα μέντοι καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον γενόμενοι ὡς ἁμαρτάνοντι τῷ ἀνδρὶ ἐπιτιμῶσιν, ὧν τὰ ὀνόματα οὐδὲν δέομαι λέγειν.

P. 7. V. γὰρ ἐκεῖ. H*æc omnia,* μέχρι τῆς ἀναγνώσεως τοῦ

Λυσιακοῦ λόγου, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἕως τινός, In excuſis Platonis exemplaribus deſiderantur.

P. 9. V. αὐτῶν. εἰς Δημήτρειον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. Huius commentarij meminit ipſe Dionyſius in tractatu de Thucydide, quem Quinto AElio Tuberoni dicauit: crediderímque eum ipſum eſſe cuius præfationem his opuſculis præfixi: ex quo & alia nonnulla edita ſunt. ſed de Demetrio, quod ſciam, nulla illic mentio. ad Ammæum enim ſcriptus eſt.

P. 10. V. Ελλ. Χάρωνος lego: cuius etiam meminit in libro ad Q. AElium Tuberonem.

P. 11. V. φάσεις. ἑτέροις. γρ. ἑταίρας.

P. 15. V. τὸ λεγ. ἰσοεικὸν Ηρόδοτος ἔχει. Videtur legendũ Ηροδότου οὐκ ἔχει. uel, ὥσπερ Ηρόδοτος, οὐκ ἔχει. Niſi mauis particulam quæ ex aduerſo reſpondeat τῷ ἧττον, reponere. Sed ſiue hoc, ſiue illo modo legas, deſideratur negatio.

P. 16. V. συμμ. Συγκοινοῖς οὐκ ἔφασαν πολεμήσειν. Sic uidetur legendum.

P. 17. V. λόγ. τὰς ἀρχαϊκὰς γραφομένας. γρ. ἀχαϊκάς.

P. 19. V. φερ. εἰ δ' ὑπερεῖδεν ἐν τούτοις ἐφ' οἷς μάλιστα ἂν ἐσπούδακε. Non uideo quid hîc ſit opus particula ἂν: ſed nec illud ἐν τούτοις mihi ſatis placet. Senſus autem planus eſt. reprehendit enim Theopompi nimiam curam & diligentiam in uitando concurſu & hiatu uocalium: quam etiam Cicero & Quintilianus reprehenderunt.

P. 20. V. βαιωθῶ. Omnino hic uidetur eſſe ſenſus, Vt ipſe, ſi compertum habuero Ariſtotelis artes Rhe

toricas priores eſſe tempore Demoſthenicis orationibus, de ſententia mea deducar: ſin minus, cum qui hoc ſibi perſuaſit, mutare cogam ſententiã. Nam quî hoc ad confirmandam Dionyſii ſententiã facere poſſit, quum ipſe cõtrà totus in hoc ſit ut oſtẽdat anteceſſiſſe Demoſthenis orationes? Quòd ſi ita legas, μαθὼν ὅτι οὐ προτεροῦσι, adiecta negatione, non habebit locum particula quam Grammatici diſiunctiuam appellant, quæ in altera parte ſequitur. Quare uerbum βεβαιωθῶ mihi ſuſpectum eſt.

P. 26. V. χθαι νομίζων. *Melius quàm* νομίζω.

P. 28. V. τῆς ἐπὶ τοὺς Ορχους. *Legendum* ὅρκους.

P. 40. V. πικρή. πονηρὰ δὲ καὶ πολλὴ τῆς τῶν φωνηέντων ἡ σύγκρουσις. *Articulus* τῆς *locum hîc non habet, niſi demus illi genitiuum. ſed neque ſi* πολλή τις *legamus, conuenient hæc cum ijs quæ antea pag. 19. dixit. in quem locum uide quæ paulo ante adnotauimus.*

P. 42. V. Οὐ Λυκ. καὶ διηρμένος. *Ita lego, ut apud Hermogenem,* σεμνὸς καὶ διηρμένος πρὸς ὄγκον. *Sic apud Lucianum.*

P. 43. V. λημμ. *Poſt* ἐπειλημμένος *uidetur deeſſe* ἕκαστος.

P. 52. V. αὐτῷ. ἦγε Φωκέων. *Videtur ſubaudiendum* τινάς.

P. 54. V. διαβαλών. ἑκατέρα κατήσθιε. *Apud Demoſthenem legitur* κατέκαιε.

F I N I S.

W

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Excudebat Henricus
Stephanus Lutetiae
Parisiorum ann. M. D
LIII non. decemb.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google